

TANYA'S BEAUTY SALON
Threading/Waxing, Facial(Men & Women)
Anti-Aging Facial, Bleach
Hair Cut, Color and Style

40-39 75 St. Jackson Heights, NY 11373
718-478-9009

137-40 Jamaica Avenue Jamaica, NY 11435
718-297-1019

85-03 Roosevelt Avenue Jackson Heights, NY 11373
718-205-7832

HERBAL FACIAL
\$20 !!!

Ad Space Available
Please Call
Ph:847-359-0746

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

Fourteenth Year of Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 14, Issue 43, October 26, 2013 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਤਣਾਅ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀ ਅੱਖ ਫੁੱਡੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਉਲੰਘਣਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗਤਬਤੀ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਵਧਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਚੌਕੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਜਵਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ 136 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਪਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਤਣਾਅ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਹੁਣ ਹੋਂਦ ਖਾਤਰ ਜੂਝ ਰਹੇ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ 'ਹਥਿਆਰ' ਨਾਕਾਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਨੇ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੁੜ ਕਮਰਕੱਸ ਲਈ ਹੈ।

ਫਤਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦਾ 'ਨਿੱਘ' ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਗਰਮਖਿਆਲ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਬਦਬਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1989 ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਦੌਰ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ 11 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਸ. ਮਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ ਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸ. ਮਾਨ ਨੂੰ 1996 ਤੇ 1998 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਹ 1999 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਲ 2007 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸ. ਮਾਨ ਦੇ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਸਾਥੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ

ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਖਲ ਉਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਵੱਲੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਦਖਲ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਦੁਵੱਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਇਮਦਾਦ ਇਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਜਨਾਬ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਾਰਗਿਲ ਟਕਰਾਅ ਵੇਲੇ ਜੁਲਾਈ 1999 ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌਰੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿੱਲ ਕਲਿੰਟਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਖਲ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰੁਖ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦੁਵੱਲਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2,500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

ਵਧੀਆ, ਸਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ

ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ: ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਦੀ ਮਿਡਵੇਸਟ ਇਕਾਈ ਦੇ ਨਵਨਿਯੁਕਤ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਮਿਆਣੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੌਧਰੀ ਲੱਖੀ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਦ ਚੌਧਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਦੇ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ।

ਸ. ਮੁੰਦਰ ਹਾਕੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖਿਡਾਰੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ

ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ

ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੈਚ ਵੀ ਖੇਡੇ। ਉਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਪੀ.ਏ.ਪੀ. ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ 1979 ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ 1982 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਗਏ ਅਤੇ ਆ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ। ਫਿਰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸ. ਮੁੰਦਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਮੋਹ ਇੰਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਲੱਬ ਹੋਵੇ, ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਲਈ ਤਾਂ ਰੈਫਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਅਕਸ ਵਾਲੀ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣਗੇ।

-ਮਨਜੀਤ ਮਿਆਣਵੀ

ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਰਮਸਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਬੋਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਕੂਲੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰਾਈਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਰ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਧਾਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੋਵੇ!

ਤਾਨੀਆ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨ

ਲੈਨਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਕੈਲੋਗ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਬਿਜਨਸ ਵੁਮਨ ਤਾਨੀਆ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਐਲੀ ਬੋਰਡ ਸਕੂਲ ਆਫ ਬਿਜਨਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਯੋਗ ਅਲੂਮਨੀ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕੋ ਇਕ ਏਸ਼ੀਆਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੋਪੜਾ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਤਾਨੀਆ

ਤਾਨੀਆ ਹਾਸਲ ਹੋਏ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਡਾ. ਲੂ-ਐਨ ਸਾਇਮੋਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਨੀਆ ਵਲੋਂ ਬਿਜਨਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਉਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਾਈਨਾਂਸੀਅਲ ਗਰੁਪ ਦੀ ਸੀ ਈ ਓ ਐਲਨ ਕੋਫਮੈਨ, ਅਬੋਰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਡਾ. ਜੇ ਗੋਗ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਰ ਐਡਵਰਡ ਮਿਨਸਕੋਫ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਨਮਾਨ

ਚੋਪੜਾ ਕਰੈਡਿਟ ਸੂਸ, ਸਨ ਟਰਸਟ ਬੈਂਕਸ, ਬੈਂਕ ਆਫ ਅਮੈਰੀਕਾ, ਗਰਾਫ ਫੂਡਜ਼, ਕਿੰਬਰਲੀ ਕਲਾਰਕ ਜਹੀਆਂ ਕਈ ਫਾਰਚੂਨ 500 ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਸ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ ਵੀ ਲਈ ਨਿਊਜ਼ ਐਂਕਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਾਨੀਆ ਕਰੈਡਿਟ ਸੂਸ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਕਨਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਆਊਟ ਸੋਰਸਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਾਨੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਮਹਿਲਾ, ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਈ ਪਰਵਾਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਣ ਉਪਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਵਾਂਗੀ।

‘ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਮਗਰੋਂ’

ਨੰਗਲ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਠਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਉਜਾੜੇ ਗਏ 371 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਾਬਾਦ ਤੇ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ): ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਿਖੇ ਲੰਘੀ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਥਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਨਿਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 125 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ 113 ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾਗੋਂਦੀ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀਏ ਭਾਈ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਰਸਿਕਾ, ਗਿਆਨੀ ਬਲਕਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰ ਸੁਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬੀਰ ਰਸੀ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ

ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਲ ਲਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਛਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ,

ਸਕੱਤਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅਣਬਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746
punjabtimesusa.com

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digits!
Wedding, Birthday, Ring Ceremony,
Sweet Sixteen & All Others Function
Experience 25 Year
Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨਯੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਅਗੇ ਵਧਦਾ ਚਲਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਖ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਵਿਗਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਵਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਵਾਰ ਵਾਰ ਚੇਤਾ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੇ ਰਹਿਣ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਗਿਆਪਕ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2013 ਤਕ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

-ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁਧ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ

ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ 'ਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ 12 ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਦੋ ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ

ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ 'ਚ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਦੇਰੀ, ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚ ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਪੀ. ਸਦਾਸ਼ਿਵਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 13 ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜੋ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਖੈਰਖਵਾਹ ਕੋਲਿਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵਜ਼ ਨੇ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰੱਦ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਮੇਤ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ 4 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਹਿਤ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਰਨਾ ਧੜੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ 10 ਤੋਂ 12 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਵੋਟਾਂ 45 ਫੀਸਦੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ

ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 5 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਚੋਣ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਉਧਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ 'ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ' ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ

ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਸਰਨਾ ਦੇ ਤੇਵਰ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 25 ਤੋਂ 30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀਟਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 5 ਤੋਂ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਹਨ। ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜ ਮੰਗਾਂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਅਫਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨਾ, ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਰੇਗੀ, ਉਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

'ਰਬਾਬ ਤੋਂ ਨਗਾਰੇ ਤੱਕ' ਫਿਲਮ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ): ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਉਘੀ ਹਸਤੀ ਹਰਬਖਸ਼ ਲਾਟਾ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮ 'ਰਬਾਬ ਤੋਂ ਨਗਾਰੇ ਤੱਕ' 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਢਾਈ ਵਜੇ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰਬਖਸ਼ ਲਾਟਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮੇਪਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬਖਸ਼ ਲਾਟਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ। 'ਰਬਾਬ ਤੋਂ ਨਗਾਰੇ ਤੱਕ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਲੇਖਕ ਵੀ ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹਨ।

ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਵਕਾਰੀ ਨਿਲਾਮੀ ਘਰ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਯਰਵਦਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਚਰਖੇ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੁਣੇ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਚਰਖੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਚਰਖਾ 'ਅਮਰੀਕਨ ਫਰੀ ਮੈਬਡਿਸਟ' ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਏ. ਪਫਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਫਰ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਿਅਕ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੌਢੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪਫਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਰਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਿਲਾਮੀ ਘਰ 'ਮੂਲੋਕ' ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਰਿਚਰਡ ਵੈਸਟਵੁੱਡ ਬਰੂਕਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਖੁਦ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। 'ਮੂਲੋਕ' ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਲਾਮੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਟੀਪੂ ਸੁਲਤਾਨ ਦੀ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਚੀਨੀ ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਲੱਗੇ

ਪੇਇਚਿੰਗ: ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦੇਣ ਦਾ ਚੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਬਰ ਕੁਝ ਘਟਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਮਾਂ ਪੈ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੰਦਾਰਿਨ (ਚੀਨੀ) ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਕਾਫੀ ਔਖਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਟੈਸਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਚਾਰਾ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਰ.ਜੇ.ਡੀ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ) ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਬਰਤਰਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਐਸ. ਬਾਲਸ਼ੇਖਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 65 ਸਾਲਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਾਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ (63) ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਜਹਾਨਾਬਾਦ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਤਰਫੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਸੌਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਬੂ

ਲਾਲੂ (ਬਿਊਰੋ): ਜਾਅਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਕਰ ਕੇ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮਦਨਪੁਰ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਕੂਲਾ) ਦੀ 16 ਬਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਜਾਸਤਨਾਂ ਖੁਰਦ (ਤਹਿਸੀਲ ਡੇਰਾਬਸੀ) ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਜਾਸਤਨਾਂ ਖੁਰਦ ਵਾਸੀ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵਾਸੀ ਰਾਮਪੁਰ ਸੈਣੀਆਂ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ 25-25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਿਆਨਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਜਾਸਤਨਾਂ ਖੁਰਦ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਕਲੀ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਹਸਨਪੁਰ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜਿਆ ਹੈ।

ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਵੱਲੋਂ 1938 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਦੋ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ 4 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਥੀਸਿਸ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ 23 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰਬਰਟ ਈ ਸਾਲਜ਼ੇਰ ਨੇ ਅਗਸਤ 1938 ਵਿਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਿਊਰੀ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਸਾਲਜ਼ੇਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਬਾਅਦ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। 'ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਪੋਸਟ' ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਗਰਨਜ਼ੀ ਨਿਲਾਮੀਘਰ 'ਚ ਸੱਤ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁਕ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਚੀਟਾ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁਕ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 316-708-9896

ਚੈਨ ਪਾਰਦੇਸੀ ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ
*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ
ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਟਰੱਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਮਾਸਿਕ ਰੈਂਟ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਟਲਾਂਟਾ, ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁਕ, ਹੈਲਪਰ, ਵੋਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਫੋਨ: 916-743-1620

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਉਗੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੱਖਾਂ ਏਕੜ ਜਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਗ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਹੜੇ ਹੋ ਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਹੀ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੈਰੀਫੇਰੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਮਾਫੀਆ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਲਾਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 1.5 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿਰਫ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ

ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਹੜੇ

ਛੱਪੜਾਂ ਤੇ ਹੱਡਾਰੋਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉੱਜ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਕਸਬੇ

ਇਹੋ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਲੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ 12 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਭਰਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਹਰ

ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁੜਗਾਓਂ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੋਇਡਾ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਥੇ 125 ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 12 ਕਲੋਨੀਆਂ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ 113 ਕਲੋਨੀਆਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਲ 1999 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿਚ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੱਤ ਪਿੰਡ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ, ਢਕੋਲੀ,

ਹਿੰਮਤਗੜ੍ਹ (ਢਕੋਲਾ), ਬਲਟਾਣਾ, ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਨੂੰ ਰਲਾ ਕੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2007 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਤੇ 2009 ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ 'ਏ' ਕਲਾਸ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ, ਢਕੋਲੀ, ਹਿੰਮਤਗੜ੍ਹ (ਢਕੋਲਾ), ਬਲਟਾਣਾ, ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਪੀਰ ਮੁਛੱਲਾ, ਭਬਾਤ, ਬਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ, ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ, ਗਾਜੀਪੁਰ, ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਭੁੱਡਾ, ਸਿੰਘਪੁਰਾ, ਨਾਭਾ ਸਾਹਿਬ, ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸਨੌਲੀ, ਛੱਤ, ਬਾਜੀਗਰ ਬਸਤੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ-ਅੰਬਾਲਾ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹਰਾਹ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਨੁੜ ਹਲਕੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਲ 2010 ਦੀ ਨਵੀਂ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਹਲਕੇ ਡੇਰਾਬਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਸ਼ਟਾਮ ਚੋਰੀ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਡੇਰਾ ਬਸੀ ਤੇ ਮਾਜਰੀ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਹਾਲੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 1.30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਬਾਜਵਾ ਨੇ 66 ਲੱਖ ਤੇ ਖਹਿਰਾ ਨੇ 76 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਸ਼ਟਾਮ ਘੱਟ ਲਾਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਰਤੋਂ ਖਾਤਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਬਸੀ ਤੇ ਮਾਜਰੀ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ

ਵਿਚ ਆਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਦੇ ਰਕਬੇ ਵਾਲੀ ਨੌਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਜਿਸਟਰੀ 28 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਦਿਖਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਫਾ ਦੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣਨੀ ਸੀ। ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ 108 ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਿਖਾ ਕੇ ਵੇਚੀ ਤੇ ਇਸ ਆਗੂ ਵੱਲ ਤਕਰੀਬਨ 66 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਹੋਰ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ 13 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੀ ਵੇਚੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲ 76 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਟੈਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਨਿਕਲੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੇਚ ਵੱਟਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਕਰੋਰਾਂ ਤੇ ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਕਬੇ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਤਤਾਲ ਸਿਰਫ 9 ਏਕੜ ਦੀ ਵੇਚ-ਵੱਟਤ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ 'ਤੇ ਕੱਸਿਆ ਸ਼ਿਕੰਜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਵੀ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ-1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤੇ 16 ਤਹਿਤ ਡੇਰਾਬਸੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੀ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਏ ਬਗੈਰ ਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੀ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ 'ਤੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੌਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫਲੈਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ

ਕੀਤੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸੀਮਾ ਜੈਨ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੀ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਬਣੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਪਣਾਈ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਖ਼ਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ 80 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਪਲਾਟ ਲੈ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਪਲਾਟ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ 1995 ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਰਗੇ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਖਰੀਦੇ ਪਲਾਟ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਐਲਾਨੀਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤ ਅਕਤੂਬਰ ਤੇ ਹੁਣ 25 ਨਵੰਬਰ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਪਲਾਟ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਇਸ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜਾ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਪਲਾਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਸਦੇ ਭਰਬੂਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪਲਾਟ ਲੈ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ।

ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਜ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਏਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ/ਪਲਾਟ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਇਥੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੀਸਾਂ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰਗੜਾ

ਜਲੰਧਰ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਲੋਹਾਰ ਨੰਗਲ ਨੇੜੇ 66 ਫੁੱਟੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਲ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਮਾਲ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਹੁਣ ਕੰਪਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਫੜਾ ਰਹੀ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਰਾਹੁਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮਾਲ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਦਾ 25 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਕਮ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਵਨ ਗਰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਹੁਣ ਬਰਨਾਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਿਰੁੱਧ

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਵਨ ਗਰਗ ਨੇ ਪੁੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ।

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਮਤੇ ਦਰਕਿਨਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 70 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ

ਸੰਗਰੂਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਾਬ ਦੇ ਠੋਕਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਮੋਹਰੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਤਹਿਤ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਤਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਇਕ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਸਰਾਬ ਦਾ ਠੋਕਾ ਨਹੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ।

ਸਾਲ 2009-10 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 44 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲ 2010-11 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 72 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 44 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2011-12 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 89 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 52 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲ 2012-13 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ 127 ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਸਰਾਬ ਦੇ ਠੋਕਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 43 ਪਿੰਡ ਇਕੱਲੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਾਰ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 61 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼

ਦੀ ਗੂੰਜ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੱਕ ਵੀ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਚੰਗਾਲ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਹੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (2) ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਚੰਗਾਲ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸਰਾਬ ਦਾ ਠੋਕਾ ਬੰਦ ਰਿਹਾ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਮਤੇ ਪਾਸ

ਸੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਰੀਬ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ ਕੇ ਦੇਸ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਦੋਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸੁਨੇਹੇ ਪੁੱਜ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 58800 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਸਨ।

ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਠੋਕਾ ਮੁੜ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਅੰਧੋੜੀ ਦੇ ਪੰਚ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਰਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਣ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਮਤਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਸਾਇੰਟੇਫਿਕ ਅਵੇਅਰਨੈਸ ਐਂਡ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ.ਏ.ਐਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਰਾਬ ਦੇ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਸੋਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਰਾਬ ਮਿੱਲ ਨੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲਿਆ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਬਿਊਰੋ): ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਨੇੜੇ ਰੰਧਾਵਾ ਵਿਚ ਲਾਈ ਸਰਾਬ ਮਿੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖੋਅ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਸੱਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਲੱਗੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅੰਤੜੀ ਤੇ ਪੇਟ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੱਕ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਹੈ।

ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੰਧਾਵਾ ਸਰਾਬ ਮਿੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਾਬ ਮਿੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣ, ਮਿੱਲ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ 270 ਦਿਨ ਚਲਾਉਣ, ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦੇ ਲਾਉਣਾ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਮਿੱਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਇਹ ਸਰਾਬ ਮਿੱਲ 2004 ਤੋਂ 2012 ਤੱਕ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੋਦਲਾਂ, ਬੋਰਛਾਂ, ਬੋਦਲ ਛਾਉਣੀ, ਰੰਧਾਵਾ, ਦੁੱਗਲ ਦੁਆਬਰੀ, ਕੋਟਲੀ, ਭਾਨਾ,

ਕੁਲਾਰਾਂ, ਬਾਜਵਾ, ਸਾਹਪੁਰ, ਤਿੰਗੜ ਖੁਰਦ, ਖੁਣਖੁਣਾ ਤੇ ਪਵਾਂ ਸਮੇਤ ਮਿੱਲ ਦੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਲੀਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਮਿੱਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣਾ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਖਪਾਉਣਾ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਨੇ 2012 ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ 5 ਜੂਨ, 2012 ਦੀ ਪਿੰਡ ਬੋਦਲ ਵਿਖੇ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 12 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ 19 ਸੈਂਪਲ ਲਏ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਫੇਲ੍ਹ ਪਾਏ ਗਏ। ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਮਿੱਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨਾਲ 17 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਿੱਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਮਿੱਲ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਹ ਬਰਸਾਤੀ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਡੀ.ਸੀ. ਨੇ ਤੈਅ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੌਜਵਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਜਰਮਨੀ, ਸਵੀਡਨ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਇਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਮਾਲਦੀਵ, ਇਰਾਕ, ਥਾਈਲੈਂਡ, ਇਥੋਪੀਆ, ਨਿਪਾਲ ਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 17 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 140 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 140 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ 65 ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ 2013-14 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ 63 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਹ 63 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਾਇਓਫਿਜ਼ਿਕਸ, ਬਾਇਓਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇਓਲਾਜੀ, ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ, ਫਿਲਾਸਫੀ, ਇੰਜੀਨੀਰਿੰਗ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ (ਬਾਟਨੀ), ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ, ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਵਕਾਲਤ, ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ, ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਇਤਿਹਾਸ, ਭਾਰਤੀ ਰੰਗਮੰਚ, ਚਾਇਨੀਜ਼ ਤੇ ਤਿੱਬਤੀਅਨ ਤੇ ਐਥੋਪਾਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਡਾਕਟਰੇਟ ਆਫ਼ ਫਿਲਾਸਫੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵਕਾਲਤ ਤੇ ਡੈਂਟਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ

ਵੱਲ ਕਾਫ਼ੀ ਝੁਕਾਅ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਬੀ.ਏ. ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ ਤੇ ਬੀ.ਡੀ.ਐਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 22 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਡੈਂਟਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਐਚ.ਐਸ. ਜੱਜ ਡੈਂਟਲ ਸਾਇੰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 18 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਲੀਗਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। 27 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੋਰਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਮ.ਬੀ.ਏ, ਐਮ.ਫਾਰਮੇਸੀ ਤੇ ਐਮ.ਏ. ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਿਜਨਸ ਸਕੂਲ, ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਵਿਭਾਗ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਏ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਨੀਤ ਪੂਨੀਆ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਖਰਚ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸੀ.ਵੀ.ਰਮਨ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਤੇ ਆਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਆਰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਖੋਜ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਰਿਪੋਰਟ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ

ਲੰਡਨ: ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਰਲ ਮਿਲਰਚਿਪ ਨਾਂ ਦੀ 19 ਸਾਲਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਬੀਤੀ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੁਵਾਂਟਰੀ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਵੈਸਟ ਮਿਡਲੈਂਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 80 ਸਾਲਾ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮਾਰਕੁੱਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਲੜਕੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਖੱਲੇ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਲਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਖੋਸ ਨਹੀਂ ਉਕਤ ਲੜਕੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ 'ਤੇ ਖੁੱਕਿਆ ਵੀ ਸੀ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਬਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੂ ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ

ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਬੀਤੀ ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੁਵਾਂਟਰੀ ਦੇ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਚੋਰੀ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਮੁਲਜ਼ਮਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਡੇਵਿਡ ਮਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇਸਤਰਾਸਾ ਧਿਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 'ਕੋਵਾਂਟਰੀ ਅਬਜ਼ਰਵਰ' ਨਾਮੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ ਨੇ ਛਾਪੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਲੈਕਸ ਵਾਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਜੁਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੈ।

2 Gas Stations For Sale

One in Michigan (Absent Owner)

Excellent Hwy Location

Very Good Rent \$4625 per month from Burger King

In side sale \$40,000 Gas \$50,000

Price: \$880,000

2nd in Texas Near Dallas

Hwy Location

Very good in side and out side sale

Call: 414-788-8005

ਦੋ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹਨ

ਇਕ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹਾਈਵੇ ਲੋਕੇਸ਼ਨ

ਵਧੀਆ ਰੈਂਟ \$4625 ਮਾਸਿਕ ਬਰਗਰ ਕਿੰਗ ਤੋਂ

ਇਨਸਾਈਡ ਸੇਲ: \$40,000, ਗੈਸ: \$50,000

ਕੀਮਤ: \$880,000

ਦੂਜਾ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ ਡੈਲਸ ਨੇੜੇ

ਹਾਈਵੇ ਲੋਕੇਸ਼ਨ

ਵਧੀਆ ਇਨ ਸਾਈਡ ਅਤੇ ਆਊਟ ਸਾਈਡ ਸੇਲ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 414-788-8005

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California

Shiara Dhindsa

661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh

917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਫਤਹਿਜੰਗ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਫਤਹਿਜੰਗ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ
6.69 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ।
ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਦੀ
ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ
ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ
ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੰਗੇ ਹਨ।
ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਵਧਦੀ ਦਿਖਾਈ
ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਡੇਰਾ ਬਸੀ ਦੇ
ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਟੀਆਰਓ-
2 /ਮੁਹਾਲੀ/ 2013-14/ 449 ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ
ਹੈ ਕਿ ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਪੁੱਤਰ ਸਤਨਾਮ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲ 6.69 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ
ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਕਾਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।
ਸ. ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ
ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ
ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਾਨੂੰਨ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 133
(6) ਤਹਿਤ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ
ਹੈ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ
ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਦੋਂ ਮੰਗਦਾ
ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਟੈਚ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ
ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਹੁਣ ਹੋਂਦ ਖਾਤਰ ਜੂਝ ਰਹੇ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ
ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ
ਹੈ। ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਪਟਿਆਲਾ ਜਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ
ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ
ਉਹ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ
ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2012
ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਤਾਂ
ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ
ਖਿਲਾਫ ਨਿੱਤਰ ਆਏ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਸੀ
ਜਦੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ
ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਈ
ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ
ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ
ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ
ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਦਲਾਉਣ
ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਵੀ
ਬਣਾਇਆ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ
ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ
ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਭਾਈ
ਰਾਜੋਆਣਾ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ
ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ
ਸੁਖਾਵੇਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ
ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਭੈਣ ਲੜੇਗੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਚੋਣ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਰਾਜੋਆਣਾ ਦੀ ਭੈਣ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਲੋਕ ਸਭਾ
ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ
ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ
ਚਿੱਠੀ ਭੇਜ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ
ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ
'ਪੰਥ ਦੀ ਧੀ' ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ
ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ
ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੌਮੀ
ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ
ਜ਼ਰੀਏ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਵੋਟ ਦੇ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ
ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕੌਮੀ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ
ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ
ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਸੇ ਆਦਿ ਦੀ ਵੰਡ
ਕਰ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਚੋਣ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਸੌਟੀ
ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮ
ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ
'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਹਾਮੀ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ
ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣ ਪਰਖ
ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਸਨ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥ ਛੁਪੇ ਹੋਏ
ਸਨ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ,
ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਖਾਲਸਾ
ਪੰਥ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ
ਬਣਾਉਣ।

ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਤਣਾਅ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀ ਅੱਖ ਫੁੱਡੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ
ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ
ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ
ਆਈ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਦਿਨ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ
ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਬਲ (ਬੀ ਐਸ ਐਫ) ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ
ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਰਹੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ
ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ
ਸਕੱਤਰ ਅਨਿਲ ਗੋਸਵਾਮੀ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ
ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ
ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ
ਦਾ ਹਵਾਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੋ ਤਾਜ਼ਾ
ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ
ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨੂੰ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ
ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪਾਕਿ
ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ
ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਤੋਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ
ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਘੁਸਪੈਠ
ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ
ਦੇ ਮੋਢੀ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਉਸ
ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ
ਰਹੇਗੀ।

ਉਧਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ੇਰੀਫ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੌਰੇ 'ਤੇ
ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ
ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਦ
ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ
ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ
'ਤੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ
ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ 90 ਦਿਨ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ
ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ
ਕੀਰਤਨੀਏ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 13
ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ
ਦੇ ਜਿਣਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ
90 ਦਿਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ
ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜੈ ਸਿੰਘ
ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਵੀਜ਼ੇ ਉੱਤੇ
ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ
ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰੇ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ
ਸੀ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 9
ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਾਵੇ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ
ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰੰਜ ਜਾਹਿਰ
ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ
ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਲਈ
ਐਂਬੁਲੈਂਸ ਫੌਰਡ ਦੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕੋਲ
ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ
ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਘਟਨਾ
ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਿਰ
ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਹ
ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ
ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਸਾਲ ਕੈਦ

ਐਂਬੁਲੈਂਸ ਫੌਰਡ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ
38 ਸਾਲਾ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ
ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ
ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ

ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ
ਕਿ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ
ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਾਡੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿੱਜੀ
ਫਾਇਦਿਆਂ ਲਈ ਅਪਣਾਈਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ
ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਛੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨੀਰਾ
ਰਾਡੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹਰ ਤੌਰ
'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਬਦਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤੇ
ਨੀਰਾ ਰਾਡੀਆ ਦੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ
ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰਸੂਖਦਾਰ ਲੋਕ ਵੀ ਨਿੱਜੀ
ਫਾਇਦਿਆਂ ਲਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ

ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ
ਵੱਲੋਂ ਰਾਡੀਆ ਦੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੀਤੇ
ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ
ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਹੋਈ
ਪੂਰੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗੱਲਬਾਤ ਘੋਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ
ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ
ਸੁਣਵਾਈ 16 ਦਸੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ	ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ	ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਮਘੀ ਸਿਆਸਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਬੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਆ ਰਹੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਮੁਹਰੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੇਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਮੋਨਟੇਕ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਫੋਟੋਆਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਫੋਟੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਡਾਕਟਰ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ

ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ

ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਕੋਲ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ

ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੇਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਨੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਮਿਸ਼ਰੀਵਾਲਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਤ ਫਸਲ ਵੇਚ ਕੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵਾ ਕੁ ਪੰਜ ਵਜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਗੂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਹਨ।

ਪਤੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਜਗਰਾਉਂ: ਇਥੇ ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੋਜੀ (42) ਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਜਸਮੀਤ ਸਿੰਘ (8) ਤੇ ਲੜਕੀ ਜਮੀਨਾ (13) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੋਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੱਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਰਫ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਜਸਮੀਤ ਸਿੰਘ (8) ਤੇ ਲੜਕੀ ਜਮੀਨਾ (13) ਤੇ ਪਤੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਚੋਜੀ (42) ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਗੁਰਹਰਸਾਹੇ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਤੜਕੇ 4.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਪੁੱਜਿਆ ਉਸਨੇ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਫਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁਚੇਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

Matrimonial

ਕੰਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ

Beautiful & well educated girl sought for Lobana Sikh handsome clean shaven boy, 26, 5'-10", Green Card holder, B-tech engineering. Only reputed Lobana Sikh families from USA/Canada need to contact. Ph: 916-821-1569 or email: supertoolsindia@yahoo.co.in

Looking match for Saini Sikh turbaned boy, computer engineer, 5'-8", completed higher study in Canada recently, belongs to Dist. Hoshiapur. California girl preferred. Contact: 510-557-6988 or raj@gfbontime.com

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਮਰ 29, ਕੱਚ 5'-6", ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-364-2016, ਈ-ਮੇਲ: nkra123@yahoo.com

ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ ਬਿੰਦ, ਕੱਚ 6 ਫੁੱਟ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਆਟੋ ਮਕੈਨਿਕ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 916-470-5520

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

- *ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
- *ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
- *ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis, MN 55426

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ

ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ 'ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ' ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇਸ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖੇ, ਘੜੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਲੱਗ ਗੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਮਿਤ ਦੇ ਉਲਟ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਰਹੁਰੀਤਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ (ਨੌਂ ਸਾਲ) ਤੇ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ (ਸੱਤ ਸਾਲ) ਨੂੰ 26 ਦਸੰਬਰ, 1703 ਨੂੰ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੇਰੇ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਥੜੇ 'ਤੇ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਸਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਅਖੰਡ

ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਥਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਬਣੀਆਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਇੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਇਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1763 ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 'ਕੋਫੀ ਕਲਰ' ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੰਗ

ਕਈ ਹੋਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੰਭਾਲ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਅਵੇਸਲਾਪਣ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਰਿੰਡੇ ਤੋਂ ਰੱਬ ਰਾਹੀਂ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਰੱਬ ਰੁਕਿਆ ਉਸ ਥਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਬਾਰੇ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵੀ ਗੁੱਝੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੀਬੀ ਜੈਨਾ ਨੇ ਵਜੀਦ ਖ਼ਾਨ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਬਾ ਮਹਿਰਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਈ ਸਦਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਸੀਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਤਰਲੋਕਾ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਜੀਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਜੀਦ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਬੇਗਮ ਜੈਨਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੋਤੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਮਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਰਸਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ।

ਦਾ ਪੋਚਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਫੀ ਕਲਰ ਦੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਟੰਗੀ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਘੜੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ

ਸੱਟ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਢਾਡੀਆਂ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਰਗੜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਢਾਡੀ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਵੀ ਹੁਣ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸੇਕ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਾਡੀਆਂ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ ਜਦੋਂਕਿ ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਾਡੀਆਂ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਨੇ ਜੋੜ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਦਫ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਦਾ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਪੰਜ ਅਗਸਤ 2013 ਨੂੰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ।

ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਦਫ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨੂੰ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਤੇ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ 19 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੋਹਨਪੁਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਢਾਡੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਢਾਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇਜ਼

ਰਾਮ ਤੀਰਥ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਤੀਰਥ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 1972 ਵਿਚ, 1993 ਵਿਚ ਤੇ 2003 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਰਾਮ ਤੀਰਥ ਵਿਖੇ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਜਯੰਤੀ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ 115 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ

ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਤੀਰਥ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲਮੀਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਤੀਰਥ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਤਕਰੀਬਨ 115 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਅਗਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਸਥਿਤ ਖੁਰਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨੇੜੇ ਯਾਦਗਾਰ ਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵਾਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਰਟ ਆਫ ਲੀਵਿੰਗ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

'ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਹੀ ਵਰਤਣ ਦਾ ਪੰਥਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਐਲ.ਐਲ.ਡਬਲਿਊ. ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੱਖ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਨਕਲੀ ਸਵਾਂਗ ਰਚਦਿਆਂ ਪਾਖੰਡ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਭਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਛਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਬੂਤਾਂ ਸਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਬੈਠਕ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਬਣ ਰਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸੀ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿਆਲੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸਿਆਲੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪੁਰਾਤਨ ਅਸਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਬਣਵਾਏ ਗਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਸਾਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਲੇ ਦੀ ਇਕ ਕੰਧ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਗੁਪਤ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 400 ਗੋਲੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜੰਗਾਲ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 402 ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ 1944 ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸਲਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਕਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਫੌਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਕਸਾ

ਕੰਧ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਤਹਿਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੰਧ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਹੋਏ ਪਲਸਤਰ

ਹੇਠਾਂ ਖਾਲੀ ਡੂੰਘੀ ਥਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਬਕਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ ਭੰਗੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਗੁਜਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੱਚਾ ਕਿਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਪੱਕਾ ਕਿਲਾ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕਿਲਾ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਫੌਜੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਵਿਚ ਟਕਸਾਲ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਿਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਸਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਓ ਡਾਇਰ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਕਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ 2006 ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਸਾਭ-ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਲਿਤ ਵੋਟਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਲਾਇਆ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁਣ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ 'ਤੇ ਟਿਕ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਲਿਤ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦਲਿਤ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਜੁਗਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵਾਨ ਵਾਲਮੀਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਰੱਖ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲਮੀਕੀ ਤੇ ਆਦਿ-ਧਰਮੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਦਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖੁਰਲਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿੱਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਮਾਰਕ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਉਸਾਰ ਕੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ/ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਗੇੜ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ (31 ਫੀਸਦੀ) ਹੈ। ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਰਗੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵਸੋਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਇਹ ਵਸੋਂ 38 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਵੀ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਵਸੋਂ 42 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਈ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੈਂਨ ਖਾਤਰ ਦਲਿਤ ਵੋਟਾਂ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 117 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 34 ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 13 ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੇ 25 ਉਮੀਦਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤਰ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਸੀ ਜੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 2009 ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਰਿਜ਼ਰਵ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਵੋਟਾਂ ਬਗੈਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮੁੜ ਪੈਰ ਜਮਾ ਸਕਣੇ ਔਖੇ ਹਨ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਘਾਤ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣੀ ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਐਲਾਨ ਨੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਫਿਰ ਗਰਮਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਹਰ ਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਚਲੇ ਸੰਭਾਵੀ ਟੱਕਰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਟਕਰਾਅ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦੋਬਾਰਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਹਰ ਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸੀਟ (ਬਠਿੰਡਾ) ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬ ਤੇ ਬੇਟਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਝਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਸਿਮਰਤ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲ ਹਰਾਵਾਂਗੇ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ: ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਕਾਰੀ ਸੀਟ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੱਕ ਹਰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਿਨਾਂ 25 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਂਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹੋਕਤਵਾਲੇ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਤੇ ਬੇਵੱਸ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਜਲੰਧਰ: ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਚੱਲ ਰਹੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਪਰਚਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ ਨਾਲ ਆਡਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ (ਸਿਹਤ) ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ/ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਗੇ। ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਜਿਆਣੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਹਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਐਨੀ ਕੁ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰੇ।

ਇਲਾਵਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਹਾਰਾ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਧੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਜੀਠੀਏ ਨੇ ਵੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਝੂਟਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਤੰਬਰ ਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ 40 ਕੁ ਦਿਨ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਮਜੀਠਾ ਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਹੋਈਆਂ ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗਏ।

ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਜੀਠੀਆ
 ਖਰਚਾ: 1.75 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ

Majithia most frequent user of govt helicopter
 Cost: Rs. 1.75 lakh per hour

ਬਾਦਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਜੀਠੀਆ ਚਾਰ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਫੱਤੂ ਭਿੱਲਾ, ਅੱਠ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ ਫੱਤੂ ਭਿੱਲਾ, ਨੌਂ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 14 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੱਤੇਵਾਲ, ਫੱਤੂ ਭਿੱਲਾ ਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਈਂ ਜਾਣ ਲਈ 'ਇੰਡੀਆ ਫਲਾਈ ਸੇਫ਼' ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਾਲਝਰਾਨੀ ਲਈ ਵੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਚਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 40-50 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੇਕਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕਿਰਾਇਆ ਪੌਣੇ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ

ਉਸ ਦੀ ਖਰਚਾ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਤੇ 38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਸਨ। ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਆਡਿਟ ਦੀ ਮੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲੜੀ ਹੇਠ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦੀ ਰੈਗੂਲਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਫੀਸ, ਖੁਰਾਕਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਸੈੱਸ, ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਦੇ ਰੈਗੂਲਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵੈਟ ਤੇ ਡੀਲਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਫੀਸ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਬੁਲਾਰੇ ਰਾਜਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸਾਂ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵਧੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਦਰਸਨ ਵਰਗੇ ਗੈਰ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਖਪਤਕਾਰ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਵੈਟ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਰ 4.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ 5.5 ਫੀਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਲਡ ਡ੍ਰਿੰਕਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ 14.5 ਤੋਂ 22.5 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਰਜ਼ਾਨਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਬਣਿਆ ਸੂਬੇ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਵਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਵਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਚੇਅਰ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਚੇਅਰ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਚੇਅਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਪਰ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ ਨਾਲ ਇਸ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਭਵਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਹ ਭਵਨ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਖੋਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਬਣਿਆ ਭਵਨ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਰਾਸ਼ੀ ਜੁਟਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ 'ਤੇ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਸ਼ੀ ਖਰਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ 'ਸਪੇਸ ਕਮੇਟੀ' ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਭਵਨ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਬੈਨਕ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ

ਤਤਕਾਲੀਨ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਆਰ. ਸੀ ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਇਸ ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 'ਡ੍ਰੀਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ' ਵਜੋਂ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਆਰੰਭ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਜਿਥੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲਾ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਫਾਲਤੂ ਦਾ ਬੋਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਫਰਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ ਭਗਤ ਚੂਨੀ ਲਾਲ ਨੇ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਭਵਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਮੌਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਕਸ਼ਣ ਸੂਦ ਰਾਜਸੀ ਸਕੱਤਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਣਨ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੀਕਸ਼ਣ ਸੂਦ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਤੇਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਪ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਪ ਮਾਲਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੇ.ਪੀ ਖੰਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ ਪੰਪ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 30 ਦਿਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਟਕੋ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮੁੜ ਤੇਲ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਧਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਪੈਟਰੋਲ ਲਗਾਤਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਟੈਂਕਰ ਦਾ ਮੁੱਲ 10.85 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਪ ਮਾਲਕ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਔਪਾ ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਔਏ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਗੱਡੀ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਾਰ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਤੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘਟਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਬੰਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਿਟ ਫ਼ੀਸ/ਵੈਟ ਦੀ ਰਕਮ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਤਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਸੁਤਰੀ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਉਸੇ ਪੈਟਰਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ 3000 ਰੁਪਏ ਪਰਮਿਟ ਫ਼ੀਸ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 20000 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 30000 ਰੁਪਏ ਪਰਮਿਟ ਫ਼ੀਸ/ਵੈਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਮਿਟ ਫ਼ੀਸ ਵੈਟ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ

ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਿਟ ਫ਼ੀਸ/ਵੈਟ ਪੇਸ਼ਗੀ ਤੇ ਦੁੱਗਣਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਭਾਗ ਕੈਟਰਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੈਟ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਲਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੈਟ ਵਸੂਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

30000 ਰੁਪਏ ਫ਼ੀਸ ਤੇ ਵੈਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਉਹ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਤਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਪੈਲੇਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟਿਆ ਖਜ਼ਾਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਲਾਡਲਿਆਂ' ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਵੱਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਇਕ ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਤੇ 18 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਬੱਸਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਪਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ (ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ) ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਫਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਗਏ ਬਲਕਿ ਇਕ-ਇਕ ਬੱਸ ਦਾ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਵਸੂਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਡ ਅਫਸਰ ਬਠਿੰਡਾ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ

ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਕੂਟਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਪੁਆ ਕੇ ਬਟੋਰਿਆ ਪੈਸਾ

ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 227 ਬੱਸਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ 7,94,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੱਸ (52 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ) 2500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਤੀ ਬੱਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੀ ਕੁੱਲ 3500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਜੋ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਸਮੇਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜਦੋਂ ਡੀ.ਟੀ.ਓ ਬਠਿੰਡਾ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਕੂਟਰ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ

ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਨਬਾਣਾ ਨੂੰ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੀਆਂ 52 ਬੱਸਾਂ ਲਈ 1.82 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.19 ਸੀ 9557 ਨੂੰ ਬੱਸ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪੀ.ਬੀ.13 ਜੀ 841 ਵੱਡੀ ਬੱਸ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਧੂਰੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੇਹਰੂ ਦੇ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਜਾਜ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਪੀ.ਬੀ.13 ਸੀ 3187 ਤੇ ਪੀ.ਬੀ. 19 ਸੀ 9245 ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲੀਆ ਵਾਲਾ ਦੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਹ ਸਕੂਟਰ (1994 ਮਾਡਲ) ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲੋਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਖਤਿਆਰਪੁਰਾ ਦੇ ਭਰੂਪਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਟਰਾਲੇ (ਪੀ.ਬੀ. 13 ਐਲ 9387) ਨੂੰ ਬੱਸ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸਵਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਸਕੂਟਰ (ਪੀ.ਬੀ. 19 ਈ 2665) ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਸ ਦਿਖਾ ਕੇ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੰਡੋਗੋ ਕਾਰ (ਪੀ.ਬੀ. 19 ਐਫ 7107), ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸਵਿਫਟ ਕਾਰ (ਪੀ.ਬੀ. 19 ਐਫ 4007) ਤੇ ਪਿੰਡ ਬੋਝ ਕਲਾਂ ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ (ਪੀ.ਬੀ. 13 ਐਨ 7611) ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ

ਵਿਚ ਬੱਸ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੱਸ ਪੀ.ਬੀ. 19 ਸੀ 4507 ਦੀ ਇਕੋ ਦਿਨ ਦੋ ਜਗ੍ਹਾ ਐਂਟਰੀ ਵਿਖਾ ਕੇ ਦੋਹਰੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲੈ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਪੀ.ਬੀ. 19 ਕਿਊ 7907 ਬੱਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਵੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲੈ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡੀ.ਟੀ.ਓ. ਦਫਤਰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਸੀਰੀਜ਼ ਚਾਲੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਹਰਰਾਏਪੁਰ ਨੂੰ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 20 ਬੱਸਾਂ ਲਈ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਜੱਸੀ ਪੌਂ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 33 ਬੱਸਾਂ ਲਈ 1,15,500 ਰੁਪਏ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੱਸ ਪੀ.ਬੀ. 03 6166 ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਾਟੀਆ ਵਾਸੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਗੋਅਰ ਵਾਲੇ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਬੱਸ ਮਾਲਕ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ 15 ਬੱਸਾਂ ਲਈ 52,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੀ.ਬੀ. 13 ਐਚ 9755 ਬੱਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਖਨਾਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਕੂਟਰ (ਮਾਡਲ 2000) ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਸ ਵਕਤ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੀ। ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਢੁਡੀਕੇ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਲਾਮਿਸਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਠਿੱਬੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮਸਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੋਬਾਰਾ ਬਣ ਸਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪ ਕਿਸੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਉਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਹਾਲ ਹੋਈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵੀ ਜਿੱਤ ਲਵਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਮਿੰਨੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਥੇ ਹਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਆਏ ਲੋਕ ਵੱਸਦੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹੋ ਮੁਹਿੰਮ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਪੁਚਾਈ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਖੁਰਾਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤੋਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅ ਵੀ ਖੇਡ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੱਲੀ ਸੀ ਕਿ ਜਲਸੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵੋਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਨੀ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ

ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਜਿੱਤਦੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਆਗੂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਿਜੇ ਗੋਇਲ ਤੀਸਰੀ ਥਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਤੀਸਰੇ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸਭ

ਸਰਵੇਖਣ ਬਣਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਉਹੋ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸਮੱਸਿਆ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤਰ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੌ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਸੱਤਰਾਂ ਲਈ ਪੈਂਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਪਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਆਗੂ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਸਬੰਧਤ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ, ਉਹੋ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟਿਕਟ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਯਾਰਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਕੇਸ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੱਚੀ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਕਾਟਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟ ਪਾਪੀ ਜਾਪਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਸੋਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹੋ ਕੁਝ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਕੇ ਉਥੱਲ ਦੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸੌਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਧ ਦਾਗ ਕਿਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਹਨ ਤੇ ਘੱਟ ਕਿਸ ਦੇ? ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਸੇਵਾ' ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਸੰਦ ਵਾਲਾ ਦੱਸ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਸੀਲਾ ਦੀਕਸ਼ਤ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੀਟਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵਧਾ ਕੇ ਅੱਠਾਂ ਤੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਗਲਾ ਛੱਤੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸਰਵੇਖਣ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ 'ਆਮ ਆਦਮ ਪਾਰਟੀ' ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਮਿਲਦੀ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਜਿੱਦਾਂ ਦੇ

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਇਸ ਵਕਤ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੀ। ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਢੁਡੀਕੇ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਲਾਮਿਸਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਣੇ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਠਿੱਬੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਚਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਟਿਕਟ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਉਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਦ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਸਨ ਕਿ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ

ਅੱਜ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਰੌਲਾ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਸੀ ਕਿ ਆਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹ ਕੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਅਸਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੈਨਤ ਮਿਲਾ ਕੇ ਟੱਕ ਜਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਲ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਮਲਬਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਸਨ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਤਰਫਾ ਚੱਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਵੀ ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਉਹ ਲਾਭ ਲੈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਕਲੌਤਾ ਨੁਕਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਲੋਕ ਹੁਣ ਇਹ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਲੀਡਰ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਲਾਣਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਇਥੇ ਝੁੰਗੀ-ਝੁੰਪੜੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਵਰਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਕਹਿਣਾ ਘਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਗੰਦੀ ਨਾਲੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਫੜਾਏ ਪੰਜ ਗਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕੰਮ ਤੋਂ ਮੁੜਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਫੜ ਕੇ ਬਾਣੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਦਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਲਾਣਾ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੜਾਇਆ ਵੀ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਲੀਹ ਉਤੇ ਲਾਹ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਔਝੜੇ ਰਾਹ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਪੈਣਾ ਕਿਸੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬਣੇ।

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਵਰਿਆਮ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕਹਿਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਗਦਰੀ ਨਿਕਲਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਂਗ ਕਹਾਣੀ ਕਦੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫਿਕਰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੂਹ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਇਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਦਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਧਰਮ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਫਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਣ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਜ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰ ਮਚਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਦਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਸੰਕੀਰਨ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਗਦਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਫਿਕਰ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੈਂ ਆਪ ਬਹੁਤ ਖੋਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਜਾਇਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੈਸਿਫਿਕ ਕੋਸਟ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁਢਲੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਧਰਮ ਸਭ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਪਰ ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਭਾਣਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜਦੋਂ 1982 ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ 'ਮੈਂ ਨਾਸਤਕ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?' ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜੰਮ ਪਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਧਿਰ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗਦਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਉਹਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸਿੱਖ ਸਾਬਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ? ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੜੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦਾ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਅਨਾ

ਭਾਰਤੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਯੂਥ ਐਵਾਰਡ

ਲੰਡਨ: ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਯੂਥ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਸਕੱਤਰਤੈਰੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਕਰਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰਾਜਗੋਪਾਲਾਨ (23 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦਾ ਇਹ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 26 ਅਕਤੂਬਰ, 2013

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਵੱਲਾ ਰਾਹ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਰਗਰਮੀ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿੰਗੇ ਚੋਣ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਨੇ ਫਿਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਇਸ ਚੋਣ ਪਿੜ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ? ਦਰਅਸਲ ਚੋਣਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਬੋਝ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਦਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਐਲਾਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਰਲਗੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਤਾਣੀ ਹੀ ਉਲਝ ਗਈ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਕਰਨ/ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹੀ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਚੋਣ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਤਰਦੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗੂ ਵੀ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਮ ਬੰਦਾ ਇਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਹੁਣ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਬਾਹੁਬਲ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਤ ਖਾਤਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤਾਂ ਕੀ; ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਝ ਸੰਜੀਦਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਉੱਗਲ ਤਾਂ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੋਣ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਕਦਰ ਪਲੀਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਪਲੀਤਾ ਲਾ ਸਕਣਾ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਹਾਲਤ ਆਏ ਦਿਨ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਲਾਵੀਂ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਭੰਨ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਫਿਲਹਾਲ ਨਦਾਰਦ ਹੀ ਹੈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੋਝੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਭੰਨਣ-ਤੋੜਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਧਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਨਹੀਂ, ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਾ ਹੀ ਅਹਿਮ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗੂ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇ ਅਹਿਮ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ 1989 ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਿਰਾਂ ਨੇ 13 ਵਿਚੋਂ 9 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਸਕੀਆਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਝੁਕ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਚੋਣ 1992 ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਨਿੱਸਲ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਂਜ, ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 1992 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਉਦੋਂ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਰਣਨੀਤੀ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਣਨੀਤੀ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਉਚੇਰੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਰਣਨੀਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵਾਰ ਚੌਫਾਲ ਡਿਗਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਰਣਨੀਤੀ ਵਾਲੇ ਸਫਰ ਵੱਲ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਵਧਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆਂ

ਝੋਨਾ-ਫੋਨਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ!

ਨਵੇਂ ਪੋਚ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਨਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਏ, ਤੱਤਾ ਬੋਲਣੇ ਮਾਪੇ ਨੇ ਡਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਮੂਲ ਲਾਉਂਦੇ, 'ਬਾਹਰ ਜਾਣ' ਲਈ ਹੌਕੇ ਈ ਭਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਸ਼ਟੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਫਿਰਦੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਰਦੇ ਤੋਂ ਸੜੀ-ਸਮੈਕ ਤਾਂਈਂ, ਆਵੇ ਹੱਥ ਜੋ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਚਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਸੁਣ ਕੇ ਲੇਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾਹਣਤਾਂ ਦੇ, ਬਣ ਕੇ ਢੀਠ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਝੋਨਾ ਸਾਂਭਦਾ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਪੂ, ਮੁੰਡੇ ਫੋਨਾਂ 'ਤੇ 'ਚੈਟਿੰਗਾਂ' ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ!

ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਦੂਹਰੇ ਮਿਆਰ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਡਾ. ਨਰੇਂਦਰ ਦਭੋਲਕਰ ਦਾ ਕਤਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ-ਮੂੰਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੰਧ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਦਾ ਕਤਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਕਰਮਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਸੀ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਬੜਾ ਨੇਕ-ਨੀਅਤ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਲਾਣੇ ਦਾ ਇਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਹਕੂਮਰਾਨ ਉਸ ਕਾਜ ਦੇ ਘੋਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਾਖਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਜਕੜ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਹਤਮੰਦ,

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਤਰੱਕੀਪਸੰਦ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੋਚ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਚੌਤਰਫਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਖਰੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲਖੁਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੋਤ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹਿੱਸੇ ਇਹ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇ, ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਹਕੂਮਰਾਨ ਖੁਦ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਪੱਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕਤਲ ਕਰਨ/ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖਤ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸ਼ਨਾਖਤ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਆਹਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਕ ਬਾਪਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਤਲ ਫੜ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਦਰਅਸਲ ਕਤਲ ਦਾ ਖੁਰਾ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਹਕੂਮਰਾਨ ਲਾਣੇ ਨਾਲ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਕ-ਸਕੀਰੀ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਤਲ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਇਕ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲਾਉਣ ਲਈ 21 ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਅਤੇ 'ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ' ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਲਈ ਗਈ। ਐਸ.ਪੀ. ਰੈਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੀ 26 ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਸਮੇਤ 220 ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 600 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਤਨ ਤਿਰੇਦਕਰ ਵਲੋਂ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਦਭੋਲਕਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸੰਜੋਪੰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਸ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਸੁਸਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇ।

ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਸੁਗਸ ਵਤਕੇ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਐਕਟ-2008 ਤਹਿਤ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ"; ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜੋ ਤਾਜ਼ੀਰਾਤੇ-ਹਿੰਦ (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ; ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ, ਏਜੰਸੀ ਮਹਿਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ.) ਦੇ ਜੁਮਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੇਸ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆਮ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਸਹੀ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖਾਸ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ? ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦਭੋਲਕਰ ਦਾ ਕਤਲ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਸਰਬਾਜ਼ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਹਿਜ਼ ਮਨੌਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ; ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੁਰਮ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਖਾਸ ਸਿੱਕੇਬੰਦ ਦੂਹਰੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਬੇਹਯਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਤੁਅੱਸਬੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਕਾਬਲੋ-ਗੌਰ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏਜੰਸੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਝੁਕਾਅ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮੂਲ ਫ਼ਿਤਰਤ ਦਾ ਅਨਿੱਖਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਝ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ, ਕੌਮੀਅਤਾਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਰਗੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਜਰਮ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜ-ਧੌਰ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਏਕਤਾ-ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਐਲਾਨ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਬਾਇਲੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਾਹੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਹਿੰਸਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣੇ ਹੋਣ, ਇਥੇ ਹਰ ਕਬਾਇਲੀ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ' ਸਮੇਂ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੇ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਸਮਝਣ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨੀ ਭੀੜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਹੱਥ ਵਟਾਉ ਵਤੀਰਾ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਇਆ।

ਹੁਣ ਇਹੀ ਵਤੀਰਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰ-ਕੱਢਵੀਂ ਹੈ, ਬੇਕਸੂਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਗੋਂ ਸਾਲਾਂ ਬੋਧੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਗਿਣਨਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਇਸੇ ਤੁਅੱਸਬ ਦਾ ਡੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਪਤੀ ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਉੱਚ ਜਾਤੀ, ਉੱਚ ਵਰਗੀ ਲੋਕ ਮੁਜਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਭਾਬਰੀ ਦੇਵੀ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਾਂਡ ਇਸ ਮਿਸਾਲੀ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੁਝਰ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੱਜ ਨੇ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁਹੁਣਾ ਵੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ!

ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਲਾਣੇ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਤੁਅੱਸਬ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਜੋ ਟਾਡਾ ਅਤੇ ਪੋਟਾ ਵਰਗੇ ਬਦਨਾਮ ਦਮਨਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਨਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਖੂਨੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਰੂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰੋਹ ਦੇ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਤੇ ਸੋਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫਟਾਫਟ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਜੁਮਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਨਕਸਲੀ ਜਾਂ ਮੁਸਲਿਮ/ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਲਗਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਨਸਰਾਂ, ਮੌਦੀ-ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਜਲਾਦ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਜਾਂ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਟੇਟ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਦੂਹਰੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਵਰਗੀ ਕੱਦਾਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ; ਪਰ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਲ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਲੱਕੜ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਫੀਆ ਗਰੋਹ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਹੇਂਦਰ ਕਰਮਾ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਸਥਾਪਤੀ ਹਿੱਲ ਉੱਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜੈੱਡ+ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਤੇ ਜੇ ਕਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਲਾਦ-ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਲਾਲ ਨਰੇਂਦਰ ਮੌਦੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਲਾਦ ਸੰਜਣ ਕੁਮਾਰ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਮੁੱਖਧਾਰਈ' ਕੌੜਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂ-ਘੁਟਾਲੇਬਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਹੀ 'ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹਿੰਦੂਤਵੀਆਂ ਨੇ ਡਾ. ਦਭੋਲਕਰ ਦੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਦੇਖਿਓ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿੰਤ ਕਿਵੇਂ 'ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਕੌਣ ਸਨ?-1

ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਘੋਲ 'ਗਦਰ ਲਹਿਰ' ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਗਦਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਕਾਜ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਰਪੂਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਿੜੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗੂ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰੜ ਤੇ ਸਿਦਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ

2013 ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਵਰ੍ਹਾ ਜਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਮੀਨਾਰ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ, ਨਾਟਕ ਮੰਚਣ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸੀ.ਡੀਜ਼ ਆਦਿ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੂਪ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੂਪ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੜਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਰਚੇ ਗਏ

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98155-74144

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੇ ਮੁਲੰਕਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਈਏ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਜੋ ਮੌਲਿਕ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਉਹ ਉਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਬਹੁਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ? ਕੁਝ ਚਿੰਤਕ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾੜਕੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਖੇੜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾੜਕੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੰਗਾਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿਚ ਨਾ ਦੇਖਣਾ। ਜੇ ਚਿੰਤਕ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ 1913-14 ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀਮਾ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 1913-14 ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਗਤੀ-ਰਹਿਤ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਮਾਤੀ ਹਿੱਤ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਿੱਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿਚ ਦੇਖਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਿੱਤ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ; ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਜੋ ਆਰੰਭਲੇ ਪੜਾਅ ਉਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੂਤਰ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਬੱਧ ਕਰੇਗਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 1913-14 ਦਾ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਬਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ, ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਡੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ

ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਤੱਕ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵੰਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਜੋ ਕਾਲਪਣੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਗਹਿ-ਗੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1913-14 ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ 'ਸਿੱਧ' ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਥੇ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਨਵੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਡਾਇਰੀਆਂ, ਬਿਆਨ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਆਦਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਘਣਤਾ ਅਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਾਸਾਰੇ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਤੱਥ, ਕਾਬਲ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਆਦਿਕ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜੋ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪੁਨਰ ਮੁਲੰਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਮੁਲੰਕਣ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਨਿਖੇੜਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਗਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਗਦਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਮੂਹ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬਗੰਜ ਦੀ ਕੰਧ ਢਾਹੇ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਅੱਖੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਮੂਹ ਗਦਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਮੂਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਸੀ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਫੇਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਦੈ ਸਮੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਦੈ ਸਮੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਐਨਾ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਗੋਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਅਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਟਕ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਆਰੰਭ ਵੇਲੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਫਲਸਫੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਖੋਜ ਸੋਚਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਨਰ-

ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਉਦੈ ਸਮੇਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅੱਜ ਬਿਲਕੁਲ ਹੋਂਦ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚੋਂ ਉਦੈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਦੇਸ਼ ਪੈਣ ਧੱਕੇ, ਬਾਹਰ ਮਿਲੇ ਢੋਈ ਨਾ, ਸਾਡਾ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਨਾ।

ਇਉਂ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਿਆਇਆ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਟੁੱਟਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1907 ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਸਟੇਟ ਦੇ ਬਲਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ

ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਬਕ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪਾਲ ਕੇ ਇਹ ਗਦਰੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਨੇਸਤੋ-ਨਾਬੂਦ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ 'ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ' (ਪ੍ਰਪੁਬਲਿਕ) ਸਿਰਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਗਦਰ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ' ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ' ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ। ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਰਾਜ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਿਸੱਤੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਨੇ ਧਰਮ, ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਚਾਲ ਖੇਡੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ 'ਆਤਮ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਵਿਚ ਗੁੰਮਣ-ਗੁਆਚਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਰਗ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ

ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਨਵੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਵਸੇਸਾਂ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਖੋਜ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਪਰ ਇਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁੰਝਲਾਂ ਸੁਲਝਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਨਸਲ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੀਵੰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਿਰਜਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖਰੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਣ ਅੱਗਿਉਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਨੈਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਰਵਾਇਤ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਲੱਥ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸਲੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚੋਂ ਤਲਾਸ਼ਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚੋਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤਬੀਅਤ, ਨਾਬਰੀ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਅਤੇ ਜੰਗਜੂ ਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਥੀਅਨ ਨਸਲ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਅਧਿਐਨ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਗਦਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਹੁਤੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੇਥੀਅਨ ਨਸਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਦਰਕਿਨਾਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮੂਲ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਪੜ੍ਹਤ ਸਤਨਾਮ ਚਾਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਕਮਿਊਨ' ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਨਸਲ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰੀ ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਚੂੜਚੱਕ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਗਦਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸਲੀ ਗੁਣਾਂ ਸਦਕਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਬਰੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਮਰਿਯਾਦਾਵਾਂ, ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਦਵੰਦਾਤਮਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਤੇ ਜੀਵੰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ ਮਤ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਸਰਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰੀਸ਼ ਕੇ. ਪੁਰੀ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਮਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰਜੋਤ ਉਬਰਾਏ, ਪਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਪਿਰਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਵਰਗੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ 'ਚੋਂ ਤਲਾਸ਼ਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਚਿਹਰੇ' ਵਾਲੀ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਮਤ ਵਾਲੇ ਸੋਚਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ 1913-14 ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਬਿੰਦੂ ਉਪਰ ਹੀ ਟਿਕਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਾ ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਦਰ 1913-14 ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲੜੇ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ ਗਦਰੀ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਗਹਿ-ਗੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਧੁਰੀ ਇਥੇ ਇਸ ਲਈ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ/ਲਹਿਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਵਰਗਾ ਗਦਰੀ ਵੀ ਗਦਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰੂਹੋ-ਰਵਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਹੀ ਖੰਡਿਤ ਰਵੱਈਏ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਚਲਦਾ)

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪਰਚਮ

ਕਲਮ ਹਥਿਆਰ! ਕਰੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਾਰ!

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ, ਕੱਚੇ ਮਿਸਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੱਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕੱਚੇ ਮਿਸਰਣ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਡਲੀਆਂ, ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਤੌਣੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਕਾਰੀਗਰ ਸੁਨਿਆਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦਾ ਸੋਕ ਦੇ ਕੇ, ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਨਿਆਰ ਦੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਗਹਿਣੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੋਰੀ ਧੌਣ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀਣੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਮਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋ-ਬੀਤ ਰਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੱਚਾ ਮਸਾਲਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਸੁਝ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਦੇ ਦਿਸਦੇ ਟੁਕੜੇ ਅਲੱਗ ਛੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਲਮਕਾਰੀ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਕੁ ਨੂੰ ਕਲਮ ਦੀ ਨੋਕ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪਰੇਸਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ, ਕਲਮ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਮਸੌਦੇ ਦੀ 'ਕੁਆਲਿਟੀ' ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ 'ਜਾਨ' ਹੈ।

ਜਦ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਲਿਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਕਲਮੀ ਯੋਧਾ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਕਰ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵੈਸੇ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ

ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਵੰਗ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜਾਂ ਧਿਆਨਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਹਾਲੀ' ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ਹੈ,

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਈ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ਐ 'ਹਾਲੀ'
ਨਈ ਬਣਾ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅੰਦਾਜ਼ੇ-ਬਿਆਂ ਉਸ ਕੋ!

ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਹੀ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਆਹ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਹਿਵਨ ਜਦ ਇਸ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ, ਉਦੋਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਆਈ ਬਰਾਤ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਤਾਂ ਬਰਾਤੀ ਉਂ ਗੋਰੇ ਗੋਰੇ; ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸੌ ਕੁ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ 'ਸਰਦਾਰ' ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਨਾ ਸਜਾਈ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਧੋਤਿਆਂ (ਧੀ ਵਾਲੇ) ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਵਾਸੀ ਮੇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਗੱਲ ਦੀ 'ਚੁਰ ਚੁਰਾ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਦਿਨ ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਤਬਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਦੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਾਧਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਲ ਚੀਰਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੁੜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਮੁੰਡਾ

ਹੀ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਬੜੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਆਖਰ ਨੂੰ ਏਡੀ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਫੋਟੋਆਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਲਈਆਂ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਲਈ।

ਮਾਦਰੇ-ਵਤਨ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬੈਠਿਆਂ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਕਲਪਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਠੋਰੀ 'ਤੇ ਮਨਾਈ ਗਈ 1699 ਵਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਖੋਲ੍ਹ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਫੋਟਾ ਜਿਹਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ। 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਾਪ ਕਿਉਂ?' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ-ਹਰਿਆਣੇ, ਹਿਮਾਚਲ ਜਾਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਸਰਾਪ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਕਲਹਿਣਾ ਚਿਰਾਗ ਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਫੂਕਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਕੋਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੋ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਲੱਭ ਸਕੇ? ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਾ ਇਹ ਲੇਖ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ/ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਨੇ ਛਾਪਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਅਨੇਕਾਂ 'ਈ-ਮੇਲਾਂ' ਅਤੇ ਫੋਨ ਆਏ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਲਾਗੇ ਦੇ ਪਿੰਡ 'ਮੁੰਡਾ' ਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਹੱਡ ਬੀੜੀ ਸੁਣਾਈ, "ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੱਚੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮੁੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬੀ.ਐਡ. ਕਰਨ ਗਏ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਦੋ ਸਰਦਾਰ

ਸਾਡੀਆਂ ਕਤਰੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇਖ-ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਤੁਸੀਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨਾਈ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਦੰਗ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਉਗੇ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਈ ਨੇ ਪਤਾ ਜੋ ਕੀ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ? ਸੁਣੋ ਜ਼ਰਾ! ਜੰਮੂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਪੰਜੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਦਾਰ' ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਛਾਂਗ-ਛੰਗਾਈ ਕਰਵਾ ਸਕੀਏ। ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਲੱਭਦੇ-ਲੱਭਾਉਂਦੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਜ਼ਮਤੀਏ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਜਾ ਵੜੇ।

'ਆਉ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਕਿਵੇਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ?' ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਈ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਜਨਾਬ, ਅਹੀਂ ਕਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਆਏ ਹਾਂ।'

'ਓ ਸਰਦਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਆਏ ਹੋ? ਭਰਾਉ, ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਯਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਇਹੀ ਕਿੱਤਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਰਦਾਰ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਆਇਆ ਏ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਿਉਂ ਦੁਰੇਡਿਉਂ ਆਏ ਲਗਦੇ ਜੇ! ਨਾਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇ-ਦੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਬਰਾਏ ਮਿਹਰਬਾਨੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਲੈ ਜਾਉ।'

ਲਉ ਜੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸਬਕ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਆਪ ਬੀੜੀ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਲਿਆ। 'ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਨੇ ਕੱਟੀ ਨਾ ਸਿੱਖ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ!' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਇਸ ਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ। ਸਿੱਖ

ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਤੇਹ-ਮੋਹ ਰਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਿਕਤੇ ਜਿਹੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਛਾਪਿਆ।

ਉਡਦੀ-ਉਡਦੀ ਗੱਲ ਜੰਮੂ ਵੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ 'ਵਿਰਸਾ ਸੰਭਾਲ ਸੰਸਥਾ' ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਇਧਰੋਂ ਉਧਰੋਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਆਹੁਣ ਗਿਆ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਾੜਾ ਤਾਂ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਹ ਤਰਨਤਾਰਨ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ 'ਮੁੰਡਾ' ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਉਸ ਮੁਸਲਿਮ ਨਾਈ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੈ ਨਾ ਕਮਾਲ? ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬੈਠਿਆਂ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਕਲਮ ਹਥਿਆਰ, ਕਰੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਮਾਰ।

ਮਾਂ-ਜਾਈ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ!

ਸਤਿਜੁਗੀ ਲੋਕ-4

ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਕੁਛ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਡੈਡੀ, ਆਪ ਕੀ ਸਿਸਟਰ ਆਈ ਹੈ, ਘਰ ਚਲੀਏ।" ਏਨਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ ਦੀ ਮੈਂ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਬੇਟਾ, ਉਹ ਤੇਰੀ ਵੀ ਕੁਛ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?" ਉਹ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਹਾ, "ਲਗਤੀ ਹੈ... ਉ... ਉ... ਉ... ਬੂਆ!" ਤੇ ਉਹ ਬਾਂਹ ਛੁਡਾ ਕੇ ਭੱਜ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: 91-11-65736868
e-mail: bhullargs@gmail.com

ਗਿਆ। ਜੇ ਸਰਸਰੀ ਦੇਖੋ, ਗੱਲ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੋਚੋ, ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪਕੜ ਮੱਧਮ ਪੈਦੀ ਜਾਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਾਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ ਵਾਲੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਪਤਾ ਦੇਖਦੇ ਤਾਂ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਾਡੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਣਜਾਣੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਰਾਹ ਤੁਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਰੇਲ-ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਕੋਲ ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ-ਪਤਾ, ਪਿੰਡ-ਗਰਾਂ ਤਾਂ ਪੁਛਦੇ ਹੀ, ਨਾਨਕਿਆਂ-ਦਾਦਕਿਆਂ, ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ, ਵਾਹੀ-ਖੇਤੀ ਤੱਕ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਫ਼ਲੈਟ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ, ਉਹ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਸਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਗਜ਼ ਦੀ ਵਿੱਥ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਪੌੜੀਆਂ

ਵਿਚ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਦਾਨ ਸਾਹਿਬ ਆਖ ਕੇ ਦੁਆ-ਸਲਾਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਆਖ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਐਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਮਦਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਐ ਤੇ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਨੇ?" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਕੁਛ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਨਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਮਦਾਨ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।" ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, "ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ! ਗੁਆਂਢੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਨਾਂ-ਬਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।" ਮੈਂ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬਾਪੂ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪੁੱਛ-ਦੱਸ ਦਾ ਲੋਕ ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਮਤਲਬ।" ਉਹ ਬੋਲੇ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੇ 'ਕਿਸੇ' ਹੈ, ਉਹਦਾ ਇਹ ਸਭ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬੋੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਹਾਂ!" ਇਸ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਤਰਕ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰਨਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ।

ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਗੱਲ ਮੁੱਕ ਗਈ ਪਰ ਮੁੱਕੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇੜਲੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮਦਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਿੰਡ, ਭਰਾ-ਭੈਣ, ਮਾਮੇ-ਭੂਆ, ਦਫ਼ਤਰ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, "ਮਦਾਨ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਬੜੀ ਭਲੀ ਹੈ, ਮੱਲੋਜ਼ੇਰੀ ਮਠਿਆਈ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪਿਆਈ।"

ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਾਕਫ਼ਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡਾ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਈਏ ਜਾਂ ਨਾ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁਖ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਵੀ ਹੈ!

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਚਾਚਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ

ਸਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਚਾਚੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਸਨ, ਸਾਡੀਆਂ ਭੂਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੁਖਦੇ-ਸੁਖਦੇ, ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਦੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੁਛ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, "ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੀ ਨੇ, ਤੀਜੀ ਬੰਬੜੇ ਦੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।" ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ, "ਵਾਹ ਚਾਚਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਿਆਂ, ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੂੰ ਤਾਂ!"

ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੱਬ ਜਾਣੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਜੰਕਸ਼ਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਬਠਿੰਡਾ ਉਦੋਂ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੰਕਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਸੱਤ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਰੇਲਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਤਲਬ ਵਾਇਆ ਬਠਿੰਡਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸਤੇ ਬਠਿੰਡਾ-ਅੰਬਾਲਾ ਲਾਈਨ ਉਤੇ ਚੋਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਗੱਡੀਆਂ ਇਧਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੋ ਉਧਰ ਨੂੰ ਚਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਰੇਮਾਰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਰੇਲ ਖੁੰਝੀ ਤੋਂ ਲੋਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਲੰਮੇ ਪਏ ਹੋਏ ਅਗਲੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਚਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨੇ ਦੇ ਬੈਚ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਰੇਲ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁਆਣੀ ਉਸੇ ਬੈਚ ਉਤੇ ਗਠੜੀ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਹੀ ਹੋਈਆਂ। ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਗੱਲੀ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਸਨ। ਸੁਆਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾਨਸਾ ਵਾਲੀ ਗੱਡੀ ਫੜਨੀ ਸੀ। ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਕੋਈ ਕਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਛ ਢਿੱਲੀ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਬੀਬੀ, ਤੇਰਾ ਕੁਛ ਦੁਖਦਾ ਹੈ? ਉਹਨੇ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ। ਚਾਚਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਭਾਈ ਤੂੰ

ਉਦਾਸੀ ਜਿਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈਂ?

ਉਹ ਬੋਲੀ, "ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਭਾਈ, ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਐ। ਅੱਜ ਸੁਨਿਆਰ ਨੂੰ ਕੁਛ ਟੂਮ-ਟੱਲਾ ਬਣਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਈ ਆ ਤੇ ਐਹ ਕੁਛ ਲੀਤੇ-ਲੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੀ ਆਂ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਦੀ ਮੇਰੀ ਸੂਰਤ ਮੁੜ ਮੁੜ ਪੇਕਿਆਂ ਵੰਨੀ ਭਟਕਦੀ ਰਹੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਭਰਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਵਿਗੋਚਾ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਐ ਭਾਈ, ਨਾਨਕੇ ਵਿਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਣਗੇ! ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਕਾ ਮਾਮਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਹੁੱਬ ਕੇ ਵਿਆਹ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦਾ!" ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਿੰਜ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਹ ਹੱਕਾ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ।

ਚਾਚੇ ਨੇ ਉਹਦਾ ਉਦਾਸਿਆ ਚਿਹਰਾ ਗੁਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੁੜੀਏ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਨਹੀਂ, ਐਹ ਦੇਖ ਬੈਠਾ ਤੇਰਾ ਭਰਾ, ਤੇਰਾ ਸਕਾ ਭਰਾ! ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਿਉਂ ਨਾਂ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਥੇ। ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਅੱਖਰ ਲਿਖਾ ਕੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਾ ਕੱਚਾ ਕਾਟ ਨਾ ਪਾ ਦੇਈਂ, ਨਾਈ ਹੱਥ ਪੱਕੀ ਗੰਢ

ਭਾਰਤ 'ਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਰਗੀ

ਸਿਡਨੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ 162 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ ਵਾਕ ਫਰੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਆਲਮੀ ਦਾਸਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਉਧਾਰੇ ਪੈਸੇ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਪਾਰ ਤੇ ਵਗਾਰ ਕਰਾਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਫਰੀਕੀ ਮੁਲਕ ਮੋਰੋਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਬੰਦੂਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਟੋਇਟਾ ਨੇ 8,85,000 ਕਾਰਾਂ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਈਆਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਜਾਪਾਨੀ ਕਾਰ ਕੰਪਨੀ ਟੋਇਟਾ ਨੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਯੰਤਰ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ 885000 ਕਾਰਾਂ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਏਸੀ ਯੰਤਰ ਵਿਚ ਰਿਸਾਏ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨਾਲ ਏਅਰ ਬੈਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ੋਖਮ ਹੈ। ਟੋਇਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 2012 ਤੋਂ 2013 ਦਰਮਿਆਨ ਦੇ ਕੈਮਰੀ, ਕੈਮਰੀ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ, ਏਵਲਾਨ, ਏਵਲਾਨ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਤੇ ਵੇਂਜਾ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 803000 ਵਾਹਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ ਜਦਕਿ 15000 ਪੱਛਮ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ 1600 ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹਨ।

ੴ ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕਾ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

2468 Tierra Buena Rd., Yuba City, CA 95992

ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

34ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

3 ਨਵੰਬਰ 2013 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 3 ਨਵੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਸਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ 16 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਅਖੀਰਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ 3 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ।
ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ: 31 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 6.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 9:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ।
ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 8:30 ਵਜੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ ਹੋਵੇਗੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ: 2 ਨਵੰਬਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (ਫੋਨ: 530-923-8458) ਕੋਲ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੱਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ।
ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ: 2 ਨਵੰਬਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ
 ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ (ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ)
 ਭਾਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ)
 ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ)
 ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਦਾ ਢਾਢੀ ਜੱਥਾ
 ਭਾਈ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਮਨੀ ਕੌਰ (ਇੰਗਲੈਂਡ)
 ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੂ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਭਾਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ)
 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ।

ਭੋਗ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ: 3 ਨਵੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਬੰਦੀਫੋੜ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣਗੇ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ: 3 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮ 4:00 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੇਨਤੀ: ਸਮੁੱਚੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੁੰਭ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੋਟ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੂਟ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਿਰਫ ਨਿਯਤ ਜਗ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ।
 ਰਿਵਰ ਵੈਲੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫਰੀ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ: ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ 530-673-9918, ਪ੍ਰਧਾਨ: ਸ. ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 530-682-7077, ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਈ 530-300-4550, ਖਜਾਨਚੀ: ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ 530-682-6863, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਖਜਾਨਚੀ: ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ, ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ, ਸਹਾਇਕ ਖਜਾਨਚੀ: ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ

ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੱਤਝੜ' ਰਿਲੀਜ਼

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸਵਰਗੀ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ 'ਪੱਤਝੜ' ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਥੇ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ ਵਿੱਚ ਅਕਾਡਮੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਸਮ ਉਰਦੂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮਨਮੋਹਨ ਆਲਮ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫੀ ਸਨ।

ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ ਦੀ ਲਿਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਬੰਦ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਆਲਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਲਿਖੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਰੰਗਦਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਡੁਮੇਲੀ ਨੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਰ-ਕੱਢਵੀਂ ਨਜ਼ਮ ਦੱਸਿਆ।

ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛਪਣ 'ਤੇ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲੀ ਮਨੁੱਖ ਉਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਹੇ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਣਧੀਰ ਨੂੰ ਗਿਆਂ ਮੁੱਦਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਖਾਈ ਵਿੱਚੋਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਸ਼ਾਇਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ 'ਪੱਤਝੜ' ਦੇ ਰਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣ। (ਉੱਪਰ ਖੱਬੇ) ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫੀ, ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਮਤਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ, ਮਨਮੋਹਨ ਆਲਮ, ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। (ਵਿਚਕਾਰ ਖੱਬੇ) ਗਿਰੀਸ਼ ਵੇਦਿਆ, ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡੁਮੇਲੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ। (ਹੇਠਾਂ ਖੱਬੇ) ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ, ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ, ਡਾ. ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿੰਘ।

ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਉਰਦੂ ਕਹਾਣੀ 'ਹੂਬਹੂ' ਪੜ੍ਹੀ। ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਵਾਸਤੇ ਕੰਨ ਕੱਟ ਦੇਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ ਬਿਰਕਦੇ ਮਨ ਨੇ ਕਦੋਂ ਕਰਵਟ ਬਦਲ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਖੁਦ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਡਾ. ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੇਠੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ 'ਜੋਕਾਂ' ਪੜ੍ਹੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਖੂਨ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਪੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਤਾ ਵੀ ਲੱਗਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨਾਲ ਚਿੱਬੜੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦਾ ਭਿੱਕਰ ਰੂਪ ਦੇਖ ਕੇ ਭੈਭੀਤ ਹੋਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੇਠੀ, ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ, ਮਨਮੋਹਨ ਆਲਮ, ਗਿਰੀਸ਼ ਵੇਦਿਆ, ਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਸੁਖਦੇਵ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ਪੁਰੀ, ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ ਆਦਿ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਡੁਮੇਲੀ ਨੇ ਸਮਾਪਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦੂ ਵੇਦਿਆ, ਅਜਮੇਰ ਕੌਰ, ਬਲਦੇਵ ਕੌਰ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੀਸ ਕੌਰ, ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ, ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਰੂਪਦੀਪ ਕੌਰ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਨਿਊ ਜਰਸੀ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਚੱਲਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਆਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸੇਠੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, 'ਮਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹੈ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ,' 'ਨੀਦ ਨਾਜ਼ਕ ਨੇ ਉਗਲੀ ਛੁਡਾਈ

ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ ਅਤੇ 'ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਿੰਡੀਆਂ ਕਰੇਲੇ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੱਭਦੇ' ਸੁਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਗਰੇਵਰ ਨੇ ਲੇਖ 'ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਵਿਥਿਆ ਸੀ। ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਦਗੋ ਕਮਾ ਕੇ ਖਬਰੇ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ' ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਗਾਇਕ ਮੇਸ਼ੀ ਬੰਗੜ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਬੱਲ ਦੀ ਇਕ ਗਜ਼ਲ ਅਤੇ ਫਿਰ 'ਰੋਈਏ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂਵਾਂ ਯਾਦ

ਹੈ ਅੱਜ' ਅਤੇ 'ਪੰਛੀ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਦੁਆਵਾਂ।' ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹਾਂ' ਅਤੇ 'ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦਾ, ਬੰਦਾ ਦੌਲਤ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਦਾ' ਸੁਣਾਈਆਂ। ਚੇਤਨ ਸੋਢੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਸੁਦੇਸ਼ ਰਾਜਪੂਤ ਨੇ ਦੋ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, 'ਕੋਈ ਪੀਵੇ ਰਾਮ ਰਸ ਪਿਆਸਾ ਰੇ' ਅਤੇ 'ਜਾਏਗੇ ਹਮ ਜਾਨੀ ਜੋਤਾਂ।' ਅਵਤਾਰ ਸੋਰਪੁਰੀ ਨੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਚੇਤਨ ਸੋਢੀ ਨੇ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ। ਪਿੱਕੀ ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ 'ਆਦਮੀ ਸੇ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰੇ ਆਦਮੀ' ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਜਾਜ਼ ਭੱਟੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਾਰ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਜਰਾਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਤਿੰਨ

ਕਰ ਕੇ' ਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੁਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਚ ਬੈਨ ਕਿੰਗਸਲੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਤੂਰ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਬੈਨ ਕਿੰਗਸਲੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ ਐਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੰਡਿਤ ਭਾਂਜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੀਤਾ ਕੋਹਲੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਚਲਾਈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ 'ਲਾਲ ਪਰੀ' ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਦੁਬਈ: ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਰੈਡ ਵਾਈਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 1.95 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਚੇਤਾਓ ਮੈਰਗਾਕਸ 2009 ਬਲਟਜ਼ਰਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੋਤਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਚੇਤਾਓ ਮੈਰਗਾਕਸ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਬਾਰੂਂ ਲਿਟਰ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਬੋਤਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਰਬੀਆ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੋਤਲਾਂ ਲਈ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਦੀ ਇਕ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। 400 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਬਲਟਜ਼ਰਜ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਚੇਤਾਓ ਮੈਰਗਾਕਸ ਵਾਈਨਯਾਰਡ, ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਲੇ ਕਲਾਸ ਵਾਈਨ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਬਣਾਏਗਾ ਕਾਲੇ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਬੇਸ ਬੰਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬਲੈਕ ਸੀ (ਕਾਲਾ ਸਾਗਰ) ਵਿੱਚ ਫੌਜੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਮਾਨੀਆ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਨੌਰਨ ਲਿਟਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਲੈਕ ਸੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਰਾਹੀਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਸਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਚੱਕ ਹੇਗਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮਾਨੀਆ ਦੇ ਹਮਰੁਤਬਾ ਸਿਰਸਿਆ ਡੂਸਾ ਦੀ ਪੈਂਟਾਗਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ

ਦਸੂਹਾ: ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਹੁਣ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.lalsinghdasuya.yolasite.com ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਰਿਟਾਇਰਡ ਡੀ. ਪੀ. ਆਰ. ਓ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦਸੂਹਾ-ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ। ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਸਤ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਖਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਮਕਾਲੀਨ ਸੰਚਾਰ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਲੇ ਡੂੰਘੀ

ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਿੰ. ਨਵਤੇਜ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਡੋਗਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਸਲਾਹਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਘੇਰਾ ਵਧੇਗਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ, ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੋਦਲ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇਕਨਾਮਾ, ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰਲੋਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।

ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਗਠਨ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ): ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਬਿਜਨਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਨੁ ਭਾਈ ਚੌਹਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਵਿੰਦਰ ਵਰਮਾ ਤੇ ਕਰਨ ਵਰਮਾ, ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜੇਸ਼ ਗੋਗਨਾ, ਚੀਫ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ ਦਿਲੀ ਭੱਟੀ,

ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਏਰੀਏ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਉਦਮ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੈਕਸਨ ਹਾਈਟਸ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਮਹਿਲ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਜੈਕਸਨ ਹਾਈਟਸ ਦੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਮਿਸਟਰ ਬਰਾਊਨ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਲੀਪ ਚੌਹਾਨ, ਡਾ. ਸੁਖਬੀਰ ਪਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੋਗਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੇ ਭੱਲਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਜੋਤਸ਼ੀ, ਡਾ. ਭੁਪੀ ਪਟੇਲ, ਐਚ ਆਰ ਸ਼ਾਹ, ਸੁਖਦੇਵ ਬਾਵਾ, ਡਾ. ਪਰਵੀਨ ਚੋਪੜਾ, ਦਲੀਪ ਚੌਹਾਨ, ਡਾ. ਹਰਸ਼ੰਦ ਭੱਟ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ, ਉਗਰਸੇਨ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹਰਮੇਸ਼ ਪਟੇਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

1534 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327

ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਵਿਚ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ

Truck Repair Shop For Rent

Also truck mechanic needed.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 317-750-1900

ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਡਾਕਟਰਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਇਕ ਨਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਪੁਰਸ਼ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਮਾਟਰੀਅਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ੱਕਰ ਰੋਗ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 870 ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਕੱਢਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧੇ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਵੈਲੇਰੀ ਮਾਰਟੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਮਹਿਲਾ ਡਾਕਟਰ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ।

Spiceland Truck Plaza

5809 S. State Road 3, Spiceland, IN 47385 (Exit 123 off I-70)

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ

ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ

24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ

Guaranteed 100% pure diesel no bio diesel.
100% ਪਿਓਰ ਡੀਜ਼ਲ, ਕੋਈ ਬਾਇਓ ਡੀਜ਼ਲ ਨਹੀਂ

ਹਰ ਗੈਲਨ 'ਤੇ 10
ਸੈਂਟ ਬਚਾਓ, ਖਰਚ
ਘਟਾਓ, ਪੈਸੇ ਬਚਾਓ

ਤਾਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Fuel for Less! Save **10¢***

Get Your Card from the Cashier

www.fuelmaster.net/rewards

Ph: 765-987-1000

ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ ਖਾਨ (10 ਅਗਸਤ 1894-6 ਮਈ 1979) ਦਾ ਜਨਮ ਮੀਆਂ ਧਮਾਲੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਜਿਉਣੀ ਦੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਸਾਹੋਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ (ਓਵਰਸੀਅਰੀ) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ, ਪਰ ਗਾਉਣ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਕਰ ਕੇ 1940 ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਕਵੀਸ਼ਰ ਦਾ ਦਿਲ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਕਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 32/2 ਵਿਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਉਹ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਰੂਹ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਾਚਾ ਹਾਜੀ ਰਤਨ ਵੀ ਵਧੀਆ ਕਵੀਸ਼ਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰੰਗ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਜਬ ਅਲੀ ਦੇ ਰੰਗ-12

ਸਥਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਕਬਿੱਤ-2

੯

ਜੀਰੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ
ਚੋਰੀ ਦਾ ਰਵਾਜ ਬਾਹਲਾ,
ਢੰਗੀ ਵੱਛੀ ਹੱਕ ਕੇ
ਲੁਕਣ ਵਿੱਚ ਝੱਲ ਦੇ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਹੌਰ ਦੇ
ਘੁਲੋਟੇ ਬਾਹਲੇ, ਘਰ ਘਰ ਪੱਟੇ ਵੇ ਨੇ
ਖਾੜੇ ਮੱਲ ਮੱਲ ਦੇ।
ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਵੇ ਦੇ
ਲਗੋਜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀ ਬਾਹਲੇ,
ਬਾਈਏ ਦੇ ਇਲਾਕੇ
ਪਸਤੌਲ ਬਾਹਲੇ ਚੱਲਦੇ।
ਸਾਬੋ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ
ਝੰਡੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ,
ਰਜਬਲੀ ਬਾਗੜੀ
ਪਿਆਰੇ ਢੋਲ ਢੋਲ ਦੇ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਵੇ ਦੇ ਲਗੋਜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀ ਬਾਹਲੇ...

੧੦

ਭਾਈ ਕਿਆਂ ਦੇ ਕੇਰੇ ਵਿੱਚ
ਪੈਣ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਸੋਹਣੇ,
ਤੇ ਰਸੂਲਪੁਰ 'ਚ ਵੱਸਣ
ਲੋਕ ਭਲੇ ਜੇ।
ਮਾਨੀ ਖੇੜੇ ਠੱਗ
ਸੁਖਚੈਨ 'ਚ ਲੰਗੜੇ ਬਾਹਲੇ,
ਸੀਤੋ ਲੋਕ ਖੂਨੀ
ਤੇ ਮਗਜ ਪੁਰ ਚਲੇ ਜੇ।
ਛਾਪਿਆਂ ਵਾਲੀ ਵਾਲੇ
ਗੱਲ ਆਖ ਕੇ ਮੁਕਰ ਜਾਂਦੇ,
ਮਿੱਠੇ ਗਾਲੜੀ ਬੁਰਜ ਕੋਲਿਆਂ ਵਾਲੀ
ਲਮ ਗਲੇ ਜੇ।
ਕੰਗਨ ਖੇੜੇ ਕਾਮੇ
ਫੁਲੇ ਖੇੜੇ ਦੇ ਮਿਲਾਪੀ ਬਾਬੂ,
ਛਾਮ ਖੇੜੇ ਢੰਗੇ ਹੱਕ
ਲਿਉਂਦੇ ਦਿਨ ਢਲੇ ਜੇ।

ਲੋਕ ਪਾਲਦੇ ਵਛੇਰੀਆਂ।
ਮਿਠੂ ਖੇੜੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੇ
ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਹੁਤ,
ਮਹਿਣੇ ਭਾਗੂ ਜੁਆਨ
'ਬਾਬੂ' ਫੈਂਕਦੇ ਪਸੇਰੀਆਂ।

੧੨

ਮੋਡੀ ਤੇ ਖੁੱਬਣ ਵਿੱਚ
ਜੋਤਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਹਲੀ,
ਆਪ ਰਹਿੰਦੇ ਸਹਿਰ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਪਿੰਡੀ ਛੱਡੇ ਐ।
ਖੋਮੇ ਖੇੜੇ ਹਨਗੇ
ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਾਹਲੇ ਮਿਰਗਾਂ ਦੇ,
ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਿੰਡ ਬਣੇ
ਧੱਕੜਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਐ।
ਤਰਮਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ
ਰਕਬਾ ਬਰਾਨੀ ਬਾਹਲਾ,
ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਟਿੱਬੇ
ਦੀਹਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਐ।
ਕੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਲੋਕ
'ਬਾਬੂ' ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਬਾਹਲੇ,
ਰੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਨਾਂ ਕੋਲੇ
ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਗੱਡੇ ਐ।

੧੩

ਸਿੰਘੇ ਵਾਲੇ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦੇ
ਭਰਤੀ ਪੁਲੀਸ ਵਿੱਚ,
ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ
ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈਂਦੇ ਚੰਗੀਆਂ।
ਫੀਮੀ, ਭੰਗੀ, ਪੋਸਤੀ,

ਗੱਗੜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ,
ਕਰਦੇ ਕਮਾਈ ਘੱਟ
ਘਰੇ ਰਹਿਣ ਤੰਗੀਆਂ।
ਮਿੱਠੜੀ ਦੇ ਲੋਕ ਉੱਤਾਂ
ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਕੀਨ ਬਾਹਲੇ,
ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਜੇਬਾਂ
ਘੁੱਟ ਲਈਆਂ ਵੰਗੀਆਂ।
ਕੋਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਹੀਰ ਦਾ ਸੁਣਨ ਗਾਉਣ,
'ਬਾਬੂ' ਜੀ ਦਸਹਿਰੇ ਵੇਲੇ
ਗੂੰਜਣ ਸਾਰੰਗੀਆਂ।

੧੪

ਠੱਠੀ ਤਰਖਾਣ ਬਾਹਲੇ,
ਚੀਹਦੇ ਸੋਹਣੇ ਜਵਾਨ ਬਾਹਲੇ,
ਤੇ ਬੰਬੀਹੇ ਗਿਆਨ ਬਾਹਲੇ,
ਹੁੰਦੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸੱਬਾਂ 'ਚ।
ਸੋਖਿਆਂ ਦੇ ਕਮਾਊ ਬਾਹਲੇ,
ਬੁਰਜ ਸੰਗਾਊ ਬਾਹਲੇ,
ਵਾਂਦਰ ਲੜਾਊ ਬਾਹਲੇ,
ਡਾਂਗਾਂ ਰਹਿਣ ਹੱਬਾਂ 'ਚ।
ਮੱਲਕੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬਾਹਲੇ,
ਬੁਰਜ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਬਾਹਲੇ,
ਬਰਗੜੀ ਤੀਨ ਬਾਹਲੇ,
ਪੱਤੇ ਪੈਣ ਨੱਬਾਂ 'ਚ।
ਸਿਵੀਆਂ 'ਚ ਸੜੇ ਬਾਹਲੇ,
ਮਾੜੀ ਪਿੰਡ ਧੜੇ ਬਾਹਲੇ,
ਸਾਹੋ ਪਿੰਡ ਪੜ੍ਹੇ ਬਾਹਲੇ,
ਬਾਬੂ ਬਹਿੰਦੇ ਰੱਬਾਂ 'ਚ।

੧੧

ਕੰਦੂ ਖੇੜੇ ਨਾਲ
ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਲੱਗੇ,
ਕੋਰਾ ਰੋੜਾ ਉੱਡਦਾ
ਵਗਣ ਜਦੋਂ ਨੁਰੀਆਂ।
ਫੱਤੇ ਕੇਰੇ ਹਾਕੂਵਾਲ ਵਾਲੇ
ਉੱਚੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦੇ,
ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਲੱਗਦਾ
ਲਗਾਉਂਦੇ ਲੋਕ ਬੇਰੀਆਂ।
ਘੁਮਿਆਰਾਂ ਤੇ ਲੁਹਾਰਾਂ
ਪਿੰਡ ਤੀਸਰਾ ਭੁੱਲਰ ਵਾਲਾ,
ਘੋੜੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਕ

ਰੋੜਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਨਾਂ ਕੋਲੇ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਗੱਡੇ ਐ...

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿੱਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 2 ਨਵੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-88

ਬੜੀ ਮਜਦੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜੱਗ 'ਤੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਮਿਲੀ ਨਾ ਚੂਰੀ ਜੱਗ 'ਤੇ।
ਜੋਰ ਜਵਾਨੀ ਨਾਲ ਨਾ ਰੁਕਿਆ ਕਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਰੱਬ।
ਲਿਬੜੇ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹੇ ਇਹ ਤਾਹੀਓਂ ਮੰਗਦੇ ਹੱਥ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-86

ਸਾਵੇ ਬੱਗੇ ਗਾਧੀ ਜੁੜਦੇ,
ਬੂੜੀਏ ਲੱਠ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਟਿੱਡਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਾਲੂ ਬਣਾ ਕੇ,
ਬੈੜ ਦੇ ਉਪਰ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਧਰਤੀ ਪੈਟੋਂ ਢੋਅ ਕੇ ਪਾਣੀ,
ਪਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪਲਟਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਡਿੱਗਣ,
ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਕੁੱਤੇ ਵਾਲੀ ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ ਵੱਜਦੀ,
ਕਲੀ ਹੀਰ ਦੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਚੀਆਂ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ,
ਬੜੀ ਹੀ ਮੌਜ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸੀ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਕੁੱਤਾ ਟੱਕ ਟੱਕ ਕਰਦਾ।
ਤਾਹੀਓਂ ਤਾਂ 'ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ' ਕਹਿੰਦਾ
ਸਾਡੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਰੱਬ ਵਸਦਾ।
ਪਰ ਹੁਣ ਸਭ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ
ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲੱਭਦਾ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਕਿਥੇ ਗਏ ਉਹ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾਣੇ
ਕੀ ਜਾਨਣ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਨਿਆਣੇ।
ਸਮੇਂ ਦਾ ਗੋੜ ਗਿਆ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੇ ਉਹ ਖੂਹ ਪੁਰਾਣੇ।
'ਤੂਤਾਂ ਵਾਲਾ ਖੂਹ' ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚੋਂ ਲੱਭਣਾ
ਲਿਖ ਗਏ ਜੋ 'ਸੀਤਲ' ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ
ਓਟਾਰੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ
ਫੋਨ: 226-345-7126

ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ
ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਹਾਂ ਦਾ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗਾ ਪਾਣੀ।
ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਜੱਟ
ਆਪਣੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਬਲਦ ਜੋੜ ਕੇ
ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ।
ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ ਨਾਲ
ਉਠ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ।
ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਢਾਂ,
ਮੁੱਕ ਗਏ ਖੂਹ ਤੇ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਪਾਣੀ।
ਹੁਣ ਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸਹਿਰ ਵਿੱਚ
ਮੰਛੀ ਮੋਟਰ ਬਣ ਗਈ ਰਾਣੀ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਚੀਨ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਸੌਦੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬੀਜਿੰਗ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਾਲੇ 4000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi
RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over

PUNJABI RADIO USA

GURBANI RADIO

NON-STOP PUNJABI

NON-STOP HINDI

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi
RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over

Contact Us

- Listen for free:
1. Punjabi Radio USA LIVE!
 2. Gurbani Radio
 3. Non-Stop Punjabi Songs
 4. Non-Stop Hindi Songs

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi
RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over
www.PunjabiRadioUSA.com
408-272-5200

ਗੁਰਬਾਣੀ
24 ਘੰਟੇ ਸੁਣਨ ਲਈ
Dial 832.551.5029 Ext. 4
www.GurbaniRadio.org

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਣੇ
24 ਘੰਟੇ ਸੁਣਨ ਲਈ
Dial 832.551.5029 Ext. 3
www.NonStopPunjabi.com

DOWNLOAD THE NEW FREE IPHONE and ANDROID APP (Search for "Punjabi Radio USA" in App store and Google Play)

KHALSA

INSURANCE AGENCY, INC.

WE NOW INSURE IN 33 STATES
LARGEST INDEPENDENT INSURANCE BROKERS
REPRESENTING OVER 100 A+ RATED COMPANIES

TAXI-CABS LIMOUSINES

COMMERCIAL AUTO

CALL TO CHECK OUR LOWEST RATES FOR
AUTO • HOME • HEALTH • LIFE

WWW.KHALSAINSURANCE.COM

LICENSED IN : Alabama • Arkansas • Arizona • California • Colorado • Connecticut • DC • Georgia • Florida • Idaho • Iowa • Indiana • Illinois • Kansas • Louisiana • Maryland • Mississippi
Michigan • Minnesota • Nevada • New Jersey • New York • New Mexico • Oregon • Ohio • Oklahoma • Pennsylvania • Texas • Utah • Virginia • Vermont • Washington • Wisconsin

3750 McKee Road, Suite A • San Jose, CA 95127 • Fax 408.493.4552

California License # 0F89805

408-272-2500 • 1-800-954-5409

ਬਰੀ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਚੁੱਕੇ ਹਥਿਆਰ

ਮਾਲਦੀਵ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁੜ ਰੱਦ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ 2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡੇ ਗਏ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਮਸ਼ਕੂਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਫ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ 1964 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ 722 ਮੁੜ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰਧਾਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 2200 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਰੇ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 2200 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 400 ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨ ਤੇ 200 ਉਹ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੇਨ ਐਮਰਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 2004 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 330 ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੱਕੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਦੋ ਟੁੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ 2014 ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਰੱਖਿਆ ਮਾਹਰ ਏਅਰ-ਵਾਈਸ ਮਾਰਸ਼ਲ (ਰਿਟਾਇਰਡ) ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦ ਚੌਧਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਕੂਕਾਂ ਉਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਬਾਰੇ ਫਤਵੇ ਲੋਕ ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸਫ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਮਸ਼ਕੂਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਇਕ ਬਾਡੀ 'ਫੈਡਰਲ ਰੀਵੀਊ ਬੋਰਡ' ਕੋਲ ਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼, ਡੈਨਿਸ਼ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਤੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਬੱਸ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮੁੜ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਾਲੇ: ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਲਦੀਵ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਮਤਦਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਤਦਾਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਤਦਾਨ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਮਤਦਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਕੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੇ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਸੁਜਾਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਵਹੀਦ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਜ਼ੀਮ, ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਜ਼ੀਦ ਤੇ ਕਾਸਿਮ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਲਦੀਵ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਲੋਕਤਾਂਤਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਜ਼ੀਦ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਹਿਣ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ 24 ਅਰਬ ਦਾ ਰਗੜਾ

ਤਿਬਤੋ-ਬਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੱਧ ਭਾਰਤੀ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਜੀਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੱਧ ਰਹਿਣ (ਸ਼ਟਡਾਊਨ) ਕਾਰਨ 24 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਜ਼ ਸਾਖ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਏਜੰਸੀ ਸਟੈਂਡਰਡ ਐਂਡ ਪੂਅਰਜ਼ (ਐਸ.ਐੱਫ਼.ਪੀ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬੀਤੇ 16 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਉਦੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੰਸਦ (ਕਾਂਗਰਸ) ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰਥਤ ਕਰਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਬਿਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਫੌਰੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਜ਼ ਡੀਫਾਲਟ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ।

ਤੱਕ ਦੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾਕਿਤ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵੀ ਬੜੀ ਘੱਟ ਮਹਿਜ਼ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਸ.ਐੱਫ਼.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਦੇ ਹੀ ਫੰਡ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤ ਫਰਵਰੀ, 2014 ਤਕ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋਏ ਆਰਥਿਕ ਖ਼ਤਰੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਸ.ਐੱਫ਼ ਪੀ ਨੇ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ

ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਔਖਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਖ਼ਪਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਔਖ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਸ.ਐੱਫ਼ ਪੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਜੌਹਨ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰੇ ਉੱਤੇ ਅਸਰ 2008 ਵਿਚ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੈਦਰਾਬਾਦ: ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਿੱਬਤੋ-ਬਰਮੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਜਾਂ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਤਿੱਬਤੋ-ਬਰਮੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਮੱਧ ਭਾਰਤੀ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਅੰਸ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸੈਲਿਊਲਰ ਐਂਡ ਮੌਲੀਕਿਊਲਰ ਬਾਇਓਲੋਜੀ ਸੀ.ਸੀ (ਸੀ.ਸੀ.ਐਮ.ਬੀ) ਦੇ ਕੁਮਾਰ ਸਾਮੀ ਬੰਗਾਰਾਜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਕਬਾਇਲੀ ਫਿਰਕਿਆਂ (ਚਕਰਮ, ਮਰਮਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ) ਦਾ ਤਫਸੀਲ ਵਿਚ ਜੀਨ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਤਿੱਬਤੋ-ਬਰਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤਿੱਬਤੋ-ਬਰਮੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਮੱਧ ਭਾਰਤੀ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦਾ ਅੰਸ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਤਿੱਬਤੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਾਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਨੇ ਨੂਰੁਨ ਨਾਹਰ ਗਾਜ਼ੀ ਸੁਲਤਾਨਾ ਤੇ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਕਬਾਇਲੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਉਥਾਨ ਤੇ

ਲਗਾਓ ਬਾਰੇ ਜੀਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਸਰਹੱਦ ਮਿਆਂਮਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੰਡਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਟਰੱਕ ਥੱਲੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ

ਲੰਡਨ: ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੋਹ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਹੇਠ ਕੁਚਲ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਡਰਿੰਕਸ ਦੀ ਗਲੈਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਮੀ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਵੇਅਰਹਾਊਸ 'ਤੇ 10 ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਵਦਾਣਾਂ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਰਾੜਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੱਮੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੱਕ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਟਰੱਕ ਚੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। 44 ਸਾਲਾ ਸ਼ੱਮੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਕਸਨ ਨੇ ਵੱਟੀ ਸੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਸਲਘਾਤ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਇਕ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1971 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਸਲਘਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਨਿਕਸਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਔਖਾਂ ਮੀਚੀ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਦਿ ਬਲੱਡ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ: ਨਿਕਸਨ ਕਿਸਿੰਗਰ ਐਂਡ ਏ ਫਾਰਗੋਟਨ ਜੀਨੋਸਾਈਡ' ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਗੈਰ ਜੇ. ਬਾਸ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਰਹੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜਨਸੰਘ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਦੁਹਾਈ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਸਲਘਾਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਹੋਣ ਜੋਗੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਧਰ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿੱਥ ਕੇ ਘਾਣ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਬਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਧਿਰ ਜਨਸੰਘ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਫੁੱਟ ਪਵੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਸਫੀਰ ਡੀ.ਪੀ. ਧਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੌਜ ਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਰਤੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜਨਸੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਸੱਜਾਖਤੀ ਹਿੰਦੂ

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਭੜਕ ਪੈਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋਣ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਆਰਚਰ ਬਲੱਡ ਸਨ। ਕਿਤਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਬਲੱਡ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਕਲੱਕ ਵਜੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਓਪਰੇ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਮਨਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਟਿੱਕਾ ਖਾਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਮੁਹਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਤਾਂ ਮਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ ਲਏ ਵੱਖਰੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ। ਸੀਨੀਅਰ

ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ.ਓਏ.ਐਸ (ਚੀਫ ਆਫ ਆਰਮੀ ਸਟਾਫ) ਤੇ ਸੀ.ਜੀ.ਐਸ (ਚੀਫ ਆਫ ਜਨਰਲ ਸਟਾਫ) ਤੋਂ ਮਸ਼ਕੂਰੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰੇ। ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਏ.ਏ.ਕੇ. ਨਿਆਜ਼ੀ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸੁਆਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਈ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿਗੂਡੀਅਰ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫੀਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਸਲਘਾਤ ਤੇ ਖਦੋਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫੀਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਤੱਥ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲੇ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਵਿਰੁਧ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀ ਡੀਆਂ ਵਿਕਣ ਦੇ ਇਵਜਾਨੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਲਤਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰੈਵੀਨਿਊ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਯੁੱਗ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਛੱਬੀਵਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਕਫ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਬੜੀਆਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਕੁੱਛੜ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਆਏ। ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕਈਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਪਰ ਜੇ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਚਮਕੀਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਮੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ? ਜੇ ਉਹਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਲਾਭੇ ਲਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਹੱਥੋ-ਹੱਥੀ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕੀਲਾ

ਚਮਕੀਲਾ ਮੇਰੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਗਵੱਈਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਵਿਚਰਿਆ ਵੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸ-ਰੁੱਸ ਕੇ ਵੀ ਬਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਾਲ ਬਾਹਾਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕੰਨਾ ਦਾ ਕੱਚਾ ਤੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਆਫ਼ਰਿਆ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ 'ਕੱਠੇ ਖਾਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਪੀਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ; ਵੱਟੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਹੱਸਦੇ ਵੀ ਰਹੇ; ਅੱਲਗ-ਅੱਲਗ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗਲੇ ਵੀ ਲੱਗੇ।'

ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਗੱਭਰੂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਗੱਲ ਆਮ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਫਲਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀ ਖੱਟਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਅਸਾਲਟਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬ-ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰ ਕਤਈ ਸਲਾਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੀ ਲੰਬੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਵਿਥਿਆ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਵਾਂਗਾ ਕਿ ਚਮਕੀਲਾ ਮੇਰੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਗਵੱਈਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰੱਜ ਕੇ ਵਿਚਰਿਆ ਵੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸ-ਰੁੱਸ ਕੇ ਵੀ ਬਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਾਲ ਬਾਹਾਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕੰਨਾ ਦਾ ਕੱਚਾ ਤੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਆਫ਼ਰਿਆ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ 'ਕੱਠੇ ਖਾਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਪੀਂਦੇ ਵੀ ਰਹੇ; ਵੱਟੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਹੱਸਦੇ ਵੀ ਰਹੇ; ਅੱਲਗ-ਅੱਲਗ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ

ਧਨੀ ਰਾਮ ਤੋਂ ਅਮਰ ਚਮਕੀਲੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਰਾਹ

ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗਲੇ ਵੀ ਲੱਗੇ। ਧਾਹੀਂ ਵੀ ਰੋਏ। ਜਿਸ ਭਾਣੇ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਖ਼ਰਬੂਜੇ ਤੋਂ ਕਰੇਲਾ ਬਣੇ, ਉਹੀ ਭਾਣਾ ਆਖਿਰ ਵਰਤ ਹੀ ਗਿਆ।

ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੌਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾ ਕੇ ਦੋ-ਅਰਥੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਖਲਾਕ ਭਰਪੂਰ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਹਾਮੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਆਫ਼ੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ; ਇਕ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਫੁੱਟ ਡੂੰਘਾਂ ਹੋਊ। ਦੂਜਾ ਆਖੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਯਾਰ, ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੀ ਹੋਊ। ਤੇ ਕਿਆਫ਼ੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਰਵਾਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ ਉਹਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਚੈਨ ਕਿੱਥੇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਮਕੀਲਾ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੜ੍ਹੇ ਬੇਕਸੂਰ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਤੁਫ਼ਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਤੀਜੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਮਕੀਲਾ, ਅਮਰਜੋਤ, ਗੁਰਦੇਵ ਦੇਬੂ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸੁਰਾਖ ਸ਼ਾਇਦ ਛਾਣਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਹੋਣ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ 'ਜੀ ਜੀ, ਬਾਈ ਜੀ ਬਾਈ ਜੀ!' ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਕਿਉਂ ਦਿਤੀ ਗਈ? ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਝੰਡਾ ਜੱਟ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਗੱਡ' ਤਾ ਆਪਣੀ ਕਬੀਦਾਰੀ ਦਾ ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਤੁਫ਼ਾਨਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਤੁਫ਼ਾਨ ਲਿਆਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੱਜੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਅਤਿ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਗਣ ਵਿਚ ਧਨ ਆ ਹੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਹੀ ਢੋਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੰਮ ਚਾਹੇ ਉਹਨੇ ਭਰਤ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ ਦੀ ਰੰਗਾਈ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਫ਼ਲੈਟ ਦਾ; ਜਾਣੀ ਉਨ ਮਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਨ ਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਚੇਨ-ਕਵਰ ਵਾਲੇ ਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੱਤ ਪੜ੍ਹੇ ਧਨੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅਖਾੜੇ ਲਾਵੇਗਾ; ਕਿ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਵਿਹਲੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵਿਆਹ ਰੱਖਣਗੇ ਤੇ ਆਖਰ ਉਹ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਨ ਫਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਨਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਿਉ ਜਿਹੜਾ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਚੀਚੀ ਵਾਲੇ ਵੇਲੂ ਵਿਚ ਬੀੜੀ ਫਸਾ ਕੇ ਪੀਂਦਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਠਾਠ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਇਕ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਚਮਕੀਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਦੇ ਦੋ-ਗਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ। 'ਮੈਂ ਡਿਗੀ ਤਿਲਕ ਕੇ ਛੜੇ ਜੇਠ ਨੇ ਚੱਕੀ', 'ਰਾਹ ਵਿਚ ਠੇਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲੰਘ ਨਾ ਹੋਵੇ' ਆਦਿ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਦਾ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਲੀਆਂ ਗਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਵੱਧ ਬਣੇਗੀ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਜੱਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਵੈਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਕਰਨੈਲ ਨੇ ਹੇਠੋਂ ਬੈਗਪਾਈਪਰ ਦੀ ਬੋਤਲ ਲੈ ਲਈ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਦਾਰੂ ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਨਿਆਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਪੀਂਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੁਲੂ ਵੀ

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਢਾਬੇ 'ਤੇ ਪੀਣ ਬੈਠ ਗਏ।

ਲੋਕ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਕਰਨੈਲ ਗਿੱਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਰਨੈਲ ਦੇ ਗੀਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੱਲੇ ਪਰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਿਆ, ਇਸੇ ਲਈ ਜੋੜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਗਿੱਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਵਾਹਵਾ ਔਖਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਿਆਣਾ ਚਿੰਤਕ ਜਿਹਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਕਰਨੈਲ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਬਾਈ, ਤੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਵਰਗੇ ਦੋ ਗੀਤ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਗਾਏ ਨੇ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਲਿਖੇ ਨੇ।' ਦੀਦਾਰ ਅੱਗਿਉਂ ਬੋਲਿਆ, 'ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡ, ਪਤੰਦਰ ਗਾਉਂਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਐ। ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ। ਪੋਟੀ (ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ) ਵਜਾਉਣ ਜਾਂਦੇ। ਸੁਰੁਆਤ ਵਿਚ ਦੋ ਕੁ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਢਾਬੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮਰਹੂਮ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ, ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ।

'ਤੇ ਬੋਤਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕੀਲਾ ਉਦਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਰਮਾ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਜਮਾਲਪੁਰ ਹੀ ਚਲੇ ਗਿਆ ਪਰ ਚਮਕੀਲੇ ਬਾਰੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਦੋਵੇਂ ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਝਗੜਦੇ ਰਹੇ। ਹਰਚਰਨ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਜਮਾਲਪੁਰ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਚਮਕੀਲਾ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਵੀ ਜਮਾਲਪੁਰ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲ ਆਈ-ਗਈ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਇੰਨੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। 1981-82 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਈ.ਪੀ. ਰਿਕਾਰਡ 'ਟਕੂਏ ਤੇ ਟਕੂਆ' ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਨੀਆ ਨਾਲ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਐਵਰੈਸਟ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। 'ਬਾਪੂ ਸਾਡਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ', 'ਠੇਕੇ ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਤਲ ਮੂਹਰੋਂ ਦੋ-ਗਾਣਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਹਲਚਲ ਮਚਾ ਦਿਤੀ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਗਰਜਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜਲ-ਥਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰਜੋਤ, ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਅਖਾੜਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਦੋ-ਗਾਣੇ 'ਇਕ ਤੂੰ ਹੋਵੇ ਇਕ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ', 'ਹੋਵੇ ਪਿੱਡੋਂ ਬਾਹਰ ਚੁਬਾਰਾ' ਉਦੋਂ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਹਰ ਗਾਇਕ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਚਲਦੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 'ਬਾਈ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਸੁਨੱਖੀ ਐ ਅਮਰਜੋਤ'। ਉਧਰ ਕਾਰਗਿਲ ਵਾਂਗ ਅਸਲਾ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਠਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਮਰਜੋਤ ਦਾ ਚਮਕੀਲੇ ਨਾਲ ਸੈਟ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਮਾਣਕ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੁਭਾਅ ਮੁਜ਼ਬ ਅਗਨ-ਬਾਣ ਵਾਂਗ ਛੱਡਿਆ, 'ਭੁੱਖੀ ਮਰੂ...ਆ ਜੂ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ।' ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸੇਤੀ ਸਰੋਂ ਛੇਤੀ ਜੰਮ ਪਈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ 'ਕਸਮਾਂ-ਵਾਅਦੇ' ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ। ਫਗਵਾੜੇ ਚਮਕੀਲੇ ਨਾਲ ਢੋਲਕੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਕੀ ਦੇ ਘਰ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਮਾਂਗ ਵਿਚ ਸੰਧੂਰ ਭਰ ਦਿੱਤਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਨਾਲ

ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੇਟੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਧੋਣ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਗੁਰਮੇਲ ਨੇ ਸੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੰਕਾ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਕਮਾਈ ਪੱਖੋਂ ਦੁੱਗਰੀ ਵੱਲ ਘੁੰਮ ਗਿਆ।

ਚਮਕੀਲੇ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਕ-ਟੁੱਕ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਸਨ। ਉਂ ਵੀ ਜਲੇਬੀ ਸਿੰਧੀ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਐਚ.ਐਮ.ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਜ਼ਹੀਰ ਅਹਿਮਦ ਹਰ ਨਵੀਂ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰੇ, 'ਅਰੇ ਕਿਆ ਗਾਤੇ ਹੋ, ਚਮਕੀਲਾ ਸਟਾਇਲ ਕਰੋ ਨਾ ਕੁੱਛ।'

ਸੰਨ 87 ਵਿਚ ਚਮਕੀਲਾ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸੰਦੀਲੇ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਦੀਲੇ ਨੇ ਫਿਰ ਤੁਆਰਫ਼ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਚੜ੍ਹਾ

ਰਾਜੀ ਸਨ। ਉਧਰ ਚਮਕੀਲਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚੱਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣੋਂ ਵੀ ਹਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਖ਼ੈਰ! ਇਹ ਵੱਟ-ਵੱਟਾ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲੰਬਾ ਲੇਖ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਉਦੋਂ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀ। ਇਹ ਲੇਖ ਰੰਗ ਮੰਚ ਵਾਲੇ ਪੰਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਪਿੰਡ ਖੇਤ ਅੰਕ ਵਿਚ ਨਿੱਕੀ-ਮੋਟੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਕਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਛਾਪ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੂਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੂਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਅ ਨਾ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਹ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਧਾ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਦੋਂ ਅਮਰਜੋਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਰਫੀ ਦਾ ਡੱਬਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਿਲਾਈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਹੀ, ਘਰ ਪੀ ਕੇ ਉਹ ਇਹ ਪੁੱਛਾਂ ਦੇ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਸਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਚਿੰਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਹਰ ਇਕ ਬਾਰੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਫ਼ੋਟੋ ਜਾਂ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਛਪ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਇਹ ਭਰਮ ਇਹ ਪਾਲ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਉਂਜ ਘਟਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਰੱਜ ਕੇ ਸਿਤੀ-ਸਿਆਪਾ ਵੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਲੇਖ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗਲ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੇ ਚਮਕੀਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਘੱਟ, ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਹੱਚੇ ਮਾਰੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਤ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕਾਤਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਦਾ ਦਿਵਾਲਾ ਕੱਢ ਦਿਤਾ', 'ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਰਗੇ ਮਿਆਰੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ... ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ', 'ਅਸ਼ੋਕ ਚਮਕੀਲੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਰ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ', 'ਇਹ ਦੋ-ਅਰਥੀ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚਮਕੀਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਹੇਤ ਲਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਛਪ ਵੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ **ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ**

ਵਕਤ ਦੀ ਹੁਕ

ਜਾਗ ਮਾਂ ਦਿਆ ਸੂਰਜਣਾ ਅੱਥ ਤੋਂ ਪੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਕਲਯੁਗ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਪੈਣ ਕਾਲਜੇ ਹੋਲ।

ਧੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਤੇ ਦੋਸ, ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਣੇ ਰਹਿ ਗਈ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੁਣ ਹੋਸ।

ਬੱਚੀਆਂ ਲੱਭਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਰਬਣ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀਰ, ਇੱਛਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਜੋ ਬਦਲ ਦੇਣ ਤਕਦੀਰ।

ਹਾਕਮ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਚੀਕ, ਵੈਲੀ ਪਤੀਦੇਵ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿੱਦਾਂ ਕਰੇ ਉਡੀਕ।

ਚੰਦ ਦੇ ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਚਿਹਾ ਸੂਰਜ ਭੁੱਬੀਂ ਰੋ, ਲਗਦੈ ਧਰਤੀ ਕਰ ਦਉ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਦਰੋਹ।

ਗੋਲੇ ਅੱਗ ਦੇ ਵਰੂ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਪੋਣ, ਫੁਕਰੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕੋਣ ਫਤੁਰਾ ਧੋਣ?

ਮੂਰਖ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋਏ ਸਿਆਣੇ ਚੁੱਪ, ਸਾਧ ਨੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣ ਗਏ ਕੋਹੀ 'ਭੌਰੇ' ਚੁੱਪ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਮਨ ਤੋਂ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ

ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਮੁੱਖ ਵਾਸਤਾ ਆਦਰਸ਼ਕ ਆਤਮ ਨਾਲ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਕਿ ਆਤਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਹੁਕਮ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ” ਅਰਥਾਤ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਆਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਥੇ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੋਟੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖ ਜਾਂ ਸਚਿਆਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੀ ਕਰਨੀ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਉਤਰ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਪੜਚੋਲ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਬੋਧ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦਾ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਪੱਖ ਨੂੰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੜਚੋਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਪਦੇ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਪੱਖ ਮਤਿ ਅਤੇ ਭਉ ਨੂੰ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਬੋਧ ਅਤੇ ਮੋਹ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੀ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਸਮੁੱਚੇ ਆਤਮ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੱਝ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਇਸ ਲਈ ਆਤਮ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੰਗਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰੰਪਰਕ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੱਟਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਭਗਤੀ, ਜਾਂ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਸੰਚਾਰ ਹੀ ਕੇਵਲ ਅੰਤਮ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ (ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਭਗਤੀ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਕਰਮ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ)।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੁਮੇਲ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲ ‘ਸਿੱਖ ਫਿਲਾਸਫੀ’ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, “ਗੁਰੂ ਨਵਾਂ ਸੁਮੇਲ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਬਣਾ ਕੇ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।” ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ’ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਸਮਾਦ, ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚ ਹੈ।” ‘ਨਾਮ’ ਨੂੰ ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੇ ‘ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ’ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਮੋਹਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਆਤਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਸੁਹਜਾਤਮਕ’ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕਰਨੀ (ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਕਾਰ) ’ਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਕਿ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ “ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ” ਜੋ ਕਿ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਅਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪੱਧਰ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਅਛਾਈ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਹੋਵੇਗਾ (ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ ਖਾਸ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ)। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨੈਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਮਲ ਤਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਨੈਤਿਕ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਲੇ ਕੱਢ ਕੇ ਵਾਚਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ‘ਹੁਕਮ’ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਹੁਕਮ’ ਜਾਂ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਆਤਮ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ’ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਲੱਭਿਆ ਅਮਲ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ‘ਹੁਕਮ’ ਆਤਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਏ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਤਮ ਅੰਦਰ ਦੈਵੀ ਅੰਸ ਉਸ ਦਾ ਅਟੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਤੱਤ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਨਾਲੋਂ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਆਤਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਭਾਵ ਤੰਗ ਨਿਜਵਾਦੀ ਆਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੋੜ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੈਵੀ ਅੰਸ ਆਤਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ

ਸਮੱਸਿਆ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਿਵਰਤਤ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਰਸ਼ਕ ਆਤਮ ਵੱਲ ਉਨਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਆਤਮ ‘ਸਚਿਆਰਾ’ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ‘ਹੁਕਮ’ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਆਤਮ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਦਾ ਅਟੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ’ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸਲੀ ਤੱਥ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਤਮ ਵਿਚ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਅਨਾਤਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਖਾਸੀਅਤ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉਠ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੈਵੀ ਤੱਤ ਜੋ ਕਿ ਹੁਕਮ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਤਮ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਆਤਮ ਉਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਿਯਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਕਹਿਆ ਨ ਜਾਇ’ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਲ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਸਤਾਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਰਮ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਅੱਛਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਹ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਬੁਰਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, “ਹੁਕਮੁ ਨਾ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥” ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ? ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ

ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ? ਇਥੇ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ? ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਕੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਪਈ ਹੈ, ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਬੇਅੰਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ’ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਅਨੁਭਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵੱਲ ਆਤਮ ਨੂੰ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਪ ਇੱਕ ਸਦਾਚਾਰਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦਾਚਾਰਕ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਅਦਵੈਤ ਵੇਦਾਂਤ ਜਾਂ ਰਾਮਾਨੁਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਦਵੈਤ ਦੇ ਨੇਤੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ’ਚ ਢੇਰ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਸੰਕੇਤ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਰਾਮਾਨੁਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ-ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਤੇ ਬਲੀ-ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੀਮਾਂਸਾ ਦੀਆਂ ਯੋਗ, ਬਲੀ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਬੁੱਧ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਕਲਪ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਭਾਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਹੁਕਮ’ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਸਾਮੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ‘ਰੱਬੀ ਆਗਿਆ’ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੈ।

(ਨੋਟ: ਇਹ ਲੇਖ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ।)

ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਨੁ ਪਿਆਰੇ...

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ਪ

ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਨੁ ਪਿਆਰੇ
 ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸਰਣਾ॥
 ਸੰਤ ਹਮਾਰੀ ਓਟ ਸਤਾਣੀ
 ਸੰਤ ਹਮਾਰਾ ਗਹਣਾ॥੧॥
 ਹਮ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ॥
 ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਪਾਈ॥
 ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੇਰਾ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥
 ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ
 ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ॥
 ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ
 ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥੨॥
 ਸੰਤਨ ਮੇ ਕਉ ਪੂੰਜੀ ਸਉਪੀ
 ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ॥
 ਧਰਮ ਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾ ਕਰੈਗੋ
 ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੇ ਲੇਖਾ॥੩॥
 ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ
 ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਦੇ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ
 ਰੰਗਿ ਰਤੇ ਬਿਸਮਾਦੇ॥੪॥
 ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਆਖਦੇ
 ਹਨ-ਹੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ! ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਨੁ
 ਪਿਆਰੇ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਮਾਲਕ! ਤੇਰੇ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ
 ਚਰਨ-ਧੂੜੀ ਬਣਿਆਂ ਰਵਾਂ; ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ
 ਸਰਣਾ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਸੰਤ
 ਜਨਾਂ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਾਂ; ਸੰਤ ਹਮਾਰੀ
 ਓਟ ਸਤਾਣੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ
 ਤੇਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਹੀ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਹਾਰਾ
 ਹੈ; ਸੰਤ ਹਮਾਰਾ ਗਹਣਾ, ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ
 ਸੋਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਹਿਣਾ ਵੀ ਤੇਰੇ ਸੰਤ
 ਹੀ ਹਨ।

ਹਮ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ॥

ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਪਾਈ॥

ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੇਰਾ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸਾਹਿਬ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਹਮ ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਮੇਰੇ

ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇਰੇ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨਾਲ

ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ; ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ

ਪਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਦਇਆ ਦੇ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ

ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰ

ਕੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ; ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੇਰਾ

ਭਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਇਹ ਮੇਰਾ ਮਨ ਜੋ

ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ

ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੀ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ॥

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ

ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ॥੨॥

ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਲੇਵਾ ਦੇਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਤੇਰੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਸੰਤ

ਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ; ਸੰਤਨ

ਸਿਉ ਬਿਉਹਾਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ!

ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੇ

ਨਾਲ ਹੈ; ਸੰਤਨ ਸਿਉ ਹਮ ਲਾਹਾ ਖਾਟਿਆ,

ਭਾਵੇਂ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀਉ! ਤੇਰੇ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ

ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਲਾਹਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ;

ਮੇਰੇ ਖਾਲੀ ਪਏ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਭਗਤੀ

ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰ ਗਏ ਹਨ।

ਸੰਤਨ ਮੇ ਕਉ ਪੂੰਜੀ ਸਉਪੀ

ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ॥

ਧਰਮ ਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾ ਕਰੈਗੋ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੇ ਲੇਖਾ॥੩॥
 ਸੰਤਨ ਮੇ ਕਉ ਪੂੰਜੀ ਸਉਪੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ
 ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ-ਹੇ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਤੋਂ
 ਪ੍ਰਭੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲ
 ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸੌਂਪ ਦਿਤੀ ਹੈ;
 ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ, ਭਾਵ ਉਦੋਂ ਤੋਂ
 ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਫਿਕਰ ਮੁੱਕ
 ਗਿਆ ਹੈ; ਧਰਮ ਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾ ਕਰੈਗੋ,
 ਭਾਵ ਧਰਮਰਾਜ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕੁੱਝ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ
 ਸਕਦਾ; ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੇ ਲੇਖਾ, ਭਾਵ ਸੰਤ
 ਜਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਾਲਾ ਕਾਗਜ਼
 ਹੀ ਪਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।
 ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ
 ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਦੇ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ
 ਰੰਗਿ ਰਤੇ ਬਿਸਮਾਦੇ॥੪॥
 ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ, ਭਾਵ
 ਹੇ ਭਾਈ! ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੁਣ
 ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਅੰਨਦ ਬਣ
 ਗਿਆ ਹੈ; ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਦੇ, ਭਾਵ ਇਹ
 ਸਭ ਹੋਇਆ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ
 ਹੈ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ,
 ਭਾਵ ਇਹ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ
 ਹੁਣ ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੰਨ ਗਿਆ
 ਹੈ, ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ; ਰੰਗਿ ਰਤੇ ਬਿਸਮਾਦੇ, ਭਾਵ
 ਹੇ ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਮੈਂ ਉਸ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ
 ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ
 ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
 ਆਉ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਉ! ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ
 ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਜੀ।
 -ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
 ਫੋਨ : 916-687-3536

ਨਵੀਂ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਕਵੀ ਸ.ਸ. ਮੀਸ਼ਾ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੀ ਹੱਥ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਸੜਕ ਉਤੇ ਜੋ ਰਾਤ ਦੇ ਮੰਗਤੇ, ਵਿਚ ਪਾਲੇ ਦੇ ਠਿਠਰਦੇ ਮੋਏ। (ਮੀਸ਼ਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਪਤਝੜ' ਵਿਚੋਂ)

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2013 ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਦਾ ਲੇਖ "ਮੀਸ਼ਾ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚਪਲ ਚੇਤਨਾ' ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ" ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਅਕਹਿ ਖੁਸ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਈ, ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਆਹਲਾ ਗਜ਼ਲਗੋ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੀ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਧਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮੀਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੰਨੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਗਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਜੀਵਨੀ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਉਪਲਬਧ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਹੀ ਤੱਥ ਤੇ ਵੇਰਵੇ, ਮੈਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਮਾਂ 1950 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਜ ਦਰਿਆ' ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਛਪਣਾ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੀਸ਼ਾ ਨੇ 1961 ਵਿਚ 'ਚੁਰਸਤਾ' ਤੇ 1969 ਵਿਚ 'ਦਸਤਕ' ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ

ਸ.ਸ. ਮੀਸ਼ਾ

ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਮੀਸ਼ਾ' ਹੈ। 1972 ਵਿਚ 'ਧੀਮੇ ਬੋਲ' ਚੋਣਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਕੱਚ ਦੇ ਵਸਤਰ' 1974 ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਇਸੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ 1975 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਐਲਾਨਿਆ। ਫਿਰ ਇਸੇ 'ਕੱਚ ਦੇ ਵਸਤਰ' ਨੂੰ 1977 ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੀਸ਼ਾ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਜੱਜ ਬਣ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੀਸ਼ਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਮਈ 1964 ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰੀ ਰੇਨੂੰ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਅਤੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਰਚਿੱਤ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਕਈ ਵਾਰ ਫਸਲੀ-ਬਟੋਰੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਨਿਰਫਲ ਅਤੇ ਨਿਰਕਪਟ ਰਹਿ ਕੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਚੀਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਅਨੁਸਾਰ, "ਮੀਸ਼ਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰੋਹ ਭਰੀ ਸੁੰਦਰੀ ਵਾਂਗ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਈ ਖਲੋਤੀ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਲਜੀਲਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਮੱਤੀ ਤੇ ਧਵਾਂ-ਤਾਣੀ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ।" (ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1973)

ਮੀਸ਼ਾ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਨਾਅਰੇ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਦਾ, ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਤੇ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਜਾਂ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸਮਝਣ ਦਾ। ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਵਰਗ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਝੂਠਾ ਤੇ ਕਾਹਲਾ ਵਾਅਦਾ ਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੁਤਲਾ' ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਇਉਂ ਹਨ,

ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਸੁਰਗ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸੁਰਗ ਬਣ ਜਾਏਗੀ, ਸੁਰਗ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਬੱਸ ਇਹੋ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਇਹ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਸੁਆਲਾ ਮਚਲਦਾ।

ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਇਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਰਲ, ਸਪਸ਼ਟ, ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਸਾਦੇ ਤੋਂ ਸਾਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਲਕ ਭਰੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰਦਾਰ ਬਿਆਨ ਗੁੰਦਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਸੀ। ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦੁਖ-ਦਰਦ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਚਿਤਵਦਾ ਸੀ। ਯਥਾਰਥ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਿਖੜਵਾਂ ਗੁਣ ਹੈ।

1970-71 ਦੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੀਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਨੇ 1978 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ 1980 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ 'ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਊਥਹਾਲ ਅਤੇ ਕਵੈਂਟਰੀ (ਯੂ.ਕੇ.) ਗਿਆ। 22 ਸਤੰਬਰ 1986 ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਕਾਂਜਲੀ 'ਕਾਲੀ ਵੇਈ' ਦੇ ਪਿਕਨਿਕ ਸਥਾਨ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਲਈ ਨਿਕਲੇ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਤੈਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕਾਂਜਲੀ ਝੀਲ 'ਚ ਕਿਸਤੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਹੀ ਸੀ

ਕਿ ਉਹ ਗਹਿਰੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਿਸਤੀ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਦੋਸਤਾਂ ਕੋਲ 'ਲਾਈਫ ਗਾਰਡ' ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ...ਤੇ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ 23 ਸਤੰਬਰ 1986 ਨੂੰ ਲਾਸ ਤੈਰਦੀ ਹੋਈ ਉਪਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਦਾਹ-ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ 2002 ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ 'ਐਸ.ਐਸ. ਮੀਸ਼ਾ, ਮੇਕਰਜ਼

ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਪਾਲ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ 2013 'ਚ ਉਹਦਾ ਆਖਰੀ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚਪਲ ਚੇਤਨਾ' ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੀਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਰਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਰੋ-ਤਾਜ਼ਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੀਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਜੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜਗਤ ਸਿਰਜਣਾ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਸ. ਸ. ਮੀਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਚੁਰਸਤਾ

ਕਿੰਨੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੈ ਇਹ ਰਾਤ
ਬੁਝ ਗਏ ਸਾਰੇ ਚਿਰਾਗ,
ਚੌਕ ਦੀ ਬੱਤੀ ਬਿਨਾਂ-
ਚੌਕ ਦੀ ਮਰੀਅਲ ਜਿਹੀ ਬੱਤੀ ਬਿਨਾਂ
ਕਿਰਨ ਚਾਨਣ ਦੀ ਕਿਤੋਂ ਵੀ
ਪਾ ਰਹੀ ਨਾ ਕੋਈ ਝਾਤ।

ਸੁੱਖਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ-ਸੱਪ ਨੇ
ਸੌਂ ਗਿਆ ਕਿ ਮਰ ਗਿਆ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ?
ਹੌਕੇ ਭਰਦੀ ਸੋਗ ਦੇ
ਹੈ ਪੌਣ ਸਾਰੇ ਉਖੜੀ,
ਫੂਕਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰਰੇ ਦੇ ਨਾਗ,
ਇਸ ਫਿਜ਼ਾ ਦੀ ਰਗ-ਰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ,
ਕਹਿਰ ਹੈ, ਹਾਏ ਕਹਿਰ ਹੈ।

ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਸੀਤ ਹੈ।
ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵੀ
ਚਿਣਗ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕੋਈ?
ਭੇਤ ਨਾ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਾ,
ਅਹਿਸਾਸ ਠੰਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ,
ਸੁੰਨ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਚੇਤਨਾ।
ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਰਾਤ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੀਤ ਹੈ।

ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਚੁਰਸਤਾ ਛੱਡਣਾ।
ਹਾਏ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਕਾ ਭਰ ਗਿਆ।
ਸੱਚ ਤੇ ਪਰਦਾ ਸਿਆਹ
ਤੇ ਸੂਝ ਦੀ ਹੋਈ ਬੇਵਾਹ
ਚੌਕ ਦੀ ਮਰੀਅਲ ਜਿਹੀ ਬੱਤੀ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਵਿਖਾ ਸਕਦੀ ਏ ਰਾਹ।
ਐਵੇਂ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿਹੀ ਜਤਨਾ ਰਗੀ,
ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ ਬਥਲਾ ਰਗੀ
ਮੌਤ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸਹੀ
ਫਿਰ ਵੀ ਆਖਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ,
ਐ ਮਨਾ, ਚਲ ਫੇਰ
ਕੋਈ ਖਟਖਟਾ ਕੇ ਵੇਖ ਦਰ।
ਨਾ ਸਹੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ
ਪਰ ਕੋਈ ਗੀਲਾ ਤਾਂ ਕਰ।

ਦਸਤਕ

ਮਨ ਕਪਟੀ ਹੈ
ਕਪਟ ਕਮਾਏ
ਪਾਪ ਹੰਢਾਏ
ਕਰਮ ਵਿਹੂਣਾ ਤਨ
ਕਰਨੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟਾ
ਪਲਾਂ ਛਿਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਲਾਂ ਥਾਣੀਂ ਕਿਰਦਾ ਜਾਏ

ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਬੂਹੇ ਦਾ
ਬਾਹਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕੇ
ਜਾਂ ਦਿਲ ਧੜਕੇ
ਦਸਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਲੂੰ ਕੰਡਿਆਏ

'ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?
ਬਾਹਰ ਦੀ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋ
ਅੰਦਰ ਦੀ ਧੁੱਪ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋ
ਆਪਣੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਠਰਦੇ ਹੋ
ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹੋ ਬਾਹਰ ਆਓ
ਨਹੀਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜ ਦਿਆਂਗੇ।'

ਮੀਸ਼ੇ ਦਾ ਗੀਤ: ਚੱਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ ਨੀ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਜਿੱਥੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਗਿਆ। ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਵਿ-ਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਦੋ ਦੁਕਵੇਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਲੇਖ ਹੋਰ ਵੀ ਪਾਏਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲੇ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਉੱਗੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਟਾਹਲੀਆਂ, ਉਡਦੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਏਨਾ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਹਲ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭੇਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੀਸ਼ੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਵਿੰਦਰ ਮੰਡ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਜਲੰਧਰ-ਕਪੂਰਥਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਨਕਸ਼ ਵਰਿਆਣਵੀ, ਸੰਧੂ ਵਰਿਆਣਵੀ ਅਤੇ ਗਜ਼ਲਗੋ ਜਸਵੰਤ ਬੇਗੋਵਾਲ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਰੋਡ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੈ। ਸਿਰਮੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮਨਿੰਦਰ ਕਾਂਗ ਵੀ ਇਸੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਕੋਲ ਹੀ ਆ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਖੁਦ ਸੋਹਲ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵੀ ਇਸੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹੈ। ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ

ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ ਦੀ ਮਾਸੀ ਦਾ ਪੋਤਾ ਮਨਜੀਤ ਸੋਹਲ ਵੀ ਸੰਗਲ ਸੋਹਲ ਦਾ ਹੀ ਚਰਚਿਤ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਸੋਹਲ ਦੇ ਲੇਖ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਹੌਲ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ 'ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਕਪੂਰਥਲਾ' ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੇਵੀਨਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਦਾ ਅਣਛਪਿਆ ਇਕ ਬਾਲ ਗੀਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਅਣਛਪਿਆ ਗੀਤ 'ਚਪਲ ਚੇਤਨਾ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਰ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਇਹ ਗੀਤ ਮੈਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਸਤੇ ਗੀਤ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋਗੇ ਤੇ ਇੰਜ ਮੀਸ਼ਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ 'ਚ ਇਕ ਫੁੱਲ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਭੇਂਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰੇਲ ਗੱਡੀ

ਚੱਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ ਨੀ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ।
ਮਾਰ ਦੀ ਫੱਰਾਟੇ ਚੱਲ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ
ਹੋਵੇ ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਭਾਵੇਂ ਘਟਾ ਘਨਘੋਰ ਨੀ।
ਕਿੰਨਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਚੱਲੋਂ ਕਿੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਤੌਰ ਨੀ।
ਅੱਗ ਪਾਣੀ ਰਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਏਨਾ ਜੋਰ ਨੀ
ਕਿੰਦਾ ਇਹਨੂੰ ਰੱਖਦੀ ਏਂ ਹਿਕ ਵਿਚ ਡਕ ਡਕ
ਚੱਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ ਨੀ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ।

ਕਿਤੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਾਨ ਹੈ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ।

ਮਿਥਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਘੜੀ ਪਲ ਠਹਿਰਦੀ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਾਰ ਲੈਂਦੀ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ
ਰੁਕਣਾ ਨਾ ਕਦੀ ਕਿਤੇ ਹੰਭ ਹਾਰ ਥੱਕ ਥੱਕ
ਚੱਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ ਨੀ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ।

ਮਾਰਦੀ ਖੰਘੂਰਾ ਕਿਤੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਖੰਘਦੀ।
ਪੁੱਲਾਂ ਉਤੋਂ, ਜੰਗਲਾਂ 'ਚੋਂ, ਸੁਰੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦੀ।
ਆਪਣੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਬੋਰ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀ
ਕੋਲੋਂ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਚੱਲ ਪੱਕ ਠੱਕ
ਚੱਲ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ ਨੀ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ ਫੁਕ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਸਾਜਨ
ਪੱਤੜ ਕਲਾਂ, ਜਲੰਧਰ।

ਮੇਰਾ ਮਨਪਸੰਦ ਅਖਬਾਰ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਮੇਰਾ ਮਨਪਸੰਦ ਅਖਬਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਦੇ ਲੇਖ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਹਨ। ਜਿਸ ਵੀ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਛਪੇ ਦਿਸਦੇ, ਮਨ ਬੋਝੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪੰਨ੍ਹ-ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨ੍ਹ ਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨ੍ਹ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਝਕੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਮੌਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਵਾਨ ਰਹੇ।

-ਜੁਗਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਸ਼ਾਰਲਟ
ਫੋਨ: 704-257-6693

ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ

(ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ)

ਜਨਤਾ: ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ,
ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਵਧੀ ਜਾਏ ਰੋਜ਼,
ਮਹਿੰਗਾਈ ਮੇਰੇ ਹਾਕਮਾ ਓਏ,
ਗਰੀਬ ਦਾ ਜੇ, ਹੋਇਆ ਬੁਰਾ ਹਾਲ।
ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਅਸਮਾਨ ਪਈਆਂ ਹੁਣ,
ਛੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਮਤਾਂ,
ਸੌ ਰੁਪਈਏ ਵਿਕਦੀ ਏ ਮਸਰਾਂ ਦੀ ਦਾਲ।
ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਕਿਰਾਏ-ਭਾੜੇ ਸਾਰੇ,
ਬੱਸਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਵਧੀ ਜਾਂਦੇ,
ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਸਾਡਾ ਕਿਤੇ
ਹੋ ਗਿਆ ਮੁਹਾਲ।
ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਚੇਤੇ ਕਰੋ ਵੋਟਾਂ ਤੁਸੀਂ,
ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ,
ਕੱਟਣੇ ਨੇ ਪੈਣੇ ਹੁਣ, ਏਦਾਂ ਈ ਪੰਜ ਸਾਲ,
ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਪੈਣਾ ਭਾਰ।

ਨੇਤਾ: ਜਦੋਂ ਤਕ 'ਰਾਠੀ'
ਸਾਡੀ ਚੱਲ ਸਰਕਾਰ।

-ਰਾਠੀਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 916-969-9337

ਜਨਤਾ: ਅੱਖੀ ਹੋਈ ਗੈਸ ਲੈਣੀ,

ਤਾਰਿਆ ਨਾ ਮੁੱਲ ਜਾਂਦਾ,
ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿਲ ਤੂੰ ਵਧਾਵੇਂ ਹਰ ਸਾਲ।
ਭੰਡਾ ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਹਰ ਸਾਲ,
ਟੈਕਸ ਤੂੰ ਲਾਈ ਜਾਨੈਂ,
ਅੱਖੇ ਹੋ ਗਏ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪਾਲਣੇ ਜੇ ਬਾਲ।
ਭੰਡਾ ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਜਨਤਾ: ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਾਡੀ ਸੀ ਜੋ,
ਬੰਦ ਹੋਈ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ,
ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਵੋਟਾਂ ਝੁਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।
ਭੰਡਾ-ਭੰਡਾਰੀਆ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਭਾਰ?

ਨੇਤਾ: ਇਕ ਪੰਡ ਚੱਕ,
ਹੋ ਜਾ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ।

ਨੇਤਾ: ਚੇਤੇ ਕਰੋ ਵੋਟਾਂ ਤੁਸੀਂ,
ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ,
ਕੱਟਣੇ ਨੇ ਪੈਣੇ ਹੁਣ, ਏਦਾਂ ਈ ਪੰਜ ਸਾਲ,
ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਪੈਣਾ ਭਾਰ।

ਨੇਤਾ: ਜਦੋਂ ਤਕ 'ਰਾਠੀ'
ਸਾਡੀ ਚੱਲ ਸਰਕਾਰ।

-ਰਾਠੀਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 916-969-9337

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਮੰਦਰ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਖੁਦਪੁਸਤੀ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਚਾਨਣ ਵੰਡਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕੁਝ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਦਿਨ ਬੋਧ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਭਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ

ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣੋ

ਜੋਧਪੁਰ (224), ਪ੍ਰਤਾਪ ਗੜ੍ਹ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (63) ਮਕਰ ਜਿਉਤੀ ਕੋਰਲ (104) ਤੋਂ ਕੁੰਭ ਮੇਲਾ ਅਲਾਹਾਬਾਦ (37) ਵਿਚ ਨੌ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਜੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਤਾਂ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਮੇ ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦਾ ਦਿਨ ਚੁਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਰਥਾ ਸਪਤਾਰ ਤੱਕ ਵੀ ਪਸਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੰਦ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਬਦਲਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਲ ਰੋਡ ਕਸੌਲੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ: ਕਸੌਲੀ ਦੀ ਅੱਪਰ ਮਾਲ ਉਤੇ ਇਕ ਰਾਜ ਵਿਲਾ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੋਂ 1948 ਵਿਚ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਇਥੇ ਆਉਂਦਾ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

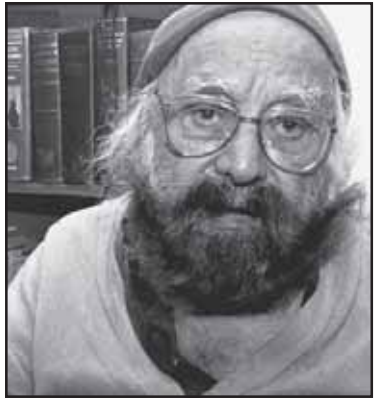

ਰਤਨਗੜ੍ਹ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਮਚੀ ਭਗਦਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ

ਦਿਨ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਤੇ ਨੱਚਣ ਕੁੱਦਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਵਸੋਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਗਤੀ ਨੇ ਤਿੱਥਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਲਈ ਆਪੇ ਸਿਰਜੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਹੂਸ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੰਧਾਰ ਦੇਵੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (340), ਨੈਨਾ ਦੇਵੀ, ਹਿਮਾਚਲ (150), ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ

ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼ ਸਵੈ-ਸਿਰਜੀ ਭਗਦਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰਤਨਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਤੀਸਾ ਤਟਵਰਤੀ ਫਾਈਲਿਨ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਤੇ ਸਰਥਾ ਪਾਲਣ ਲਈ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਮਾਂ ਚੁਣ ਕੇ ਵੇਲਾ ਵਹਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਤਿਥੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਮੰਜ ਬਗਤ ਦਾ ਸੌਦਾ, ਨਾਲੇ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ। ਉੱਜ ਵੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੁਰਗਿਆਨਾ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਦਰਗਾਹਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੌਸਮਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣਾਂ ਤੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਿਣੇ ਮਿਥੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਜਾਂ ਘੜੀ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ? ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਰੱਬ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਧਿਆ ਸਕਦੇ। ਹੈ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ? ਜਾਗੋ!

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ:

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਸ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਣ ਕਾਰਜ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬਣਵਾਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਏਨੇ ਸਫਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ

ਦਿੰਦੀ। ਕੁਰਸੀ, ਕੋਠੀ ਤੇ ਕਸੌਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੰਨ 2000 ਤੋਂ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਵਲ ਦੀ ਰਾਖ ਵੀ ਰਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਵ ਸਥਾਪਤ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਇਥੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਉਤਸਵ ਵੀ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ 18 ਤੋਂ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤਸਵ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਣਾ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਉਤਸਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਕਸੌਲੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਥਾ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਬਸ਼ੀਰ ਬਦਰ ਉਨ੍ਹੀ ਰਾਸਤੋਂ ਨੇ ਜਿਨ ਪਰ ਕਥੀ ਤੁਮ ਥੋ ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਮੁਝੇ ਰੋਕ ਰੋਕ ਪੂਛਾ, ਤੇਰਾ ਹਮਸਫਰ ਕਹਾਂ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਸਭਿਆਚਾਰ: ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਿ ਅਤਿਆਚਾਰ?

ਕਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀਤੀ

**ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਟੈਕਸਸ
ਫੋਨ: 713-469-2474**

ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹੀ ਸਾਡਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਆਧਾਰ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਝੱਟ ਹੀ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਪੇਸਟਰ ਲੱਗੇ ਦਿਸਦੇ ਨੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਰੱਖੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਲੱਚਰ ਕੁੱਕੜ-ਖੰਡ ਗਵੱਈਆ ਸਾਡੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਹੁੱਬਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਪਿੱਠ ਠੋਕਦੇ ਹਾਂ... ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ 'ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ' ਕੀਤੀ। ਤੇ ਇਸ ਰੋਲੇ-ਰੱਪ ਅਤੇ ਭੜਕੀਲੇ ਲਿਬਾਸਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅੱਜ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦੁਹੱਥੜੀ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਖਿਡੋਣਾ-ਮਾਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਫੜਿਆ ਤੇ

ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਭਰੇ ਜਲਮੇ ਵਿਚ ਸੀਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮਟਕਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੀਤ ਚਲਦਾ ਹੈ, 'ਮੇਰਾ ਮਾਹੀ ਤੂੰ ਪੱਟਿਆ, ਪੱਟਿਆ ਗੁਆਛਣੇ ਤੂੰ।' ਔਰਤਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵਲ ਉਗਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਭੰਗਤਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਾਹ! ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਕਿਸ ਕਦਰ ਕਰਜਾ ਲਾਹਿਆ ਹੈ! ਜਾਂ ਫਿਰ ਜੀਜਾ-ਸਾਲੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਡੀ.ਜੇ. ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਲੁਆਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ। ਜੇਠ-ਦਰਾਣੀ ਅਤੇ ਨੂੰਹ-ਸੱਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗਿੱਧਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਨੱਥੇ ਫੀਸਦੀ ਬੋਲੀਆਂ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੁੜੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੈਰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਔਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਕਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ? ਜੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬੁੱਤ ਵਾਂਗ ਪੂਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਨੇ? ਉਹ ਕੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਨੇ? ਇਸ ਵੱਲ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਗੀਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌੜ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਮ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਕੀ ਉਹ ਅਰਸ਼ੋਂ ਉਤਰੇ ਨੇ? ਉਹ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ।

ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜੇ ਹਿੰਦੀ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੰਦੇ ਭਲਾ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਿਆਣੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭੁੱਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਨੇ? ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ

ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦਾ ਗੰਵਾਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਖ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨੱਕ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਨੇ 'ਕੌਰ' ਤੇ 'ਸਿੰਘ' ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਛਾਣ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ 'ਸਿੰਘ' ਅਤੇ 'ਕੌਰ' ਲਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਚੀਮਾ, ਰੰਧਾਵਾ, ਸੇਠੀ,

ਲੱਕ ਟਵੰਟੀ ਏਟ ਕੁੜੀ ਦਾ, ਵੌਰਟੀ ਸੈਵਨ ਵੇਟ ਕੁੜੀ ਦਾ...

ਵੜੋਚ, ਸੰਧੂ, ਮਲਿਕ ਆਦਿ ਅਖਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੋਤ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੀ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਛੇਤਖਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਸਰ ਨੇਮ' ਬਦਲਣ ਲਈ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ 'ਸਰ ਨੇਮ' ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਕਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਿਹਨੀ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਨਾਯਾਬ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਮਨੂ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਏ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਔਰਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੇਵਲ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਬੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਗਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਢਾਂਚਾ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦਾ ਮੋਹਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ

ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਘਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜੀਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਹਾਲ ਵਾਲੇ ਦਰੀਆਂ ਨਾ ਵਲੋਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਪਰ ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅਜੇ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਭਰੀ ਸਭਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਇਹੀ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਜਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ?

ਜੇ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਸਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਧਰ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਸੇਹੀਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਬਣਤਰ ਅਜੇਕੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੇਧ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕਿ ਕੇਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ। ਪੱਛਮੀ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਆਰ.ਜੇ. ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, "ਭਾਜੀ ਹੁਣਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁੱਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਕਰਿਆ ਯਾ।" ਪੁਰਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ "ਹੈਗੇ-ਹੈਗੇ ਜਾਂ ਹੈਗਾ-ਹੈਗਾ" ਵਿਚ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਠੀਕ ਹੋਣੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ-ਝੇੜੇ ਨਿਬੋੜਨ ਲਈ ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਾਲਪਣੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੋਗੀ ਤੇ ਫਾਂਸੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਕੱਚੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਣਾ ਲਈ? ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਮੁੱਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਜੇ 'ਚ ਤੀਰ ਗੱਡਣ ਲਈ ਜ਼ੁਅਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਤੀਰ ਘੜਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਸਾਧੂ ਬਿਨਿੰਗ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਜੁਗਤ' ਇਕ ਐਸੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਆਤਮ-ਵਿਥਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਧਾਰਨ ਪੜ੍ਹੇ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਜੁਗਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੁਗਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਰਮ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਜਿਹੀਆਂ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਰਥ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਬੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਾਤਰ ਸਮਾਜਕ ਖਲਨਾਇਕ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਇਸ ਕਦਰ ਆਦਰਸ਼ੀਕਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਿਆਈ-ਬੁਰਾਈ ਵਿਚਲਾ ਭੇਦ ਹੀ ਮਿਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਮਾਜਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਚੌਥੇ ਪੌੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਸੁਣੀ ਦੇ ਪਨਪਣ ਅਤੇ ਵਿਗਸਣ ਦੀ ਵਧੀਆ ਝਲਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਸਰਸ ਤਕਨੀਕ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਇਹ ਅਤਿ ਦਾ ਚੌਚਿਕ ਨਾਵਲ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਕਰਤਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ।

ਜੋ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਸੀਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੰਗ ਸਿਰ ਜੁਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜੁਗਤਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਗਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਐਪਰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਜੁਗਤਾਂ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਗਤਾ ਹੈ, 'ਜੁਗਤਾ ਜੀਉ ਜੁਗਹਜੁਗ ਜੋਗੀ'। 'ਹਰਖ ਸੋਗ ਦੁਹਰੂ ਤੇ ਮੁਕਤੇ'। ਸਦਾ ਅਲਪਿਤ ਜੋਗ ਅਰ ਜੁਗਤੇ'। ਮਤਲਬ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚੰਗੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਪਾਤਰ ਜੁਗਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜੁਗਤਿਆਂ ਦੀ ਕੋਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਜੁਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਠੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੁਗਤੂ ਹੈ। ਉਸਤਾਦ-ਸਾਗਿਰਦ ਜਾਂ ਗੁਰੂ-ਚੇਲਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਗਤੀ ਜਾਂ ਜੁਗਤੂ ਵੀ ਇਕ ਸਿਲਸਿਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਘਟੇ ਘਟ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚੋਂ ਏਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਜੁਗਤਪੁੱਛ ਤੇ ਜੁਗਤਗੁਰੂ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਘੜੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਿਛੇ 'ਉ' ਪਿਛੇਤਰ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ

ਜੁਗਤੂ ਦਾ ਜਗਤ

ਪਰਸੂ ਪਰਸਾ ਪਰਸ ਰਾਮ। ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਗਰੀਬ ਸਾਡੇ ਮਖੌਲ ਦਾ ਪਾਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਮੁੰਡਾ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਲੜਕਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁੰਡੂ ਢਾਬਿਆਂ 'ਤੇ ਪੌਚੇ ਫੇਰਦਾ ਇਕ ਅਦਨਾ ਨੌਕਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੁੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੁੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਭੋਲਾ ਤੇ ਭੋਲੂ ਵਿਚ

ਹੈ, ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, 'ਫੁਲੀ ਵਾਸੁ ਨਿਵਾਸੁ ਹੈ ਕਿਤੁ ਜੁਗਤਿ ਸਮਾਣੀ'। ਕਿਸ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਮਹਿਕ ਫੁੱਲ ਵਿਚ ਸਮਾ ਰਹੀ ਹੈ! ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਈ ਵਾਰ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਜੁਗਤ ਸ਼ਬਦ ਯੋਗ, ਉਚਿਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, 'ਸੋਈ ਬ੍ਰਹਮਣ ਪੂਜਣ ਜੁਗਤੁ'।

ਇਸ ਜੁਗਤ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਤ ਹੈ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ 'ਯੁਕਤਿ'। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸਿਹਾਰੀ (ਫੀ) ਧੁਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਹਾਰੀ (ਫੀ) ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 'ਯ' ਧੁਨੀ 'ਜ' ਅਤੇ 'ਕ' 'ਜ' ਵਿਚ ਵਟ ਗਈਆਂ ਜੋ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਸੋ ਸ਼ਬਦ ਰਹਿ ਗਿਆ 'ਜੁਗਤ'। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੁਗਤੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ, 'ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰ'। (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਧ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਮੁਕਤਿ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਮੁਕਤੀ' ਬਣ ਗਈ। ਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਜੋੜ, ਮੇਲ, ਸੰਗਮ ਆਦਿ। ਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਜੁਗਤ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸਾਧਨ ਇਕ ਖਾਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਜੁਗਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਝਾ ਵਿਆਹੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਹਾਸਿਮ ਦੀ ਹੀਰ ਵਿਚ, ਮੀਮ ਮੁਖ ਬਿਭੂਤ ਲਗਾਇ ਰਾਝਾ, ਕੰਨੀ ਮੁੰਦਰਾਂ ਤੇ ਹੋਇਆ ਜਟਾ ਧਾਰੀ। ਤੁੰਬਾ ਹੱਥ ਤਾਂਬਾ ਲੱਕ ਲੰਗ ਸੋਹੇ, ਭਲੀ ਪਾਈ ਸੁ ਜੋਗ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਾਰੀ। ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਰੰਗਪੁਰ ਖੇਤਿਆਂ ਦੇ, ਵਿਹੜੇ ਹੀਰ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਕੇਸ ਧਾਰੀ। ਹਾਸਮ ਸਾਹ ਮੀਆਂ ਯਾਰ ਵੇਖਣੇ ਨੂੰ, ਰਾਝੇ ਭੇਸ ਵਟਾਇਆ ਹੈ ਖੂਬ ਕਾਰੀ। ਜੋਗ ਤੇ ਜੁਗਤ ਅਕਸਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ 'ਯੁਕਤਿ' ਵਿਚ ਤਤਪਰਤਾ, ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਮਲ, ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ

ਸੂਖਮ ਭੇਦ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਿਛੇ 'ਉ' ਲਾ ਕੇ ਤੀਸਰੀ ਨਾਕਾਰਤਮਕ ਡਿਗਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਘਣੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ ਅਰਥ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਅਨਰਥ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜੁਗਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਦਿਮਾਗ ਲੜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਸ਼ਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਧਨ ਸੀਮਿਤ ਜੁ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੁਗਤ ਕਿੰਨੀ ਸੂਖਮ ਹੋ ਸਕਦੀ

ਵਿਉਤ, ਵਿਧੀ, ਢੰਗ, ਤਦਬੀਰ ਆਮ ਅਰਥ ਹਨ ਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਿਰਾਵਟ ਵੀ ਆ ਗਈ ਜੋ ਜੁਗਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਗਤੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਚਤੁਰਾਈ, ਚਲਾਕੀ, ਦਾਅ-ਪੇਚ, ਚਾਲਬਾਜੀ, ਢੰਗ ਜਿਹੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਾਟਕ ਦੀ ਗੋਂਦ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਯੁਕਤੀ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਤਰਕ, ਨਿਆਇ, ਦਲੀਲ ਆਦਿ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਯੁਕਤੀ-ਯੁਕਤ' ਜੁੱਟ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਤਰਕ ਸਹਿਤ।

ਯੁਕਤ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਨਿਯੁਕਤ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੰਤਵ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 'ਲੋਕ ਆਯੁਕਤ' ਘਾਤਤ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਉੱਜ ਆਯੁਕਤ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲਾਇਆ ਕਾਰਿਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਈ ਉੱਚ-ਆਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਲਈ ਪ੍ਰਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਪ੍ਰਯੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਵੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਇਹ ਸਭ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਹਿਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਲੰਕਾਰ, ਧੁਨੀਆਂ, ਗੋਂਦਾਂ, ਮਿਥ, ਪੌਰਾਣਿਕ ਹਵਾਲੇ ਆਦਿ ਜੁਗਤਾਂ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ device ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੁਗਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੁਝ ਠੋਠ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਵਿਉਤ, ਬੰਨ੍ਹ-ਸੁਭ, ਜੁਗਤ, ਹੀਲਾ, ਢੰਗ, ਢੰਗ ਆਦਿ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮੁਢ ਹੈ 'ਯੁਜ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਸਾਰਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਰਥਾਤ ਜੁਲਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ-ਗੰਡਾ ਜੋੜ ਲਏ। ਯੁਜ ਦੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹਨ-ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਵਰਤਣਾ, ਸਾਜਣਾ, ਲੈਸ ਕਰਨਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਯ' ਧੁਨੀ 'ਜ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਯੁਜ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਕੁਝ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਗਤਾਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਜ ਯੋਜਨਾ ਚੰਗੀ-ਮਾਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਜੁਗਤ ਵਿਚ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਬਹੁਤਾ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਵੇਰਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਜੁਗਤ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਕਲਾ ਵਾਧੂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਮਝੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਕਸਦ ਹਿਤ ਬਣਾਈ ਯੋਜਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੰਤਵ ਜਾਂ ਮਕਸਦ ਦਾ ਭਾਵ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਤੋਂ ਸਭ ਛੋਟੇ ਤੇ ਸੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਕਿਫ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਣ ਨੂੰ ਸੰਯੋਜਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗੇਤਰ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸੂਖਮ ਅੰਤਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਜ ਤਾਂ ਯੋਜਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦੂਰੀ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਮਾਪ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਦੋ ਕੋਹ, ਕਿਧਰੇ ਚਾਰ ਕੋਹ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਅੱਠ ਕੋਹ ਤੱਕ ਹੈ। ਜੈਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਯੋਜਨ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋਹ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੱਤ ਪਤਾਲ ਹਨ। ਹਰ ਪਤਾਲ ਦੀ ਲੰਬਾਈ-ਚੌੜਾਈ ਦਸ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਯੋਜਨ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਾਲੇ ਇਸ ਯੋਜਨ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਾ ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਦੂਰੀ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੋਂ ਖਾਸ ਅਰਥ ਦੇਣ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਯੁਜ ਧਾਤੂ ਦੀ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਤੱਦ ਹੀ ਛੂਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਕਰਾਂਗੇ।

ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ: 'ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ'

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਦਾ ਲੇਖ 'ਬਹੁਪੱਖੀ ਸੁਖਸੀਅਤ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ' ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਇਹ ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਉਪਰਾਲਾ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ 'ਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ (ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਬਾਨੁ) ਦਾ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਥਮ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਰਮਦੇਵ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਪਾਵਨ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਾਕ ਆਇਆ,

"ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ 5
ਵਿਚਿ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਖਲੋਆ॥
ਵਾਲੁ ਨ ਵਿੰਗਾ ਹੋਆ॥...
ਸਭ ਚਿੰਤਾ ਗਣਤ ਮਿਟਾਈ॥4॥7॥57॥"
ਪਰ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੁਕਮਨਾਮਾ, ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸ੍ਰੀ ਮਹਲਾ 5' ਵਿਚੋਂ 'ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ' ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਨਮੋਹਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚੁੜਾਮਣੀ ਕਵੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦੁੱਤੀ ਰਚਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' 'ਚ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਿਰਤਾਂਤ ਇੰਜ ਹੈ,

"ਬੁੱਢਾ ਨਿਜ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਗ੍ਰਿੰਬ। ਆਗੇ ਚਲਹੁ ਸੁਧਾਸਰ ਪੰਥ। ਮਾਨਿ ਬਾਕ ਲ ਭਯੋ ਅਗਾਰੇ। ਚਮਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕਰ ਧਾਰੇ॥29॥ ਸੰਖ ਅਨਿਕ ਲਘੁ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜੇ। ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਉਚ ਸੁਰ ਗਾਜੇ। ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਚੰਦ। ਸੰਗ ਚਲਤਿ ਹੁਇ ਸੋਭ ਬਿਲੰਦ॥30॥ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ। ਰਾਗੀ ਰਾਗ ਕਰਤਿ ਸੁਰ ਉਚੇ। ਮੰਜੀ ਸਹਤ ਗ੍ਰਿੰਬ ਤਹਿ ਥਾਪਿ। ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਆਪਿ॥31॥ ਵਾਰ ਭੋਗ ਕੇ ਸੁਨਿ ਮਨ ਲਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਪੁਨ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ। ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਖੋਲਹੁ ਗ੍ਰਿੰਬ। ਲੇਹੁ ਅਵਾਜ ਸੁਨਹਿ ਸਭਿ ਪੰਥ॥32॥ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਰੁਚਿਰ ਮਨਲਾਯਕ। ਸੱਤ ਬਾਕ ਮੁਖ ਜਲਜ ਅਲਾਇਕ। ਅਦਬ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗ੍ਰਿੰਬ ਸੁ ਖੋਲਾ। ਲੇ ਅਵਾਜ ਬੁੱਢਾ ਮੁਖ ਬੋਲਾ॥33॥

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ 5॥
ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ
ਹਰਿ ਕੰਮ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ॥
ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਸੁਹਾਵਾ
ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਰਾਮ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਪੂਰਨ
ਸਾਜੁ ਕਰਾਇਆ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ॥
ਜੈ ਜੈ ਕਾਰੁ ਭਇਆ ਜਗ ਅੰਤਰਿ
ਲਾਥੇ ਸਗਲ ਵਿਸੁਰੇ॥
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਚੁਤ ਅਭਿਨਾਸੀ
ਜਸੁ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੀ ਗਾਇਆ॥
ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਰਖਿਆ ਪਰਮੇਸਰਿ
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥1॥

ਚੌਪਈ॥ ਸੁਨਿ ਸਭਿਹੂੰ ਤਬਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਭ ਤਿਨ ਲਖਿ ਪਾਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰ
ਤੇ ਚਮਰ ਫਿਰੰਤਾ। ਬੁੱਢਾ ਜਪੁਜੀ ਪਾਠ
ਕਰੰਤਾ॥34॥ ਸੰਗਤਿ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸੁਨਿ ਕਹੈ।
ਅਧਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਲਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਭੋਗ ਪਾਇ
ਜੈ ਕਾਰਾ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਤਿ ਸਭਿਨਿ
ਉਚਾਰਾ॥35॥"

(ਹਵਾਲਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਜਿਲਦ ਛੇਵੀਂ ਕਵਿ ਚੁੜਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਜੀ, ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਸ਼ਾ

ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 1990)
ਪ੍ਰੀਚੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੇਖਕ/
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਲੱਗ ਵੀ ਇਸੇ
ਪ੍ਰਥਮ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਉਲੇਖ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ
'ਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।
'ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ'
ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਡੰਡਾਉਤ ਬੰਦਨਾ
ਕਰਦਾਂ ਹਾਂ।

**-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।**

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ-ਆਓ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੀਏ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਦੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ
'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ (27 ਜੁਲਾਈ 2013)
ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ
ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇਹ ਅਖਬਾਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ
ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਮੀਨਾਰ
ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਇਸਤਿਹਾਰ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ
ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਆਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ,
ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ
ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਅਖਬਾਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ 'ਚ ਛਪ
ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਵੀ
ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਆਰੀ
ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਦਿਆਂ
ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਅਰੰਭ
ਹੋਈ ਇਹ ਚਰਚਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਕਈ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ
ਕਈ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ
ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ
ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ (ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼, 12 ਅਕਤੂਬਰ 2013, ਪੰਨਾ 26)
ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਨੂੰ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ.
ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ
ਧਾਰਾ ਨੂੰ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਦਸਮ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ?
ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"
ਆਓ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ
ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਅਰੰਭ ਕਰੀਏ। ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ
ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਕ-
ਇਕ ਵਿਸ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾ 717 ਤੋਂ 1428
ਤਾਈਂ ਦਰਜ 'ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪਾਖਿਯਾਨ' (ਤ੍ਰੀਆ
ਚਰਿਤ੍ਰ), ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ, ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਨੰ:
36672 ਮਿਤੀ 4-8-73 ਵਿਚ ਸ. ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਲਿਖਦੀ ਹੈ,
"ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪਾਖਿਯਾਨ ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਹੈ, ਇਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ
ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ।"

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ
ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂ
ਨਹੀਂ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ?

ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ
-ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ
ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲ
ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ
ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ
ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ
ਨਿਤਨੇਮੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ
ਦੀ ਕਿਰਤ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਚਾਰ
ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
-ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ, ਐਲ ਏ।

ਇਉਂ ਢੇਰੀ ਢਾਇਆ ਕਿਤੇ ਸਰ ਜੂ ਬਾਈ! ਕੇਰਾਂ ਤਾਂ ਦਿਲ ਜੂ ਕੈਤਾ ਕਰ ਕੇ ਉਠਣਾ ਈ ਪਉ। ਨਾਲੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਕੋਲੇ ਹੋਰ ਚਾਰਾ ਵੀ ਕੀ ਐ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੱਲੇ ਨੇ ਇਥੇ। ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਨਾ ਕੱਢਦੇ ਐ, ਨਾ ਵੱਢਦੇ ਐ, ਕੈਟਾਂ ਕੇ ਭੀਰੇ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸੁਤਾ ਪਰਤੀ ਐ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਜੂਸ ਨਾਲ ਸਲੂਣੇ ਜੂ ਬਰੈਡ ਤੇ ਬਾਟਾ ਭਰ ਕੇ ਚੌਲ ਖਾ ਲਈਦੇ ਐ। ਫਿਰ ਉਘ ਜੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਐ ਮੈਨੂੰ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਦ ਆਉਦੀ ਨਹੀਂ ਚੱਜ ਨਾਲ। ਭੀਰਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਝਰੇ ਈ ਸੌਂ ਜੂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਈ ਨੂੰ ਸੌਣ ਦਿੰਦਾ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ।

ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ। ਅਖੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ

ਗਗਨ ਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ
ਫੋਨ: 91-99152-99866

ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਆਉ ਹੁਣ। ਆਪਣੇ ਕੀ ਫਿੱਕ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਸਕਦੈ। ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਕੌਮ ਹੀ ਪਿੱਠੂਆਂ ਦੀ ਐ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੋ, ਮਾਰੇ-ਮਾਰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਐ।

ਦੁਪਹਿਰੇ ਮਸੀਂ ਭੋਰਾ ਅੱਖ ਲੱਗਦੀ ਐ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅੱਜ ਇਹਦੀ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗੀ। ਕੁਝ ਲੱਗਦਾ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਵੀ ਚੇਤਾ ਨੂੰ ਆਉਦਾ ਬਈ ਅੱਜ ਦਿਨ ਕੀ ਐ। ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮੋਮੈਂਟ ਪਲੈਨਰ ਐ। ਪਲ-ਪਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਦੈ। ਅਖੇ ਹੁਣ ਜੂਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਹੁਣ ਚਾਹ ਆਜੂ, ਹੁਣ ਚੌਲ ਮਿਲਣਗੇ, ਹੁਣ ਸੌਣ ਦਾ ਟੈਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਭੀਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਫਿਰ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਕਾਢੀ ਸੀ ਬਾਬਾ। ਭੀਰੇ ਕਿਆ ਦੇ ਲਾਣੇ ਨੂੰ ਕੈਟਾਂ ਕਾ ਲਾਣਾ ਕਹਿਣਾ ਉਸੇ ਨੇ ਸੁਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਝੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਭੀਰੇ ਦਾ ਬਪੂ ਕੈਟ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਇਹਦਾ ਚਾਚਾ ਤੇ ਇਹਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਵੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭੀਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਕੈਟ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਵਰਦੀ ਵਾਲਾ ਕੈਟ। ਠਿੱਬੀਮਾਰ ਕੈਟ। ਹੈ ਕੁਝ, ਬੁਟ ਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਖਾਉ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੂਹ ਕੱਢ ਲੂ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਮਾਰੂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਵਰਜਦਾ, ਅਖੇ ਕੈਟਾਂ ਕੇ ਭੀਰੇ ਨਾਲ ਆਤੀ ਤੋੜ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨੀ। ਇਹਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਰ ਖੱਚ ਬੰਦੇ ਤੋਂ। ਫਿਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸਿੱਧਾ ਝਾਕਦਾ। 'ਉੱਜ ਬਿੱਲੀ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਕਲਾ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਤੂੰ ਬਿੱਲੀ ਮਾਰਨ ਜਾਣਦੈ। ਇਸ ਕੈਟ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਸ ਕਰ ਸਕਦੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਆਹ ਭੀਰੇ ਆਲੀ ਬਿੱਲੀ ਮਾਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕਈ ਕੰਮ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਇਹ ਕੈਟ।'

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਵੀ ਸੀ। ਭੀਰਾ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ ਫਸਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਘੂਰੀ ਵੀ ਸਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ 'ਬਾਈ' ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੂੰ ਬੋਲਦਾ। ਮੇਰੀ ਫਸੇ ਹੋਏ ਦੀ ਬੇੜੀ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰ ਪਾਰ ਲੱਗੀ ਸੀ ਇਹਦੇ ਪੈਰੋਂ। ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੈਂ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨੂੰ ਸੀ ਹਾਰੀ। ਐਤਕੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਅੱਠ ਸੀ.ਆਰ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਛੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਸੀ.ਆਰ. ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ 'ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਅਨ' ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜੇ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਸਿਰ ਸੁੱਟੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ, 'ਭੀਰਿਆ! ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਓਏ'। ਇਹਨੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਉਗਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਕ ਲਾ ਕੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਮਲੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਉਪਰ ਤੇ ਖੱਬਾ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸਿਰ ਮੂਹਰੇ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਚਾਈਆਂ ਸਨ, 'ਬਣਜ਼ੂ...ਬਣਜ਼ੂ।' ਅੱਠ ਦਿਨ ਭੀਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਕਿ ਸਾਰੇ ਈ ਸੱਚ ਮੰਨ ਗਏ ਸੀ ਬਈ ਭੀਰਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੰਨੀਉਂ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਨੌਵੇਂ ਦਿਨ ਕੈਟ ਆਪਣੀ ਕਮਾਲ ਵਿਖਾ ਕੇ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। 'ਹਰਜੀਤ ਤੇ ਕਮਲ ਟੁੱਟ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਕੁਤੀਬਾਜ਼ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ। ਚਾਲ ਚੱਲੇ

ਬਾਈ। ਬਾਜ਼ੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਐ', ਭੀਰਾ ਸ਼ਕੁਨੀ ਵਾਂਗ ਹੱਥ ਮਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੂਜਾ ਨੇ ਸਵਾਤੀ ਵੱਲ ਅੱਖ ਦੱਬੀ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਤੇ ਕਮਲ ਸਾਡੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭੁਗਤ ਗਏ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਚੱਲ ਸੇ ਚੱਲ। ਜਦ ਵੀ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾਂ, 'ਭੀਰਿਆ! ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਓਏ', ਇਹ ਪੂਰਾ ਅਮਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ, 'ਬਣਜ਼ੂ...ਬਣਜ਼ੂ।'

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅੱਜ ਬਾਹਲਾ ਈ ਚੇਤੇ ਆਈ ਜਾਂਦੈ। ਜਿੱਦੋਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, 'ਕਰੋਗਾ ਬਈ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਤੂੰ ਵੀ, ਲਿਆਵੇਗਾ ਕੋਈ ਇਨਕਲਾਬ, ਹਟਦਾ ਨੂੰ ਤੂੰ।' 'ਇਨਕਲਾਬ' ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਉਦਾਸ, ਉਦੋਂ ਇਹ 'ਹਥਿਆਰ' ਵਰਤਦਾ। ਉੱਜ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਬੜੀ ਸੀ ਬਾਬੇ ਨੂੰ। ਰੂਸ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ, ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਨਕਲਾਬ, ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ, ਭਗਤ ਸਿੰਹੂ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ, ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਤੇ ਆਹ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ; ਖੜ੍ਹਾ-ਖੜ੍ਹੇਤਾ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਦਲੀਲਾਂ ਖੋਰੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕੱਢ ਕੇ। ਇਕੋਰਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ। ਪਤਾ ਈ ਨੂੰ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਬਈ ਇਹ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐ ਜਾਂ ਹਿਸਟਰੀ ਦਾ, ਪੌਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਜਾਂ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਦਾ।

ਭੀਰਾ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਗੇੜੇ ਦਈ ਜਾਂਦੈ। ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਚਲਿਆ ਜਾਉ। ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਉਂਦੈ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਖੁਰਕੀ ਜਾਉ। ਅੱਧਰੇਜੇ ਜਿਹੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਲੈਂਦੈ। ਖਵਨੀ ਕਾਹਦੀ ਅੱਚਵੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ ਹੈ ਇਹਨੂੰ। ਬਈ ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ, ਹੁਣ ਫਸੇ ਤਾਂ ਹੋਏ ਈ ਆ। ਇਉਂ ਕਿਤੇ ਇਕੋ ਦਮ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾਉ ਇਥੋਂ! ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਐ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਵੀ ਮਾਰੇ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਫਸ'ਗੇ ਸੇ ਫਸ'ਗੇ। ਨਿਕਲਾਂਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ! ਜਾਵਾਂਗੇ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿੱਧਰ!

ਉੱ ਮਰਵਾਇਆ ਵੀ ਇਸੇ ਵੱਡੇ ਕੈਟ ਨੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਬਈ ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਮਰਦਾ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਖੁੱਣੇ। ਕੁਝ ਲੱਗਦਾ ਪਿਆਸ ਦਾ। ਅਖੇ, ਬਾਈ ਮੇਰਾ ਸੰਘ ਸੁੱਕਿਆ ਪਿਆ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਕੀ ਕਰਦਾ ਵਿਚਾਰਾ ਉੱਜ। ਏਜੰਟ ਹੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਉਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਅਖੇ ਬਾਈ ਜੀ ਉਥੇ ਸਮੂ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਨਾਲੇ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਤਾਂ ਖਿੱਡੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣੀ ਲਓ। ਮੈਂ ਤੇ ਭੀਰਾ ਦੋਵੇਂ ਨੱਗੇ ਗਏ। ਕਿਤੇ ਜਹਾਜ਼, ਕਿਤੇ ਸ਼ਿਪ, ਕਿਤੇ ਟਰੱਕ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ-ਕਿੱਥੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਂ। ਸੁੰਨਸਾਨ ਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ। ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਤੰਬੂ। ਉਥੇ ਸਾਡਾ ਵੀਹ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਟੈਪੂ ਰੁਕਿਆ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੇ ਕਾਲੇ ਜਿਹੇ ਜੱਲਾਦਾਂ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ। ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, 'ਵਿਚ ਕੋਟਰੀ ਆਰ ਵੀ ਇਨ? ਇਜ ਦਿਸ ਸਾਉਥ ਐਫਰੀਕਾ?' ਹਾਊ ਫਾਰ ਇਜ ਜੇਹੋਨਸਬਰਗ?' ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਸੀ। 'ਕਾਟ ਯੂ ਸਿਟ ਕੁਆਈਟ...ਸਟੂਪਿਡ ਮੈਨ...ਯੂ ਵਿਲ ਰੀਚ ਯੋਅਰ ਡੈਸਟੀਨੇਸ਼ਨ ਸੂਨ', ਉਹ ਸਾਂਝ ਜਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ-ਦੋ, ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦੇ ਕੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਕ ਕਾਰ ਆਉਂਦੀ। ਦੋ-ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਕਹਿ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਤੋਰਾਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨੀਦ ਉਸ ਰਾਤ ਵੀ ਨੂੰ ਸੀ ਆਈ। ਭੀਰਾ ਤਾਂ ਸੌਂ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਕੁਝ ਘੰਟੇ। ਸੂਰਜ ਅਜੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਨੂੰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਜਿਵੇਂ ਨਾਨਕੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰਾ ਬੈਗ ਵੀ ਸੌਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਮੂਹਰੇ-ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਸੀ। 'ਵੀ ਵਿਲ ਡਰੌਪ ਯੂ ਰਾਈਟ ਇਨ ਸਾਉਥ ਐਫਰੀਕਾ', ਕਾਲੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਇਹਦਾ ਫਿਕਰ ਮੈਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਲੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਪੁੱਛ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਂ ਬਈ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਕਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ, ਪਰ ਕਿਥੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ ਭੜਝੇ। ਕਾਰ ਘੰਟਾ ਕੁ ਚੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਾਲੇ ਦਾ ਮੋਬਾਇਲ ਵੱਜਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਮੇਰੀ

ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਭੀਰਿਆ

ਕਹਾਣੀ 'ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਭੀਰਿਆ' ਅਨੰਤ ਅਤੇ ਅਕੱਥ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਦਾ ਬੜਾ ਮਹੀਨ ਚਿੱਤਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਤਰਤ ਅਤੇ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜੀਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੀ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਗਗਨ ਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਅੰਦਰ ਹਰ ਪਲ ਪਲਦੀ/ਪੁਲਦੀ/ਉਠਦੀ ਬਗਾਵਤ ਦੀਆਂ ਤਣੀਆਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਣਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਢਿੱਲੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਹਨ ਦੀ ਇਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਰਤਾ ਕੁ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਹਰ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ-ਗੁੜਨ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਟਿਕਟੀਕੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਾਲੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ। ਫਿਕਰ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਾਡ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ ਉਭਰਦੀਆਂ। 'ਦੇਅਰ ਇਜ ਆ ਪਰਾਬਲਮ ਬੱਡੀ। ਕੌਪਸ ਆਰ ਫੌਲੋਇੰਗ ਅਸ। ਯੂ ਮੇ ਗੈਟ ਕੋਟ', ਕਾਰਲੀ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਾਰ ਇਕ ਥਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ। ਇਕ ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਨਾਕਾ ਜਿਹਾ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਕਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹੀ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਬਾਰਡਰ ਸੀ। ਸਿੱਧਾ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਫੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਜਿਹੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਾਲੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਮੋੜ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਰ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। 'ਬਾਈ, ਇਹ ਟਾਈਗਰ ਹਿੱਲ ਕਿਵੇਂ ਸਰ ਹੋਉ?' 'ਕਹਿਰੀ ਹੱਡੀ ਵਾਲੇ ਭੀਰੇ ਨੂੰ ਭੇਅ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰ

ਕੁ ਕਰਮਾਂ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਉ' ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਇਹਦੀ ਚੀਕ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਦੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾ ਭੱਜ ਸਕਦਾ ਸਾਂ, ਨਾ ਰੁਕ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ਬੱਸ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਹੀ ਫੜੇ ਗਏ। ਜਿਹੜਾ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਰੁਪਿਆ ਕੋਲ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦੇਣਾ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਤਾਂ, ਪਰ ਕਿਥੇ ਮੰਨਦੇ ਸੀ ਬੁੱਝਦਾ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਜੀਪ ਜਿਹੀ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਐਥੇ ਲੈ ਆਏ। ਕਈ ਘੰਟੇ ਜੀਪ 'ਚ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁੱਜੇ ਸਾਂ ਐਥੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਐਥੇ ਜੇਹੋਨਸਬਰਗ ਮਸੀਂ ਸੋ ਮੀਲ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਿਆਸ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਖੋਰੇ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਜ਼ਿੰਦਰ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਪੁੱਜੇ ਹੁੰਦੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਅਫਰੀਕਾ ਜਿਥੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਫੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਆਹ ਫਿਰ ਮੇਰੇ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੋਲਣ ਲੱਗ

ਲਿਆ ਸੀ। ਔਥੇ-ਸੋਥੇ ਕਰ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੋਂ-ਸਾਰ ਹੋਇਆ ਭੁੱਜੇ ਹੀ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਪਹਾੜੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਸਦੀ ਆ, ਭੀਰਿਆ! ਇਸ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤਾਂ ਸੜਕ ਏ ਨੂੰ ਕੋਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਅਹੁ ਘਰ ਜਿਹੇ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਦੋ ਕੁ। ਅਹੁ ਦੂਜੀ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕੁਝ ਗੱਡੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ', ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਗਸ਼ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਮਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਠਾਲ ਕੇ ਮੈਂ ਨਾਲ ਤੋਰਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਪਹਾੜੀ ਉਤਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਕਿਥੇ ਸੀ ਉਥੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਪਹਾੜੀ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਖੋਰੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਉੱ ਨਾਕਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਸੀ ਦਿਸਦਾ ਇਧਰ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਇਹ ਇਲਾਕਾ। ਕੋਈ ਜੁਗਾਤ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਰ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪੇ ਜੇਹੋਨਸਬਰਗ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਚਾਚੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਾਉਥ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਰ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਕਰ ਲਈਏ। ਆਪੇ ਕੋਈ ਢਾਅ-ਭੰਨ ਕਰੂ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਕੰਨੀਉਂ ਮਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ। 'ਬਾਈ, ਤੂੰ ਆਹ ਘਰ ਜਿਹੇ 'ਚੋਂ ਪਤਾ ਕਰ ਲਾ, ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਦੇਣਗੇ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ', ਭੀਰਾ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਮਸਾਂ ਦਸ

ਪਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਪੜ੍ਹਾਉਦਾ-ਪੜ੍ਹਾਉਦਾ ਡੂੰਘਾ ਉਤਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਛਾਹ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਅਖੇ, ਗੱਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਬਿਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ 'ਚ ਆ ਸਕਦੀ। ਪੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵਪਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੱਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਰਗੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਖੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜਿਹੋ-ਜਿਹੀਆਂ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈ ਜੋੜੇ ਉਬਾਸੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਮੇਰੀ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ। ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਡੂੰਘਾ ਵਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਰਤਗਾਲ ਵੀ ਪੁੱਜੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਭਰਿਆ ਸੀ, ਹਾਲੈਂਡ ਵੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਪੁੱਜੀ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਪੁੱਜੀ ਹੀ ਲੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਬਣੇ। ਆਹ ਹੁਣੇ ਕੁ ਜਿਹੇ ਜਿਹੜਾ ਚੀਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖੜ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਪੁੱਜੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਚੀਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ

ਤਾਂ ਹੜ੍ਹ ਕਿਹੜਾ ਨਾ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ! ਜੇ ਮਾਲ ਚੱਕੋ, ਮੇਡ ਇਨ ਚਾਈਨਾ। ਜੇ ਚੱਕੋ, ਮੇਡ ਇਨ ਚਾਈਨਾ। ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਾ ਇਨਕਲਾਬ। ਚੀਨ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਕੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਚ ਸੂਤ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਪਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਮਾਡਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਰਿਹਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸਸਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨੂੰ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਉਂ ਘਿਰ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਮੁਲਕ ਚੰਗੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਮਾਲ ਬਣਾ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮੁਲਕ ਹੁਣ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਾਲਾ ਮਾਡਲ ਲਾ ਕੇ ਸਸਤਾ ਮਾਲ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਹਿਣੇ ਹੀ ਕੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਉਠਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਚਮਕ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਏਸ਼ੀਆ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਉਂ ਫਸਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੁਣ। ਉਸ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨਿਬੇੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਜੇਬ 'ਚੋਂ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਫੇਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੌਲੀ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, ਉੱਜ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਪਾਸਿਉਂ ਫਸਿਓ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਵੀ ਸੁਣ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸਾਂ, ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਛੋੜ ਕੇ ਪੰਗਾ ਨੂੰ ਸਾਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਤਪਾਦਨ ਲੱਗਿਆ ਸਿਮਟਦਾ ਨੂੰ ਸੀ ਛੇੜੀ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਹ ਪੁੱਜੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਾਲੇ ਮਾਡਲ ਘੁੰਮੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਸ਼ੀਆ ਨਾ ਸਹੀ, ਅਫਰੀਕਾ ਹੀ ਸਹੀ, ਕਰਮਭੂਮੀ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਲ ਬੂਝੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਉ। ਮੈਂ ਸੁੱਤੇ-ਜਾਗੇ ਅਫਰੀਕਾ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਚਿਹਾ ਸਾਂ। ਫਿਰ ਭੀਰੇ, ਰਾਜੂ ਤੇ ਮਲਕੀਤ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਲਕੀਤ ਆਈਲੈਂਟਸ ਦਾ ਪੇਪਰ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੀ

ਫੀਸ ਦਾ ਜੁਗਾਤ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਭੀਰਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਭੀਰੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ, 'ਭੀਰਿਆ! ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਓਏ।' ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘਾ ਝਾਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਆਵਾਜ਼ ਕੌੜੀ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, 'ਬਣਜ਼ੂ...ਬਣਜ਼ੂ।' ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਈ ਇਹਦੀ ਕੈਤੀ ਆਵਾਜ਼। ਕੁਝ ਲਗਦਾ ਕੈਟ ਦਾ। ਸਹੁਰਾ ਬਿੱਲੀ ਜਿਹੀ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਕੋਈ ਵੰਗ-ਸਿਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹੋ ਤਾਂ ਮੌਤ ਪੈਂਦੀ ਐ ਜਿਵੇਂ, ਉੱ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭਟਕੀ ਜਾਉ ਸਾਰਾ-ਸਾਰਾ ਦਿਨ। ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਇਹ ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਵਰਜੂ। ਅਖੇ ਛੱਡ ਬਾਈ, ਸਹੁਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚੋਂ ਕੀ ਨਿਕਲਣਾ? ਇਥੇ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਣਾ ਮੇਰੇ ਸਾਲਿਆਂ ਨੇ। ਨਾਲੇ ਆਖੂ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਥੇਰਾ ਗਿਆਨ ਐ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਵੇਲੇ। ਇਥੇ ਬਹਿ ਜਾ ਤੇ ਕੱਢ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਾਢ। ਕੱਢ ਲੈ ਚੱਲ ਓਏ ਇਥੋਂ ਬਾਈ ਸਿਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ ਮੈਂ। ਲਿਲਕਤੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੱਢਦੇ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਏਸ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਫਿਰ ਤਰਸ ਵੀ ਆਉ। ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਕਿਥੇ ਕਿਆਸਿਆ ਹੋਣੈ ਇੰਨਾ ਔਖਾ ਵੇਲਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਤੁਰ ਆਇਆ ਵਿਚਾਰਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਦੇਈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਆਲ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਕਤਾ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਤਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਆ ਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਫਲਸਫਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਚੀਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਚਿਹਾ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾਂ ਮੈਂ। ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਉਤਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਹ ਅੰਦਰ ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਹੀ ਗਈ ਮੈਥੋਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ

ਵਪਾਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਦਖਲ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਟਾਲ ਜਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਲਾਸ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮੋਢਿਉਂ ਫੜ ਕੇ ਅੱਠਵੇਂ ਲੈਕਚਰ ਦੌਰਾਨ ਸਟਾਫ਼ ਵਾਲੀ ਕੈਟੀਨ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੰਗ ਜਿਹੀ ਆਈ, ਸਟਾਫ਼ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸੋਚਦਿਆਂ। ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸੁਣਨ-ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਥੇ। ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚਾਹ ਦੇ ਦੋ ਕੱਪਾਂ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਟਾਲ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਉਂ ਸੁਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਸਿਆ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਬੇਤਾਬ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਕਿਹੜਾ ਬੋਝੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ? ਨਾਲੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਲਾਸ ਦੇ ਟਾਈਮ 'ਚ ਮੁੱਕ ਵੀ ਕਿੱਦਾਂ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜਿਗਰੀ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਸਾਂ ਨੇ। ਤੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗੱਲ ਵੀ ਫੜ ਸਕਦੇ, ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਠੀਕ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਗਿਆ, ਚਾਹ ਦੀ ਘੁੱਟ ਭਰਦਿਆਂ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਕਈ ਸਿਧਾਂਤ ਇਉਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਉਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਜਿਹੇ ਵਰਗੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ 'ਸਟੈਨਫਰਡ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ਼ ਫਿਲਾਸਫ਼ੀ' ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਬੋਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ, ਪਰ ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਕਿਹੜਾ ਫੜ ਲਈ ਸੀ। ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਲੈ, ਫਿਰ ਪੜ੍ਹ ਲਵੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ, ਪਰ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਮਿੱਤਰ ਜੀ, ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਲਾਓਜ਼ੀ ਦਾ ਜੋ ਵਰਣਨ ਆਉਂਦਾ ਨਾ, ਅੰਦਰ ਕਿਹੜਾ ਨਾ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ। ਲਾਓਜ਼ੀ ਨੇ ਤਾਓਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਆ ਕੋਈ! ਬਈ ਕਿਆ ਬਾਤਾਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੰਗਾਈ ਚਾਹ ਵੀ ਮੁਕਾ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲਾਸ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਇਉਂ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜੱਜ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਹਥੋੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿਰਣਾ ਦਿੰਦਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਨਿਰਣੇ ਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ। ਤਾਓਵਾਦ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਕਿਹੜਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ। ਅਖੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਸਹਿਜ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਅਸਹਿਜ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੈਸ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਉਬਲਣਾ ਸਹਿਜ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਫ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਜੰਮਣਾ, ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਉਂ ਹੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਸਹਿਜ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ, ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਵੀ; ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਇੰਨੀ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਸੋਚਦੀਆਂ ਕਿ ਵਪਾਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਮਾਰਿਆ 'ਕੱਠੀ ਹੋ ਜੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਕੀ ਇਹ ਸਹਿਜ ਗੱਲਾਂ ਨੇ? ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਤਾਂ ਅਸਹਿਜ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਚੋਂਦਾ ਮੁੜਕਾ ਪੁੱਝਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸਹਿਜ-ਅਸਹਿਜ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣੇ। ਮੈਂ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਠ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਤੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕਿਤਿਉਂ ਨਾ ਬਿਆਇਆ। ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਮਾਰੀ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨ ਨਹਾਇਆ ਵੀ ਨਾ। ਭੀਰੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ; ਅਖੇ ਉਥੇ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਹੋ ਜੀ ਉਥੇ ਸਵਾਤੀ ਜੋ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਨਾਬ ਦੀ ਮੇਨਕਾ। ਤੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਿੱਤਰ ਨੇ

ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਲਈ। ਕਦੇ ਆਖਦਾ, ਬਾਈ ਨੂ-ਧੋ ਤਾਂ ਲਿਆ ਕਰ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਬੜ ਗਿਐਂ ਜਿਵੇਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੋਵੇਂ ਇਥੇ। ਮੈਂ ਭੀਰੇ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭੋਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੋਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ 'ਪੀਐਚ.ਡੀ.' ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਇਥੇ। ਤਾਓਵਾਦ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਚੱਲਿਆ ਸਾਂ। ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਅੰਨੰਦ ਤੇ ਸਮਝ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕਿਆ ਕਹਿਣੇ!

ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ। ਆਹ ਅੰਨੰਦ ਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਲੈ ਲਵੇਂ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਸੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ। ਅਖੇ ਸਮਝ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਵੀ ਸਹਿਜ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਕਮਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਸਮਝ 'ਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਪਰਮ-ਅੰਨੰਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਅੰਨੰਦ ਤੇ ਸਮਝ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਨੇ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਸਵਾਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਝੁੰਮਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਅਨ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਮੈਥੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਥੇ ਆਹ ਅੰਨੰਦ ਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਿਥੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਕਿਆ ਸਮਤੋਲ ਬਿਠਾਇਐ। ਇਹ ਬੰਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਡੂੰਘਾ ਹੋਰ ਜਾ ਸਕਦੇ! ਸਵਾਤੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਫੁਹਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਉਤਰੀ ਜਾਉ; ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਤਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖਿਓ।

ਮੈਨੂੰ ਸੋਚੀਉਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਵਾਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਬੰਦਾ ਕਿਹੜੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਉਲਝਿਆ ਫਿਰਦੇ। ਐਵੇਂ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬਚਪਨੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੱਡੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਟੋਲਦਾ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਲੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਠ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ। ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ।

ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਦੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਾਰੇ ਚੈਪਟਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਉੱਥੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਹੀ ਆਈ ਸੀ। ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪ੍ਰਾਯੋਜਤ ਇਨਕਲਾਬ' ਸੀ ਇਹ। ਉਸ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲ ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮੈਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਪ ਹੀ ਫਕੀ-ਪਹਿਨੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਤਾਂ ਉੱਥੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨੀਤੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਫਸਲਾਂ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਦਿਉ। ਬਾਕੀ ਖ਼ਰੀਦਣ, ਆਪੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੰਨੀ ਭੱਜੇ ਆਉਣਗੇ। ਜਿੰਦਾਂ ਹੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਆਉਣ, ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਦਿਉ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀਆਂ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਵਿਚ ਵੇਚ ਦਿਉ ਜੇ ਕੁਝ ਚਾਹੋ। ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਚਕਾਚੌਧ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵੇਚੇ, ਪਾਣੀ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਵਾ ਵੀ, ਫ਼ਸਲਾਂ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵੀ। ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਓਹਲੇ ਲਾਲਚ ਦੀ ਛਿੱਤਰਤ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ। ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਦੁੱਭਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੈ ਮਸਲਾ।

ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਅਫਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਚੁੰਧਿਆਉਣਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਅਫਰੀਕੀ ਸਾਹਿਤ ਮੈਂ ਇਥੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਇਸ ਨਵੇਂ ਬਾਜ਼ਾਰੂ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਿਰੁਧ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਮਰੇਭੇਡ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਰਿਹਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਥੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੀ, ਨਿਜੀ ਵਪਾਰਕ

ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ। ਅਮੀਰਾਂ-ਗਰੀਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਮਰਾਂ ਜੋੜੀ ਖਾਈ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੂੰਹ-ਚੁੱਕੀ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਇਧਰ ਨੂੰ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਫਰੀਕੀ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਰੌਬਰਟ ਐਡਮਸ ਨੇ ਦੱਸੀਆਂ ਸਨ। ਰੌਬਰਟ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕੁ ਹੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੈਦੀ ਸੀ। ਕਾਲੀ ਨਸਲ ਦਾ ਉਚਾ-ਲੰਮਾ ਜਵਾਨ। ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ। ਮੈਨੂੰ ਰੌਬਰਟ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਰਗਾ ਗੱਭਰੂ ਦਿਸਦਾ। ਉਹ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਾ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਅਖੇ ਆਪਣੇ ਧੰਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਹ ਪੁੱਠੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਫਸਣਾ ਪੂਰਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪੂਰਾ ਹੱਲ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਨੀ ਹੋ ਰਿਹੈ।

ਪੂਰਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਪਈ ਮਿੱਤਰੋਂ, ਪੂਰਾ ਹੱਲ। ਆਹ ਅੱਧੀਆਂ-ਅਧੂਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਗੋਲ-ਮੋਲ ਗੱਲਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਵਾਲਾ ਸਪੀਕਰ ਫਿਰ ਬੋਲ ਪਿਊ ਉਹ ਇਉਂ ਤੜਫਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਫ਼ਸਲ ਆੜ੍ਹਤ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਲੀਕ ਨਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਮੁਨੀਮ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ,

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਦੋ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਆਏ ਦੱਸਦੇ ਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਸੰਵਾਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਖਦਾ ਸੀ, ਖੇਤੀ ਦਾ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਾਲ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਆਹ ਸੂਚਨਾ ਵਾਲੇ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਚਾਲਾਂ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਈ ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਆਉਂਦੇ ਇਨਕਲਾਬ; ਇਥੇ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਕੋਝੀ ਜਿਹੀ ਚਾਲ ਹੀ ਦੱਸਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਰੌਬਰਟ ਆਖਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਆਹ ਨਵੀਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਭਰਮ ਹੀ ਹੈ ਬੱਸ। ਇਹ ਆਖੀ ਜਾਊ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨੇ।

ਜਿਹੜੀ ਕੰਪਨੀ ਆਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਹ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਜੋ ਨੂੰ ਬਣਨਗੇ ਭਲਾ? ਆਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜੋ ਲਿਖਣੇ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭੇਜਦੇ ਨੇ! ਸਭ ਚੰਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ। ਗੁੱਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਦੇ ਨੇ, ਗੁੱਝੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਫ਼ਸਲਾਂ 'ਚ ਫਸਾ'ਤਾ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਖ਼ਰੀਦਣ ਮੰਡੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰੇ। ਹੁਣ ਆਹ ਸੂਚਨਾ ਇਨਕਲਾਬ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਛੇੜਾ'ਈ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜੋ 'ਚ ਹੀ ਵਾੜ 'ਤੇ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣੇ, ਕੰਪਿਊਟਰ 'ਤੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਬਣਾਉਣੇ ਸਿੱਖੇ, ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਿਖੇ, ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉ, ਮੰਡੀ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁੰਮੇ-ਗਵਾਚੇ, ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿੱਲੇ ਵੇਚੇ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਖਰੀਦੇ, ਆਪੇ ਉਪਭੋਗੀ ਬਣੇ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ-ਆਪੇ ਨੂੰ ਹੀ ਭੋਗੀ ਜਾਏ। ਬੋਲਦੇ-ਬੋਲਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ। ਮੈਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਅਗਲੀ ਕੋਈ ਕਲਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਈ। ਸਕੂਟਰ ਚੁੱਕ ਘਰ ਵੱਲ ਹੋ ਲਿਆ ਸਾਂ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਸੁਣੇ ਕੰਢੇ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ-ਮਾੜੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਟੱਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੈਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹੋਣੀ 'ਤੇ ਫਿੱਸ ਪਿਆ ਸਾਂ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਦੋ ਵੱਡੇ ਆਰਥਿਕ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਆਏ ਦੱਸਦੇ ਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਸੰਵਾਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਖਦਾ ਸੀ, ਖੇਤੀ ਦਾ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਾਲ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਆਹ ਸੂਚਨਾ ਵਾਲੇ 'ਇਨਕਲਾਬ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਚਾਲਾਂ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਈ ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਆਉਂਦੇ ਇਨਕਲਾਬ; ਇਥੇ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਕੋਝੀ ਜਿਹੀ ਚਾਲ ਹੀ ਦੱਸਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਰੌਬਰਟ ਆਖਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਆਹ ਨਵੀਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਭਰਮ ਹੀ ਹੈ ਬੱਸ। ਇਹ ਆਖੀ ਜਾਊ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨੇ। ਮੈਂ ਦੋਹੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖ ਲਏ। ਨਾ ਉਧਰ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ, ਨਾ

ਇਧਰ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕੀ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜੂ ਓ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਕੁਝ। ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਘੁੰਮ ਕੇ ਵੇਖੋ, ਉਨਾ ਯਕੀਨ ਜੂ ਉਨਦਾ ਜਾਂਦਾ ਆਹ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਪਾਣ ਨੂੰ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਆਹ ਭੀਰਾ ਕਰੂ, ਅਖੇ ਬਾਈ ਮਾਲ-ਮੂਲ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰ ਭੋਰਾ, ਐਨ ਨੌ-ਬਰ-ਨੌ ਰਹੇਗਾ, ਐ ਤਾਂ ਤੂੰ ਭਕਾਈ ਜੂ ਮਾਰਨੋਂ ਨੂੰ ਹਟਦਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਜਿਹੜੇ ਮਾਲ ਖਾਂਦੇ ਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹੜੇ ਤੀਰ ਮਾਰ ਲਏ ਜੋ ਮੇਥੋਂ ਨਾ ਵੱਜੇ। ਮੈਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਿਮਾਰੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆ ਰਹੀ ਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਜੂ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲੈ ਜਾਣ ਜੋਗਾ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ ਬੱਸ ਜਿਹਨੂੰ 'ਬੈਂਡ-ਏਡ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

'ਬੈਂਡ-ਏਡ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ' ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਐ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੜਾ ਵਰਤਦਾ ਸੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾ ਅਖੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੱਤ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਤੇ ਬੰਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਬੈਂਡ-ਏਡ ਲਾਈ ਫਿਰੇ। ਓ ਭਲਿਓ-ਮਾਣਸੋ, ਇਉਂ ਕਿਵੇਂ 'ਰਾਮ ਆ ਜੂ। ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਮਨ ਜੂ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਆਲੀ ਓ ਗੱਲ ਆ। ਬਈ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਮੱਲ੍ਹ ਲਾਈ ਆ ਸੱਟ 'ਤੇ। ਆਹ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਬੈਂਡ-ਏਡ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਟੁੱਟੇ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ। ਕੋਈ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਗਮ ਗਲਤ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਕੋਈ ਮਾਲ ਛਕੀ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਤੀਵੀਂਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਉਲਝਿਆ। ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਖਵਨੀਂ ਇਉਂ ਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਮੁੜ ਆਉ ਪੰਜਾਬ 'ਚ। ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਕੀ ਮੁੜਨੀ ਐ, ਸਗੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਐ, ਮਗਰੋਂ ਗਹਿਣੇ ਹੋਈਆਂ ਵਿਕੀ ਜਾਂਦੀਐ। ਤੇ ਬੱਸ, ਚੱਲ

ਸੋ ਚੱਲ, ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਮੇਰੀ ਧੜਕਣ ਜੂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਜੂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ। ਤੇ ਕਿੱਲੇ ਗਹਿਣੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਏਜੰਟ ਦੇ ਢਿੰਡ ਵਿਚ ਪਾਏ ਸੀ, ਢਾਈ ਕਿੱਲੇ ਭੀਰੇ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਧਰੇ ਗਏ; ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਮੂੰਹ ਕਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕੀ ਖੱਟ ਲਿਆ? ਅਖੇ ਬਾਰੀ ਬਰਸੀ ਖੱਟਣ ਗਿਆ ਸੀ ਖੱਟ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਛਿੱਕੂ।

ਆਹ 'ਛਿੱਕੂ' ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਲਾਸ 'ਚ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਅੱਜ ਤਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਹਾਂ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜੂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ 'ਲਾਕੇ ਕੰਨੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੋਉ। ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਵਰਤ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿੰਨੇ ਸਹਿਜ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਸਹਿਜ-ਅਸਹਿਜ ਵਾਲਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਂ 'ਕੱਲੇ ਉਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨੂੰ। ਲਓਜ਼ੀ ਵੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫਾ ਮੰਨਦਾ। ਸਟੈਨਫਰਡ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਵੀ ਇਹੋ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ।

ਮੈਂ ਆਹ ਸਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਂ ਜਾਨਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੀ ਜਾਨਾਂ, ਪਰ ਜਦ ਆਪਣੇ ਜਿਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ, ਉਦੋਂ... ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਹਣਤ ਜੂ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਐ। ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਉਂ ਈ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਦਾ ਜਦੋਂ ਠੀਕ-ਗਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਸਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜੀਵਨ 'ਚ ਹੀ ਨਾ ਲਿਆ ਸਕੇ ਬੰਦਾ। ਕਿੰਨੀ ਨੇੜਿਉਂ ਜਾਣਿਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਨੇੜਿਉਂ ਵਾਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ, ਫਲਸਫਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ; ਪਰ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕੀ ਆਇਆ? ਕੁਝ ਵੀ ਨੂੰ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੱਸ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਾ ਪੈ ਜਾਂਦੇ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਣਦੀ ਜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ। ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਉਹਨੂੰ ਬਈ 'ਕੱਲੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਈ ਨੂੰ, ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪੱਤੇ ਵਿਛੇ ਨੇ। ਪੂੰਜੀ ਤਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣ ਨੂੰ

ਫਿਰਦੀ ਐ, ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਵੀ ਐ, ਫਿਰ ਕੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਕੀ ਅਫਰੀਕਾ! ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਲਈ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਓ ਕਰਨੀ ਸਹਿਜ ਐ। ਕੁਝ ਵਾਕਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਉਹ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਫ਼ਸਲ ਉਗਾਵੇ। ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪੁੰਗਰਨੈਂ। ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਨੂੰ ਕਾਸ਼! ਪਰ ਕਿੱਥੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਲਝ ਗਿਆ।

ਬੰਦੇ ਦਾ ਉਲਝ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ। ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਜਿਉਂਦਾ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਐ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤੇ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਤਕ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਗੁੜ੍ਹਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੇ ਖੇਤ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਨੇ, ਮੰਡੀ 'ਚ ਫ਼ਸਲ ਸੁੱਟਣ ਜਾਂਦਾ ਬਾਪੂ ਵੀ ਤੇ ਰੇਲ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਦਿੰਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਪੜ੍ਹਨ ਗਏ ਮਲਕੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਕੋਰਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਕੰਨੀ ਦੇ ਫੁੱਡ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਿੰਗ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਜਿੰਨੀ ਫ਼ਸਲ ਉਹ ਉਦਯੋਗ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਕੰਨੀਉਂ ਖ਼ਰੀਦਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੁੱਟੋ-ਫੁੱਟੋ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਮਿਲਦੀ ਭਾਵੇਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਾਂਗੂੰ ਦੁਸ਼ਿਤ ਨੂੰ। ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀਟਾਨਾਸ਼ਕਾਂ ਵਾਲੀ ਫ਼ਸਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਵਾਲੀ ਫ਼ਸਲ ਐ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਨੇ ਬੱਸ। ਮਲਕੀਤ ਦੇ ਫੋਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਆਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਨ ਉੱਥੀਂ ਫਿੱਸਦਾ ਜਾਂਦੇ।

ਰਾਤ ਦਾ ਇਹੀ ਸਭ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਮਲਕੀਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਕਾਲਜ ਪਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦੇ। ਰੌਬਰਟ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਗੂੰਜਦੇ ਨੇ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੱਢੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਕਰਦੀ। ਧਿਆਨ ਜੂ ਜਾਣ ਨਾਲ ਖੇਤੀ, ਉਦਯੋਗ, ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਿਐ। ਇਥੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਹੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੁਣ ਉਜਲਾ-ਉਜਲਾ ਜਾਪਦੇ। ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੈਠੇ ਦੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਉੱਠ-ਉੱਠ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਭੀਰਾ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਢੇਰੀ ਢਾਹੀ ਬੈਠਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵੀ ਰਿਹਾਂ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਫੁੱਟ ਜਦ ਨੀਂਦ 'ਚੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਖੇਤੀ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਜੋਹਨਸਬਰਗ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨੂੰ, ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੂਹ ਕਰਦੀ ਐ। ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਵੀ ਇਹੋ ਜੂ ਕਰੂੰ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖੁ। ਸਾਫ਼ ਮਾਲ ਉਗਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਉਗਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤਿਆਰ ਆ; ਪਰ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਹਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਨੂੰ ਪਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੁਣ ਅਸਲ ਰਾਹ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਆਉ, ਇਹ ਵੀ ਚਿਤਵਿਆ ਜਾਊ।

ਭੀਰੇ ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੋਰੂਆਂ ਵਾਂਗ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਭੀਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ। ਸੋਚਦਾ, ਇਹਨੇ ਕਿੰਨੀ ਵੇਰ ਮੈਨੂੰ ਫਸੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪਾਰ ਲਾਇਐ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਫਸਾ ਧਰਿਐ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਇਥੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਵੇਲੇ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਮਿੱਟੀ 'ਡੀਕਦੀ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਢੇਰੀ ਢਾਹੀ ਬੈਠਾ ਦੱਸ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਭੀਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ 'ਵਾਜ ਕੋੜੀ ਜੂ ਕਰ ਕੇ ਵੰਗਾਰਿਆ, 'ਭੀਰਿਆ...ਕੈਟ ਬਣੇਗਾ ਓਏ?' ਭੀਰਾ ਖੜ੍ਹਾ-ਖਲੋੜਾ ਅੱਡੀ ਉਤੇ ਘੁੰਮ ਗਿਐ। ਮੇਰੇ ਕੰਨੀਂ ਇਉਂ ਝਾਕਿਐ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹੋਵਾਂ। ਫਿਰ ਲੰਮਾ ਜੂ ਸਾਹ ਭਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਉਗਲਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕ ਲਾ ਕੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਮਲੀਆਂ ਨੇ। ਫਿਰ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਉਧਰ ਤੇ ਖੱਬਾ ਹੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸਿਰ ਮੁਹਰੇ ਨੂੰ ਝੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਈ ਐ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਲ ਆ ਗਿਐ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਡੂੰਘਾ ਝਾਕਦਾ ਬੋਲਿਐ, 'ਬਣਜੂ...ਬਣਜੂ।'

ਛਾਤੀ ਅੰਦਰਲੇ ਥੋਹ (7)

ਸਾਧ ਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਹੌਲੀ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਲਾਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਲਪਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਨਾਵਲ 'ਪੈੜਾਂ' ਛਪਿਆ ਹੈ। 'ਛਾਤੀ ਅੰਦਰਲੇ ਥੋਹ' ਲੇਖ-ਲੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਬੰਦਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗਹਿਰੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਸ ਹੈ, ਪੜਕਦੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਲੱਗਣਗੀਆਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਰਹੱਸਮਈ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਫਿਰ ਘਰਾਂ ਜਾਂ ਘੁਲਾਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਉਠਦੇ ਧੂੰਏਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਐਥੇ ਪਿੰਡ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਘਾਟ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸੁਬੂ ਸ਼ਾਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਧੜਕਦੀ। ਲੋਕ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਲਾਲ
ਫੋਨ: 91-98141-85363

ਡੰਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਸਰਹੰਦ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ। ਕੱਪੜੇ ਧੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੋਗਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਧੁਨੀ ਬਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦੀ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਲੋਕੀ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਕਰੀਆਂ, ਗਾਵਾਂ, ਬੱਛੇ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਵਿਚੇ ਔਰਤਾਂ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕੇ ਕਰਦੀਆਂ। ਦਰੀਆਂ, ਖੇਸ, ਨਾਲੇ ਬੁਣਦੀਆਂ। ਚਰਖੇ ਕੱਟਦੀਆਂ। ਹੱਥ ਚੱਕੀ ਨਾਲ ਕਣਕ, ਮੱਕੀ ਜਾਂ ਬਾਜਰਾ ਪੀਂਦੀਆਂ। ਉੱਖਲੀ ਵਿਚ ਧਾਨ ਕੱਟਦੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਲਾਈ, ਕਢਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਾਂ ਲਾਲਟੈਣਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਕੋਠਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਿੱਦੋ-ਜ਼ਿੱਦੀ ਪੜ੍ਹਦੇ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਈ ਪੱਕੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਸਨ। ਖਾਵਾਜੇ, ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ, ਸਮਾਧਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣੇ, ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਣੀਆਂ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਥਾਂ ਟੁਣੇ-ਟਾਮਣ, ਪੁੱਛਿਆ ਪਵਾਉਣ, ਹੱਥ ਹੌਲਾ ਕਰਾਉਣ, ਤਬੀਬ ਕਰਾਉਣ, ਬਾਝਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਨ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਂ, ਕੁਝ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਅਚੇਤ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਗਏ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਜਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਬੀਲਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਸਾਥੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਮੁੰਡੇ ਰਣਜੋਧ, ਗੁਰਮੀਤ, ਕਰਨੈਲ, ਜਤਿੰਦਰ, ਮਨਜੀਤ ਆਦਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂ

ਭੰਨ ਕੇ ਖਾਂਦੇ। ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀ ਬਰੋਟੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਇ ਭੂਤੋ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਚਮੁੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਆਉ... ਸਾਨੂੰ ਚੁੰਬੜੋ।" ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਸਿਆਣਿਆਂ, ਸਾਧਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪੰਗੇ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਕੁੰਡੀ ਲਾਉਂਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਭੂਚੀ ਮਹਿਰੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਮਾਧਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੂਚੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਧਾਂ ਦਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਿੱਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਭੂਚੀ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਗ ਵਾਲੇ ਕੜਕੇ ਵਿਚ ਗੁੱਗਲ ਪਾਈ ਕੋਈ ਜਣਾ ਗਾੜ੍ਹੇ ਭੂਰੇ ਧੂੰਏਂ ਦਾ ਬੱਦਲ ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰਦਾ, "ਹੂੰਅਅ... ਇਕ ਬੀਬੀ ਕਾਈਨੋਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਏ ਜਿਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ।" ਔਰਤ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਭੂਚੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਦੀ। ਕੜਕੇ ਵਾਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੱਗਲ ਦਾ ਧੂੰਏਂ ਸੁੰਘਾਉਣ ਤੇ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੂਹਰੇ ਵਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਭੂਚੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰਦਾ, "ਹੂੰਅਅ... ਬੀਬੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਉੱਖਲੀ ਹੋਣ ਤੇਰੀ ਜਠਾਣੀ ਨੇ ਤਬੀਬ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਤੂੰ ਜਾਹ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦੇ। ਕੁੱਜੇ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਨਹਿਰ 'ਚ ਛੱਡ ਦੇ। ਘਰ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿੱਪ ਕੇ ਗੰਗਾ ਜਲ ਦਾ ਛਿੜਕਾ ਕਰ ਦੇ।"

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਚੌਕੀ ਲਾਉਂਦਾ। ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਲੋਕੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਭੂਚੀ ਨੇ ਚਿੱਟਾ ਬਾਣਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅੱਠ-ਦਸ ਸੇਵਕ ਰੱਖ ਲਏ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪਤੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਸੂਹ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੰਦੇ। ਸੇਵਕਾਂ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਮਕ ਗਿਆ। ਭੂਚੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਿਥੇ ਉਹ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭੁੰਜੇ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦਾ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੰਤ ਬਾਬਾ' ਭੁੱਚਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦਲਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ

ਸੋਮੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਲਿਤ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਪਿਆ। ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਕੜਕੇ ਵਾਲਾ ਜਦੋਂ ਗੁੱਗਲ ਸੁੱਟ ਕੇ ਭੂਚੀ ਦੇ ਨੱਕ ਮੂਹਰੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸੋਮੇ ਨੇ ਬੜ੍ਹਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, "ਹੂੰਅਅ... ਐਥੇ ਇਕ ਵੀਰ ਵਜੀਦਪੁਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਆਇਆ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਏ।" ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭੂਚੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਰੀਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ 'ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਹੋਣ ਆਏ' ਸੋਮੇ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਭੂਚੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾ ਬਿਠਾਇਆ। ਸੋਮੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਪਿੰਡ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਕਸ਼ਟ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਚੂੜ੍ਹੇ ਚਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੋਗੇ ਤਾਂ ਸੰਕਟ ਟਲ ਜਾਵੇਗਾ।" ਚਮਾੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲੱਗੇ। ਇੰਝ ਦਲਿਤ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਲੰਬਾ ਚੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਸੋਮਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਭੂਚੀ ਕਿਸੇ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਭੂਚੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਮੇ ਨੇ ਵੀ 'ਪਖੰਡ' ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭੂਚੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚਮਾੜੀ ਵਾਲੇ ਘਾਟ ਉੱਤੇ ਇਕ ਹੱਟਾ ਕੱਟਾ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀ ਅੱਖਾ ਸਾਧ ਡੇਰਾ ਜਮਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਸੀਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਹਾਲਤ ਵਿਚ ਧਸੇ ਲੋਕ ਸਾਧ ਦੁਆਲੇ ਭਿਣ-ਭਿਣਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਧ ਮੂਹਰੇ ਧੂਣਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਪਿੰਡੋਂ ਨਿੱਤ ਪਰੋਸੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਹਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਭੂਚੀ ਨਾਲ ਚਿਪਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਧ ਨਾਲ ਚਿਪਕ ਗਏ ਤੇ ਸਾਧ ਦੀਆਂ 'ਕਰਾਮਾਤਾਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਛੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੋਰੇ-ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿੱਪ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੱਕਾ ਧੂਣਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਧ ਧਾਗੇ-ਤਬੀਬ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸੁਆਹ ਦੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ ਵੰਡਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਧ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਨਹਿਰ ਕੰਢੇ ਪੂਰੀਆਂ, ਛੋਲੇ ਅਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਆਏ। ਸਾਧ ਦੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਹੋ ਗਈ।

ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਸਭ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਣਜੋਧ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮੁੰਡਿਆਂ

ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਧੁਮਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਾਧ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਮਗਰ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਧ ਦੀ ਛੁੱਟ ਲਾਗਿਉ ਚੁੜੀਆਂ, ਜਨਾਨਾ ਕੱਪੜੇ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੱਤਰੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਨਵ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਤ ਆ ਗਈ। ਉਧਰ ਰਣਜੋਧ ਹੋਣੀ ਨਿਤ ਰਾਤ ਨੂੰ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਸਰਕਦੇ ਉਹਲੇ ਲੁਕ ਕੇ ਸਾਧ ਦੇ ਡਲੇ ਮਾਰਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, "ਉਇ ਪੂਪਨਿਆਂ, ਦਫਾ ਹੋ ਜਾ ਉਇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੋਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਰਾਮਜ਼ਾਦਿਆ... ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨੂੜ ਕੇ ਨਹਿਰ 'ਚ ਸੁੱਟਾਗੇ।"

ਇਕ ਦਿਨ ਹਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਧ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਪਿੰਡੋਂ ਲੰਘਦੇ ਇਕ ਆਜ਼ਤੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਧ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਖੇਡਣੀ ਏ। ਆਜ਼ਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋਣਾ ਦੇ ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਅੱਬੜਵਾਹੇ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਚੁੱਕ, ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਂਦੇ ਉਧਰ ਨੂੰ ਦੌੜੇ। ਅਜੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਟਿੱਬੇ ਵਲ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚੋਂ 'ਧੂਹ-ਧੂਹ' ਕਰ ਕੇ ਅੱਗ ਉਠੀ। ਲੋਕ ਉਧਰ ਨੂੰ ਦੌੜੇ ਤਾਂ ਖਾਉਆਂ ਦੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਅੱਧ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਫੂਹ ਗਈ। ਬਲਦੇ ਫਲੂਹੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕੜਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਚਮਕਣ ਲੱਗੇ। ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਠ-ਦਸ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭੰਬੂਕੇ ਉਠਣ ਲੱਗੇ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੋਰ ਮੱਚ ਗਿਆ। "ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਉ। ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਜਾਉ। ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਉ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੁਚਾ ਦਿਉ।" ਅੱਗ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਅਲਗ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰੋੜੀ ਨੇ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡਾਗਾਂ ਅਤੇ ਬਰਛੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤਕ ਕੂਕਾਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਸਾਇਕਲਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਆ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰ, ਗੁਹਾਰੇ ਤੇ ਕੁੱਪ ਫਰੋਲੇ ਗਏ ਪਰ ਸਾਧ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁ-ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਰਣਜੋਧ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਮੁੰਡਿਓ, ਉਹ ਸਾਧ ਕਿਸੇ ਔਰਤ-ਉਰਤ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ

ਉਸ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਥੇ ਪੱਕੀ ਕੁਟੀਆ ਬਣ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੱਕਾ ਡੇਰਾ। ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ।"

ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਨ 1964 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੀਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੈਨੂੰ ਭੂਚੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਦਿਖਾਵਾਂ?" ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਾਗੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਕੁੱਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੇਟ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- "ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਇਕ ਸੌ ਅੱਠ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਭੁੱਚਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ"। ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬਹੁ-ਮੰਜਲੀ ਬਿਲਡਿੰਗ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਾਰਬਲ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਥਾਹ ਭੀੜ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੰਦੇਏ ਹੋਠ ਗੱਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼। ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਚਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਭੇਰੇ ਵਿਚ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਭੂਚੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਦੇਹ, ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮਗਰ ਅਸਾਲਟਾਂ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ। ਜਿਧਰੋਂ ਭੂਚੀ ਲੰਘੇ, ਤੀਵੀਆਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗੀ ਜਾਣ। ਕੁੱਝ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਭੂਚੀ ਲਈ ਰਾਹ ਬਣਾਈ ਜਾਣ। ਉਹ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਉੱਤੇ ਚੌਕਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਲਾਗੇ ਬੈਠੀ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਵੱਲ ਘੂਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਕਿਵੇਂ ਹੈਗਾ ਏ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੁਣ?" "ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ।" ਔਰਤ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦੀ ਬੋਲੀ। ਭੂਚੀ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਵਿਚੋਂ ਸਿਮਰਨਾ ਕੱਢ ਉਸ ਔਰਤ ਵੱਲ ਸੁੱਟਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਲੈ ਇਹਨੂੰ ਪਹਿਨ ਲਾ। ਮੁੜ ਕੋਈ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।" ਔਰਤ ਨੇ ਸਿਰਨਾ ਬੋਚ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਫੁਹਾਇਆ ਤੇ ਮੁੜ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਸਿਰ ਜੋੜ ਲਿਆ।

ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਬੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਮਨਿਸਟਰ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਮਾਲਵੇ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

ਨਵਦੀਪ

ਸੁੱਤੇ ਕਰਮ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੋ ਭਰਾ ਸੀਗੇ। ਉਹੋ ਆਪਸ 'ਚ ਅੱਡ ਰੋਗੇ। ਜਦੋਂ ਅੱਡ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਕ ਦੇ ਫਸਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੋਣੋਂ ਹੱਟ ਗੀ। ਉਹਦੀ ਘਰ ਆਲੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀ ਫਸਲ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਐ ਆਪਣੀ ਕਾਹੜੋਂ ਨੀ ਹੁੰਦੀ।" ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਜਾਹ ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਤਾਂ ਘਰੇ ਆ, ਜਾ ਤੂੰ ਉਹਦੇ ਖੇਤੋਂ ਬੋਲੀਆਂ ਈ ਤੋੜ ਲਿਆ।" ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੇਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਾਹਾਂ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਰਮ ਜਮਾਂ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਵੰਗੂ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਆ। ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ ਡੁੰਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਰਮ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਕਿਮੋਂ ਬੋਲੀਆਂ ਡੁੰਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।" ਉਹ ਉਹਦੇ ਬੰਨੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੂੰ ਤਾਂ ਘਰੇ ਸੀ ਐਥੇ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਿਆ?" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਆਂ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਫੇਰੇ ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਕਿਥੇ

ਆ?" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਤਾਂ ਦਰਿਆਉਂ ਪਾਰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਆ, ਉਹ ਨੀ ਹੁਣ ਉਠਦੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਕਿਮੋਂ ਉਠਣੇਗੇ, ਉਹ ਕਰਮ ਆਂਹਦੇ, "ਤੂੰ ਆਪ ਜਾਹ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਫੇਰ ਉਠਣਗੇ ਉਹੋ।" ਉਹ ਘਰੇ ਆ ਕੇ ਘਰ ਆਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਲੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਮਾਂ ਈ ਪੰਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ'ਤਾ। ਲੈ ਕਿਸੇ ਦਿਉਂ ਆਟਾ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਦੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਿਆਉਂ ਪਾਰ ਜਾਣਾ ਆਵਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ।" ਉਹ ਜਦੋਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਰਾਹ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਸੁੱਕਿਆ ਵਾ ਪਿੱਪਲ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪੈ'ਗੀ ਰਾਤ, ਉਹ ਉਥੇ ਈ ਸੌ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਜਨੌਰ ਭਾਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀਗੇ। ਪਿੱਪਲ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਚਕਵਾ ਚਕਵੀ ਬੋਲਦੇ ਐ। ਚਕਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਇਹ ਰਾਹੀ ਕਿਮੋਂ ਪਿਆ? ਚਕਵਾ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹਦੇ ਜਵਾਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਇਆ।" ਚਕਵੀ ਕਹਿੰਦੀ, "ਇਹਦੇ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੂ ਰੋਟੀ।" ਚਕਵਾ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਸ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠਾਂ ਬਹੁਤ ਬੱਡਾ ਖਜਾਨਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਟ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪਿੱਪਲ ਹਰਾ ਹੋ ਜੂਗਾ।" ਉਹ ਭਾਈ ਜਦੋਂ ਤੜਕੇ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੱਪਲ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਭਰਾਵਾ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਚੱਲਿਆਂ?"

ਉਹ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਆਵਦੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਕਰਮ ਜਗਾਉਣ ਚੱਲਿਆਂ। ਉਹ ਪਿੱਪਲ ਕਹਿੰਦਾ, "ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆਮੀਂ ਬਈ ਮੈਂ ਹਰਾ ਕਿਮੋਂ ਹੋਊਗਾ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਊਗਾ।" ਗਾਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦਰਿਆ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦਾ ਬਈ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦਰਿਆ ਕਿਮੋਂ ਪਾਰ ਕਰੂੰਗਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਬੱਡੀ ਮੱਛੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਭਾਈ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਚੱਲਿਆਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਿਆਉਂ ਪਾਰ ਆਬਦੇ ਕਰਮ ਜਗਾਉਣ ਚੱਲਿਆਂ।" ਉਹ ਮੱਛੀ ਕਹਿੰਦੀ, "ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਵੀ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਆਈਂ ਮੇਰਾ ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਮਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਖਤ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ ਇਹਨੂੰ।" ਉਹ ਆਂਹਦਾ, "ਤੈਨੂੰ ਬੀ ਪਤਾ ਲਿਆ ਦੁੰਗਾ।" ਉਹ ਮੱਛੀ ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਚਲਦੀ ਆਂ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਢੁਹੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਾ।" ਉਹ ਭਾਈ ਮੱਛੀ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਮੱਛੀ ਉਹਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਲੈਗੀ। ਉਹ ਮੱਛੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਐਸ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਉਧਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਆਊਗੀ।" ਉਹ ਭਾਈ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਗਾਹਾਂ ਜਾ ਕੇ

ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਬਈ ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੀਗੇ। ਉਹ ਆਬਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ, "ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਬਈ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਜਗਾਇਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਬਈ ਤੇਰੇ ਕਰਮ ਦਰਿਆਉਂ ਪਾਰ ਸੁੱਤੇ ਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਵਾਕ ਤਾਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਹੁਣੀ ਮੌਜਾਂ ਕਰਦੇ ਆ।" "ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਟਿਕਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹਾਨੀਸਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ।" ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜਾਹ ਤੇਰੀਆਂ ਨੌਂ ਨਿਧਾਂ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਧਾ ਜਾਗ ਪੀਆਂ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਮੱਛੀ ਦਾ ਪੈਰ ਕਾਹੜੋਂ ਮਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੈਰ 'ਚ ਸੱਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਲਾਲ ਐ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੱਢਤਾ ਤਾਂ ਮੱਛੀ ਦਾ ਪੈਰ ਠੀਕ ਹੋਜ਼ਗਾ। ਪਿੱਪਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਚਕਵੇ ਤੇ ਚਕਵੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਤਾ ਸੀਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੁੜਕੇ ਦਰਿਆ ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਮੱਛੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀਗੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰ ਆਇਆਂ, ਉਹਦੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਆਇਆ ਬਈ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨੂੰ ਏਥੇ ਈ ਗੱਲ ਦਸਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ ਈ ਨਾ ਛੱਡਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ ਜੱਟ ਸਿੰਧੇ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛ ਆਇਆਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੂੰਗਾ। ਜਦੋਂ

ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਬਈ ਤੇਰੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ 'ਚ ਸੱਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਲਾਲ ਐ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੱਢਤਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੋਜੇਗੀ। ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, "ਹੋ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕੋਣ ਚੰਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਹੋਗਾ, ਮੈਂ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੇਵਾਂ।" "ਤੂੰ ਹੀ ਲੈਜਾ ਕੱਢਕੇ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਲੈ ਜਾਨਾਂ, ਉਹ ਲਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਗਾਹਾਂ ਪਿੱਪਲ ਆ ਗਿਆ, ਪਿੱਪਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਚਕਵੇ ਚਕਵੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਤਾ ਸੀਗਾ। ਪਿੱਪਲ ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਪਤਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤੇਰੇ ਹੇਠਾਂ ਧਨ ਦੇ ਕੜਾਹੇ ਨੇ, ਉਹਨੂੰ ਕਢਾ ਦੇ ਤੇਰਾ ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਹਰਾ ਹੋਜ਼ਗਾ। ਪਿੱਪਲ ਕਹਿੰਦਾ ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਗੱਲ ਆਏ ਆ ਬਈ ਤੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਮੰਨਿਆਂ ਤੂੰ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੀਂ।" ਉਹ ਜਦੋਂ ਘਰੇ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਾਲ ਵੇਚਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਈ ਉਹਨੂੰ ਕਹੇ ਬਈ ਤੇਰਾ ਲਾਲ ਖਰੀਦਣ ਜੋਗੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਹੋਣੀਗੇ, ਤੂੰ ਲਾਲ ਐਥੇ ਰੱਖ ਜਾ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਹੋਏ, ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਹਾਨੀਸਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਉਹ ਲਾਲ ਘੁਮਿਆਰ ਨੂੰ ਦੇਤਾ। ਘੁਮਿਆਰ ਨੇ ਉਹ ਲਾਲ ਗਏ ਦੇ ਗਲ 'ਚ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ਉੱਤੇ)

ਕਬੱਡੀ ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਬੰਮੂ-ਮੱਲਪੁਰੀਆ ਹਰੀ

ਨਾ ਕੋਈ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ-ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੋਮਪਾਲ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀ ਅਤੇ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੌਰਮਿੰਟ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਰੀਮਪੁਰੀਆ ਵੀਰੀ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨਚੱਕੀਏ ਦਰਸ਼ਨ ਜਿਹੇ ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ। ਤਕੜੀ ਗੇਮ ਵੇਖ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਫੀਸਾਂ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਕੋਟ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਬਲਾਕ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸਾਂ ਜਿਤੀਆਂ। 1963-64 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਬਲਾਕਾਂ ਦੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ। ਗਰਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸਿੰਦਾ, ਕਰੀਹੇ ਵਾਲਾ ਗੁੱਡੂ, ਬਰਨਾਲੇ ਵਾਲਾ ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਰੱਕੜਾਂ ਵਾਲੇ ਜੈਲੀ, ਤਾਰੀ ਸਾਥੀ ਖਿਡਾਰੀ ਹੁੰਦੇ। ਗਰਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿੰਦੇ ਨੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਮਾਹਰ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਸਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਡਦਾ ਖੇਡਦਾ ਹਰੀ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਲਾਚੌਰ ਲਾਗੇ ਕਿਤੇ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਗਏ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਾਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਇਕ ਅੱਖ ਖਰਾਬ ਸੀ ਯਾਨਿ ਨਿਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀ ਸਾਹ ਪਾਉਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਰੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਨਿਗੂ ਵਾਲੀ ਅੱਖ 'ਚ ਮਾਰੀ। "ਰੋਂਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ," ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀ ਸਾਹ ਛੱਡ ਉਥੇ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਰੈਫਰੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਲ ਮਾਰ ਦਿਤੀ।

ਪਿੰਡ ਬਹਿਰਾਮ, ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ, ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆਂ) ਬੈਂਸਾਂ,

ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਜਾਡਲੇ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਰਾਣਾ ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਥੇ ਰੱਕੜਾਂ ਵਾਲੇ ਜੈਲੀ, ਤਾਰੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੈਚ ਖੇਡੇ।

ਹਰੀ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵੇਖੀ। ਰੱਬ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਗਿਲ੍ਹਾ-ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫਾਂਟਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਮਾ ਅਤੇ ਕੈਂਚੀ ਚਪਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ, ਪੈਂਟ-ਕਮੀਜ਼ ਤਾਂ ਬੜੀ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕਦੇ ਚੰਗੀ ਨਿੱਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜੀ। ਦੂਜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸਕੂਟਰਾਂ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਜਾਂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਈਕਲ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ, ਗੰਨਿਆਂ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਜਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦਾ। ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ ਦੇਣ ਜੋਗੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਰਲ ਕੇ, ਉਹਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਡਾਹੇ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਖਿਡਾਰੀ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੇ ਮੈਚ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਹਰੀ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਕਸੂਤੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਪਿਛਿਓਂ ਲਲਕਾਰਿਆ, "ਰੋਕੋ ਏਹਨੂੰ..." ਹਰੀ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਭਾਈਆ, ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਪਾਲਿਆ ਪੁੱਤ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿਆ।" ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਝੂਠਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰ ਗਿਆ। ਖੇਡਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਭਲਵਾਨੀ ਕਰਦਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਜੱਡੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਵਾਰ ਕਈ ਤਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਭਾਈਆ ਕੀ ਖੁਆਉਨਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ, ਸਾਡੀ ਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਫੜਦੇ ਆਂ, ਫੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਹ ਪਾਉਣ ਜਾਨੇ ਆਂ, ਛੱਡਦਾ ਨੂੰ।"

"ਖੁਆਉਣਾ ਕੀ ਆ ਜੁਆਨੇ, ਆਹ ਲੱਸੀ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਇਆਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਿਓ, ਏਹ ਦੇਣੀ ਆ ਏਹਨੂੰ," ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹਰੀ ਦਾ ਮੈਚ ਹੁੰਦਾ ਪਿਤਾ ਜਰੂਰ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਸਾਂ ਵੀ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਕਈ ਵਾਰ ਜੱਬੋਵਾਲੀਏ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਲੇਖਕ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵੀਰ) ਨਾਲ ਵੀ ਦੋੜਾਂ ਲਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਜਲੰਧਰੋਂ ਰੋਸਾਂ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਰਾਂ ਪੈਸੇ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਟਰੱਕ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਖੇਡ ਸ਼ੌਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਨਾ ਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੇ। ਝੱਖੜ ਨੇਰੀਆਂ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ, ਤਿਖੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਸੜਦੇ। 'ਜੱਬੋਵਾਲ' ਖੇਡ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਖੇਡ-ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਚ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਅੜਦੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਹਰੀ ਦੇ ਵਾਹਵਾ ਮੈਚ ਵੇਖੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਰੇਡਰ ਹਰੀ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਰੁਕਦੇ ਵੇਖੇ। ਅੱਟੇ ਵਾਲੇ ਦੇਵ ਨੂੰ ਬੈਂਸੀ ਮੈਚਾਂ

ਵਿਚ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੈਂਚੀ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਕਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਸੰਨ 75-76 'ਚ ਨੌਵੀਂ, ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਾਹਿਲ ਗਹਿਲੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੀਏ ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕਲਾਸ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਗਿਆਨ

ਮੱਲਪੁਰੀਆ ਹਰੀ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਕਬਾਲ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਰ ਕੇ ਆਈ, ਮੱਲਪੁਰੀਆ ਹਰੀ ਕਿਥੇ ਮਿਲੂ।" ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਤੇ ਖੇਡਣ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸੰਨ 73-74 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਹੋਏ। ਆਖਰ ਵਿਚ 'ਏ' ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਮੱਲਪੁਰ ਅਤੇ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੇ ਦਾ ਫਸਵਾਂ ਮੈਚ ਹੋਇਆ। ਮੱਲਪੁਰ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਹਰੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਰੇਡਰ ਸਨ ਤੇ ਮੀਤਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਅਤੇ ਨੌਲੂ ਜਾਫੀ-ਰਾਏਭੱਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਲਵਾਨ। ਸੌਂਧੀ ਕੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰੇਡਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਟੇਦਾਰ ਮੈਚ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ। ਮੱਲਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਜੇਤੂ ਟਰਾਫੀ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਧੇ ਨੇ ਉਥੇ ਅਖਾੜਾ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਹਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਲਪੁਰ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਦੇ ਟੀਮ ਨਾ ਬਣੀ। ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਿੰਡ ਗਏ।

ਹਰੀ ਜਰਮਨੀ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਮੀਤਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਕੈਨੇਡਾ। ਨੌਲੂ ਪਿੰਡੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਮੀਤੇ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਕਰੀਹੇ ਦੇ ਦੀਪਾ ਅਤੇ ਜੀਤਾ ਨੂੰ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ, ਤਕੜੀ ਟੀਮ ਬਣਾ ਲਈ। ਮੱਲਪੁਰ ਦਾ ਨਾਂ ਫਿਰ ਉਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਜੀਤੇ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਦੀਪੇ ਤੇ ਜੀਤੇ ਦੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਮੱਲਪੁਰ ਲਈ ਜਾਗੀ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ, ਫਿਰ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ।

ਹਰੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਤਾਬ ਵੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਵੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਵੈਨ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾਈ। ਥੋੜੇ ਮਹੀਨੇ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਛੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ 'ਕੱਲੇ ਭਰਾ' ਹਰੀ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਕਈ ਸਾਲ ਜਰਮਨੀ ਰਹਿ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਬੰਬਈ ਜਾ ਸੈਟ ਹੋਇਆ। ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਫਾਈਨਾਂਸ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਵੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਹਰੂਖ ਖਾਨ ਨੇ ਬੰਬਈ ਜਾ ਕੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ।"

ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਕੋਠੀ ਪਾ ਕੇ ਪੱਕਾ ਠਿਕਾਣਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਬੇਟੇ-ਅਮਰਜੀਤ ਅਤੇ ਹਰਜੀਤ। ਅਮਰਜੀਤ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੈ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਹਾਲੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਹੈ।

ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ 65 ਦੀਵਾਲੀਆਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਰੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਾਲੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਡੱਬੇ, ਤੌਲੀਏ, ਬੁਨੈਣਾਂ, ਟਰੇਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਇਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਚੂਹੀ ਛਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਹਰੀ ਦਾ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ, ਤਮਾਕੂ, ਸੁਲਫੇ, ਸਿਗਰਟਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਸਿਹਤਾਂ ਬਣਾਓ। ਚੰਗੀ ਖੇਡ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਪਿੰਡ, ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਉਚਾ ਕਰੋ। ਹਰੀ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 91-99307-28659 ਹੈ।

ਮੱਲਪੁਰੀਆ ਹਰੀ (ਸੱਜੇ) ਅਦਾਕਾਰ ਚੰਕੀ ਪਾਂਡੇ ਨਾਲ

ਕੱਪੜੇ ਕੱਟਣ ਲਈ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੈਂਚੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਹੋਣੀ, ਜਿੰਨੀ ਹਰੀ ਨੇ ਕਬੱਡੀ 'ਚ ਵਰਤੀ। ਕੈਂਚੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਫਾਂਗੇ ਹਠੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰੀ ਕੈਂਚੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਮਾਣਮੱਤਾ ਪੰਨਾ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਜਾਦੀ ਅਤੇ ਯਾਦੀ-ਦੋਹੀ ਪਾਸੀ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜਗਤਪੁਰ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਾ ਲਿਆ। ਹਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖੱਕੜ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਜੇਤਾ, ਰਸਾਲਾ, ਜੀਤਾ, ਸੱਤਾ, ਮੂਨਕਾਂ ਦਾ ਤਾਰੀ, ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ ਅਮਰੀਕ, ਤੇਖੀ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀ ਰੋਕੇ ਵੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ (ਅਫ਼ਸੋਸ, ਪਿਓ-ਪੁਤ ਦੋਨੋਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ) ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਹਰੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਖੇਡਣ ਜਾਣ ਲਈ ਸਿਲੈਕਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪੱਠੀ ਪੈ ਗਈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਠਾਕਰੀ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਹਰੀ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਮੋਹਰਬਾਨ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ

ਕਰੀਹਾ, ਝਿੰਗੜਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਗੁਰਾਇਆਂ, ਅੱਟਾ, ਲਸਾੜਾ, ਨਗਰ, ਫਿਲੌਰ, ਆਦਮਪੁਰ, ਹਰੀਪੁਰ, ਬੈਂਸਾਂ, ਕਾਹਮਾ, ਮਾਹਲ-ਗਹਿਲਾਂ, ਨੌਰਾ, ਭੋਰਾ, ਪਠਲਾਵਾ, ਡਘਾਮ, ਭੀਣ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਬਲਾਚੌਰ, ਨਰਿਆਲਾ, ਚੂਹੜੇਆਲੀ, ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਾੜੀਆਂ, ਰਾਹੋਂ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਮੈਚ ਖੇਡੇ।

ਹਰੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਿਤੇ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਨਾ ਖੇਡਣ ਲਈ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਰੂਰ ਖੇਡੋਗਾ। ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛੇ ਰਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡਰ ਰੋਕੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਨਡਾਲੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੀਤੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਜਾਨਦਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ। ਪ੍ਰੀਤੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਜਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲੱਗੀ ਕੈਂਚੀ ਝੱਟ ਫੁੜਾ ਕੇ ਔਹ ਮਾਰਦਾ।

ਬਠਿੰਡਾ, ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ੋਅ-ਮੈਚ ਲਾਏ। ਕਪੂਰਥਲੇ 6 ਸਾਲ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਗੜ੍ਹੀ, ਸੰਤੋਖਗੜ੍ਹ, ਸੈਲਾ ਖੁਰਦ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ 'ਚ 50-60 ਮੈਚ ਲਾਏ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਲੋਕੀ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਦਸ ਕੁ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ। ਦਸਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਨਿਕਲ

ਸੁੱਤੇ ਕਰਮ

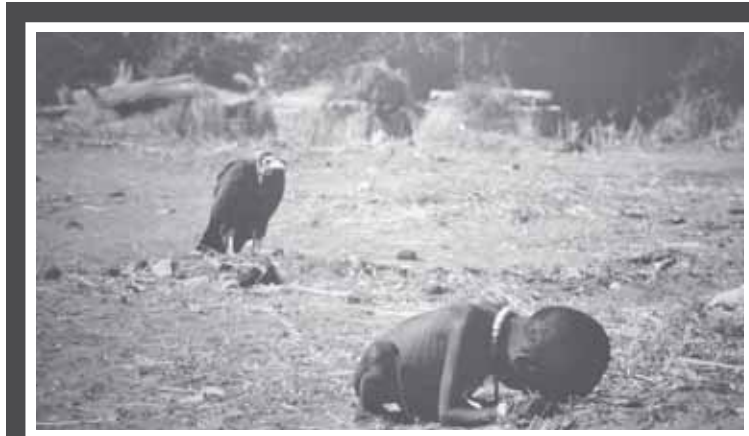
(ਸਫਾ 28 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਤਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰਖਣ ਆਲੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਾਲ ਗਏ ਦੇ ਗਲ 'ਚ ਪਾਇਆ ਵਾ; ਦੇਖਿਆ, ਉਹਨੇ ਭਾਈ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾ। ਰਾਜਾ ਘੁਮਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਦਸਦੇ ਲਾਲ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆ, ਨਹੀਂ ਸਣੇ ਬੱਚੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਘਾਣੀ 'ਚ ਪੀੜ ਦੁੰਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਤੋਂ ਲਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਉਹਨੂੰ ਸੱਚ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਸਤੀ ਬਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਦੱਸਦੇ ਇਹਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਲੈਣੇ ਆ। ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਰਾਜ ਲੈ ਲਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਧਾ ਈ ਬੋਬੇਰਾ ਐ, ਸਾਰਾ ਤਾਂ ਨੀ ਮੈਂ ਲੈਂਦਾ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਕਾਹੜੋਂ ਭੀਖ ਮੰਗਾਮਾਂ। ਅੱਧਾ ਰਾਜ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਬਈ ਹੁਣ ਪਿੱਪਲ ਹੇਠੋਂ ਬੀ ਹੁਣ ਧਨ ਦੇ ਕੜਾਹੇ ਕੱਢੀਏ। ਉਹ ਆਵਦੀ ਘਰ ਆਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਧਨ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਬਈ ਤੀਮੀਆਂ ਦੇ ਢਿੰਡ 'ਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਰਹਿੰਦੀ

ਨੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹਨੇ ਆਬਦੀ ਘਰਆਲੀ ਤੋਂ ਚੋਰੀਉਂ ਵਾਹਵਾ ਮੱਛੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਭੁੰਨ ਲਈਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮੇਸੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਗਾਹਾਂ ਮੀਂਹ ਪੈ ਕੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋਇਆ ਵਾ ਸੀਗਾ। ਉਹ ਆਵਦੀ ਘਰ ਆਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਦੇਖੀਂ ਬਚਕੇ ਆਵੀਂ, ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ। ਉਹਨੇ ਭੁੱਜੀਆਂ ਵੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਸਿਟਤੀਆਂ ਤੇ ਆਵਦੀ ਘਰਆਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਦੇਖ ਪਾਣੀ 'ਚ ਮੱਛੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਦੋਮੋਂ ਉਥੋਂ ਚੱਕ ਚੱਕ ਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗੇ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਾਹਾਂ ਗਏ ਤਾ ਉਹਦੇ ਘਰ ਆਲੇ ਨੇ ਥਾਂ ਪੱਟ ਕੇ ਚੋਰੀਉਂ ਕੜਾਹੇ 'ਚ ਸਮੇਸੇ ਪਾਤੇ। ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਲੈ ਸਮੇਸੇ ਖਾ ਲੈ, ਆਹ ਦੇਖ ਸਮੇਸੇ ਕੜਾਹੇ 'ਚ ਪਏ ਆ। ਉਥੇ ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ ਈ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਵਾੜਾ ਸੀਗਾ, ਤੇ ਭੇਡਾਂ ਥਾਂ, ਥਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀਗੀਆਂ। ਉਹ ਆਵਦੇ ਘਰ ਆਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਆਹ ਕੀ ਬੋਲਦੇ ਆ? ਉਹ ਐਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਯਾਗੀਰਦਾਰ ਬੋਲਦੇ ਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਹ ਧਨ ਢੋਈ ਗਏ। ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਬਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਧਨ ਢੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਈ ਖੂਹ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹਵਾਉਂਦੀ ਰਾਜੇ ਕੋਲ

ਪਹੁੰਚਗੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਉਹ ਆਬਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਸੱਚ ਲੀ। ਰਾਜਾ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਸ਼ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਦੱਸਦੇ ਨਹੀਂ ਸਣੇ ਬੱਚੇ ਘਾਣੀ 'ਚ ਪੀੜ ਦੁੰ। ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਐਨਾ ਧਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿਥੋਂ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਦੋਮੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਏ ਜੰਗਲ 'ਚ ਉਥੋਂ ਧਨ ਢੋਈ ਗਏ ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਜੰਗਲ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਕੁ ਗਏ ਸੀਗੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜੰਗਲ 'ਚ ਯਗੀਰਦਾਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀਗੇ, ਭੇਡਾਂ ਮਾਂਗੂੰ। ਰਾਜਾ ਹੈਰਾਨ ਬਈ ਬੰਦੇ ਕਿਮੋਂ ਭੇਡਾਂ ਮਾਂਗੂੰ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਜੀ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਭੁੱਜੀਆਂ ਵੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸੀਗੀਆਂ। ਫੇਰ ਧਨ ਪੱਟਿਆ ਤਾਂ ਕੜਾਹੇ 'ਚੋਂ ਸਮੇਸੇ ਨਿਕਲੇ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਮੇਸੇ ਖਾਏ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਨ ਢੋਣ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਕਿਆ ਵਾ ਪਿੱਪਲ ਹਰਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਭੱਜ ਜਾ ਏਥੋਂ, ਕਿਥੋਂ ਆਗੀ ਬੇਵਕੂਫ ਕਿਤੋਂ ਦੀ। ਪਾਣੀ 'ਚ ਵੀ ਕਦੇ ਭੁੱਜੀਆਂ ਵੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਭੇਡਾਂ ਮਾਂਗੂੰ ਬੋਲੇ ਆ ਕਦੇ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਆਲੇ ਨੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਧਨ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਜੇ ਉਹ ਸਿਆਣਪ ਨਾਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਧਨ ਰੁੜ ਜਾਣਾ ਸੀਗਾ।

ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼

ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਕੈਵਨ ਕਾਰਟਰ ਦੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ (ਖੱਬੇ) ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਨਾਪਾਮ ਬੰਬ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੱਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕ।

ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਉਹਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਿਸ ਅਫਰੀਕੀ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਕੈਵਨ ਕਾਰਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਭਖੀ ਸੀ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਸੂਡਾਨ ਭਿਆਨਕ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸੀ। ਕੈਵਨ ਕਾਰਟਰ ਵਲੋਂ ਮਾਰਚ 1993 ਨੂੰ ਖਿੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਕੁੱਲ ਆਲਮ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਤਸਵੀਰ 'ਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੂਡਾਨੀ ਬੱਚੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਸਰਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੀ ਗਿਰਝ ਉਹਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਹੈ। ਕੈਵਨ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ 'ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ 26 ਮਾਰਚ 1993 ਨੂੰ ਛਪੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੱਚੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬਾਬਤ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਬੱਚੀ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਡੇਰੇ ਤੱਕ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 1994 ਵਿਚ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਲਿਟਰਜ਼ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਵਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ। ਫਲੋਰਿਡਾ ਦੇ ਇੱਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਕੈਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਬੱਚੀ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਸਹੀ ਖਾਕਾ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸੰਵਾਰ ਰਿਹਾ ਲੁਟੇਰਾ ਬੰਦਾ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੂਜੀ ਗਿਰਝ

ਹੈ।" ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 27 ਜੁਲਾਈ 1994 ਨੂੰ ਕੈਵਨ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਹੇਠ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੈਵਨ ਦੀ ਉਮਰ 34 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਕੈਵਨ ਨੇ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹਾਂ। ਪੈਸੇ ਖੁਣੋਂ ਤੰਗ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਤਲੇਆਮ, ਲੋਥਾਂ, ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਦਰਦ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਤਿਆ ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਬੱਚਿਆਂ, ਹਥਿਆਰ ਦਾ ਘੋੜਾ ਨੱਪਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹੋਏ ਪਾਗਲਾਂ (ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਸੀਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਅਤੇ ਜੱਲਦਾਂ ਤੋਂ। ਮੈਂ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕੇਨ ਉਸਟਰਬਰੋਇਕ (ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼) ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਕੈਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈ ਹੋਵੇਗੀ?

ਵੀਅਤਨਾਮ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਉਸ ਜੰਗ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਪਾਮ ਬੰਬ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਡਰੇ ਹੋਏ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਬੱਚੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਭੱਜੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਲਮ ਨੇ ਇੰਨੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਾਰ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਜੰਗ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਤਮਘਾਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲਾਂ

ਹਨ। ਤੀਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਮ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਰਣਦੀਪ ਮੱਦੋਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਘਾੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਜਾਬਰ ਜਾਂ ਦਰਦਮੰਦ ਵਲੋਂ ਖਿੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਉਹਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਧੜਾਧੜ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੀਮਤੀ ਜਾਨ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਉੱਝ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਿਰਚਪੁਰ 'ਚ ਜਾਤਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਘਰ ਫੂਕ ਦਿੱਤੇ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਦਲਿਤ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਸੀ। ਰਣਦੀਪ ਨੇ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚੀ ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਸੜੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਸੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਹੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਕੇ ਹਟੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਬਚੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਖੋਹੀ ਗਈ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੌਣ ਓਟੇਗਾ? ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਰਾਜਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੌਣ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਕਾਰੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਰਣਦੀਪ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਲੁੱਟ, ਦਾਬੇ, ਵਾਂਚਾਗਤ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਡਾਢਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ

ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਲਪੀ ਗਈ ਭਿਆਨਕਤਾ ਖਿਆਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਦੇ ਹਨ? ਵਾਪਰੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦਰਦਮੰਦੀ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਣਦੀਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ

ਦੇ ਕੰਮ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੈਂਕਰ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜੰਗਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫ਼ੌਜੀ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਵਾਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਇਸ ਕਰੂਰ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੇ ਕਰੂਰ ਖ਼ਾਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣਾ ਤਸਵੀਰਸਾਜ਼ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ।

ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਸਿੱਖ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਆਪ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦੇ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬੰਬਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿੱਧੇ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੰਗ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ., ਜੰਗ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਮੁਲਕ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਠੇਕੇ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਨ। ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਰ ਫਾਇਦਾ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਦਾਬਾ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਐਨੇ ਕਾਰਜ ਇੱਕੋ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੇ ਕੈਵਨ ਵਰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਉਠਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹੋਰਾਨੀ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਸੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਮਨਸੂਈ ਜੰਗਾਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਜੰਗ ਆਮ ਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੁਧਾ ਮਲਹੋਤਰਾ

‘ਕਸ਼ਤੀ ਦਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਸਫ਼ਰ ਹੈ, ਸ਼ਾਮ ਭੀ ਹੈ ਤਨਹਾਈ ਭੀ; ਦੂਰ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ਬਜ਼ਤੀ ਹੈ, ਲਹਿਰਾਂ ਕੀ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਭੀ।’ ਫਿਲਮ ‘ਗਰਲਫਰੈਂਡ’ ਦਾ ਇਹ ਗੀਤ ਭਾਵੇਂ ਦੋਗਾਣੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗੀਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਪਰ ਹੀ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੀਤ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂਕਣ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: 91-98555-01488

ਭੁੱਲੇ। ਜਦੋਂ ਲਤਾ ਨੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਧਾ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਰਗੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੁਧਾ ਨੇ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਮੰਗੋਸ਼ਕਰ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁਧਾ ਨੂੰ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਵੀ ਚੰਦ ਬੁਰਕੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 1954 ਤੋਂ 1960 ਤਕ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ 1982 ਤਕ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਟਾਵੇਂ-ਟਾਵੇਂ; ਉਹ ਵੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਫਿਲਮੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਗੀਤ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਗ’ ਵਿਚ ਗਾਇਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ: ‘ਯਿਹ ਪਿਆਰ ਥਾ ਯਾ ਕੁਛ ਔਰ ਥਾ...’

ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਵੇਂ ਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇਪਣ ਕਰ ਕੇ ਸੁਧਾ ਹੁਣ ਵੀ ਜ਼ਹੀਨ ਗਾਇਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਫਿਲਮ ‘ਦੀਦੀ’ (1959) ਵਿਚ ਮੁਕੇਸ਼ ਨਾਲ

ਗਾਇਆ ਡੁਏਟ ‘ਤੁਮ ਮੁਝੇ ਭੂਲ ਭੀ ਜਾਓ’ ਸੁਮਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਮੀ ਲਹਿਰੀਏ ਵਰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਜਾਦੂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ‘ਬਾਬਰ’ (1960) ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨ ਦੀ ਲਾਜਵਾਬ ਮੌਸਿਕੀ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਸੋਲੋ ‘ਸਲਾਮ-ਏ-ਹਸਰਤ ਕਬੂਲ

‘ਆਰਜੂ’ ਵਿਚ ਅਨਿਲ ਬਿਸਵਾਸ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਗਾਇਆ। ਇਹ ਸੋਲੋ ਗੀਤ ਸ਼ਬਦੀਕਲਾ ਉਪਰ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਐਸ.ਡੀ. ਬਰਮਨ ਨੇ ਸੁਧਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ‘ਸੋਲੂਵਾਂ ਸਾਲ’ ਅਤੇ ‘ਕਾਗਜ਼ ਕੇ ਫੁਲ’ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ‘ਦੇਖੋ ਜੀ ਮੇਰਾ ਹਾਲ, ਬਦਲ ਗਈ ਚਾਲ’ ਅਤੇ ‘ਸਨ ਸਨ ਸਨ ਵੇਂ ਹਵਾ ਚਲੀ’ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ, ਪਰ ਸੁਧਾ ਨੂੰ ਜੇ ਸਚਮੁੱਚ ਕੋਈ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੀਤਕਾਰ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਤੋਂ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰੋਮਾਂਸ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵੀ 1950ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੇ।

ਸੁਧਾ ਨੇ ਮਹਿਜ਼ 23 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਰਾਠੀ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ। 1982 ਵਿਚ ‘ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਗ’ ਦੇ ਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾ ਦੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਵਾਪਸੀ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਤਲਖ ਅਨੁਭਵ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਗਾਉਣਾ ਵਾਜਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚ

ਖਾਮੋਸ਼ ਸੁਰਾਂ-2

ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਗਾਇਕੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀ, ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ, ਮੰਨਾ ਡੇਅ, ਗੀਤਾ ਦੱਤ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਕੁਮਾਰ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕਾਂ-ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਤੇ ਗਾਇਕ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ‘ਖਾਮੋਸ਼ ਸੁਰਾਂ’ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ-ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਗੀਤ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਰੈਪ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਗਵਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। 77 ਸਾਲਾ ਸੁਧਾ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਾਏ, ਪਰ ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਭੱਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸਜਿਆ ‘ਵਾਰਵਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੰਗਾਂ ਦਾ’ ਅੱਜ ਵੀ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈਦਾਈਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਹੈ।

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਅਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Golden State Realty

**Real Estate and Loans
Under One Roof**

ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Real/Short Sale Specialist

We can sell your house in short sale at no cost to you.

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

1. 4124 Polaris Ave.,
Union City, CA 94587
2. 4326 San Juan Way
Fremont, CA 94536
3. 43881 Cameron Hills Dr.,
Fremont CA 94539

4. 1098 Phelps Ave.,
San Jose, CA 95117
5. 27659 Persimmon Dr.,
Hayward, CA 94544
6. 1555 Bolton Ln.,
Manteca, CA 95337

JUST SOLD

7. 2980 Glen Alden Ct.,
San Jose, CA 95148
8. 34782 Klondike Dr.,
Union City, CA 94587

9. 2053 Gordon Verner Cir.,
Stockton, CA 95206
10. 8211 Mullberry Ct.,
Dublin, CA 94568

11. 3386 San Gabriel Ave.,
Clovis, CA 93619
12. 30770 Oxford Way,
Union City, CA 94587
13. 4421 Corto Monterey,
Union City, CA 94587

If your house is in foreclosure due to not making payments and you have received trustee sale date, even than we can sell your house in short sale. Selling house in short sale damages your credit less than if you let it go to foreclosure. We can also sell your house in short sale even if you are making mortgage payments on time with difficulty and your house value is a lot less than the loan.

WE CAN SELL HUD HOMES ANY WHERE IN CALIFORNIA

ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਘੱਟ ਘਾਤਕ

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਰਜੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਟਰਸਟੀ ਸੇਲ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ, ਤਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਘਰ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰੈਡਿਟ ਦਾ ਉਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਤਦ ਵੀ ਸ਼ਾਰਟਸੇਲ ਵਿਚ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਾਰਟਗੇਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰਜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

Market is still hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Selling new and old Homes
from San Jose to Sacramento

Fremont Office:
86 Pilgrim Loop
Fremont CA 94539

Tel:510-440-9292, Fax:510-656-8941

Cell: 510-304-9292
Cell:408-666-8279

Jaswinder Gill M.Sc (PAU)
CA DRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

*2004 to 2006 Award Winner
Top 1% Listing Realtor in Bay Area

Sacramento Office:
9912 Kapalua Ln.,
Elk Grove, CA 95624
Tel:916-612-5773, Fax:916-393-2586

E-mail: jassi@jassigill.com or
Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

**Refinance
Now**

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!!
5/1, 7/1 ARM are also attractive
Refinance Now At Zero Cost

**Call Sukhi Gill
@ 510-207-9067**

CA DRE Lic.#01180969,
NMLS# 352095

**HURRY!
LIMITED-TIME
OFFER!**

**FREE
\$100
REWARD
CARD**

Requires 24 month commitment, credit qualification and qualifying S. Asian package (\$19.99/mo. or higher). Use Promotional Code: International

START WITH PUNJABI PACK AND THEN CUSTOMIZE

**PUNJABI PACK
\$24.99
mo**

**HINDI MOVIES PACK
\$19.99
mo**

**MASTI PACK
\$5.00
mo ADD ON**

**WILLOW CRICKET HD*
\$14.99
mo
WILLOW HD**

**CALL DISH NOW
855.318.4562
www.DishPunjabiTV.com
Facebook.com/GetDishPunjabiTV**

**HOME OF
SOUTH ASIAN
ENTERTAINMENT**

International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package. Add-on packages available at additional cost. *Requires HD receiver to view international programming in HD. Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for HD receiver. \$100 DISH REWARDS PREPAID MASTERCARD® CARD: Offer valid for activation and installation of qualifying DISH service under Digital Home Advantage with a 24-month commitment and credit qualification plus a qualifying South Asian package of \$ 19.99 or higher through 12/31/2013. Must activate service by calling 1-855-318-4562 and provide Promotion Code INTERNATIONAL. Allow 6-8 weeks after service activation for Reward Card delivery. Offer Code required at time of order for service, prior to activation. Limit one Reward Card per DISH account activation. May not be combined with other special offers. After service activation, visit www.mydishrewards.com or call 1-877-682-1215 to check the status of Reward Card and for applicable restrictions for Reward Card usage. Cards are issued by Citibank, N.A. pursuant to a license from MasterCard International and managed by Cit Prepaid Services. This card can be used everywhere MasterCard debit cards are accepted. Cards are issued by Citibank, N.A. pursuant to a license from MasterCard International and managed by Cit Prepaid Services. Cards will not have cash access and can be used everywhere MasterCard debit cards are accepted. Additional Requirements: All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. ETP: If you cancel service during first 24 months, early cancellation fee of \$20 for each month remaining applies. Installation/Equipment Requirements: A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Certain equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or returned equipment fees apply. Upfront and additional monthly fees may apply. Miscellaneous: Offers available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. State reimbursement charges may apply. Additional restrictions and taxes may apply. © 2013 DISH Network L.L.C. All rights reserved.